

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

ERİŞİLEBİLİRLİK VE EVRENSEL TASARIM KAPSAMINDA KENT
PARKLARININ İNCELENMESİ: TRABZON ORTAHİSAR BÖLGESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehranur YILMAZ

TEMMUZ 2023
TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

ERİŞİLEBİLİRLİK VE EVRENSEL TASARIM KAPSAMINDA KENT PARKLARININ
İNCELENMESİ: TRABZON ORTAHİSAR BÖLGESİ ÖRNEĞİ

Zehranur YILMAZ

ORCID : - - -

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
“YÜKSEK MİMAR”

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 22 / 06 / 2023

Tezin Savunma Tarihi : 28 / 07 / 2023

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ayça ARAZ USTAÖMEROĞLU
ORCID : - - -

Trabzon 2023

ÖNSÖZ

“Erişilebilirlik ve Evrensel Tasarım Kapsamında Kent Parklarının İncelenmesi: Trabzon Ortahisar Bölgesi Örneği” adlı bu çalışma KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Bina Bilgisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı altında hazırlanmıştır.

Tez çalışmam boyunca engin bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren değerli danışmanım Doç. Dr. Ayça ARAZ USTAÖMEROĞLU’na emeklerinden dolayı teşekkür ederim.

Hayatım boyunca beni her zaman destekleyen ve yanımda olan annem Fatma YILMAZ’a, yanımda olamasa da varlığını hep hissettiğim babam Hasan YILMAZ’a, hayatımda oldukları için hep iyi ki dediğim ablam Bahar YILMAZ, abim Numan YILMAZ, yengem Gülşah YILMAZ ve neşesiyle bana mutluluk katan yeğenim Duru YILMAZ’a sonsuz teşekkür ederim. Her koşulda daima sevgisini ve desteğini hissettiğim yol arkadaşım Ozan YILMAZ’a; varlığı ile bana arkadaştan çok kardeş olan Beyza AYTEKİN’e teşekkür ederim.

Zehranur YILMAZ
Trabzon 2023

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Erişilebilirlik ve Evrensel Tasarım Kapsamında Kent Parklarının İncelenmesi Trabzon Ortahisar Bölgesi Örneği” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Ayça ARAZ USTAÖMEROĞLU’nun sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 28/07/2023

Zehranur YILMAZ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VIII
SUMMARY	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
TABLolar DİZİNİ.....	XII
SEMBOLLER DİZİNİ	XIV
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Kapsamı	2
1.4. Araştırmanın Yöntemi	4
1.5. Kent Parkları.....	6
1.5.1. Dünyadan ve Türkiye’den Kent Parkları Örnekleri.....	6
1.5.1.1. Elizabeth ve Nona Evans Parkı.....	6
1.5.1.2. John Dillon Parkı	7
1.5.1.3. Dilek Sabancı Parkı	8
1.5.1.4. Şehit Tamer Dost Engelsiz Yaşam Parkı.....	9
1.6. Erişilebilirlik.....	10
1.6.1. Erişilebilirlik Standartları	11
1.6.1.1. Ulaşılabilirlik	13
1.6.1.1.1. Girişler	14
1.6.1.1.2. Yaya Yolu ve Kaldırımlar	14
1.6.1.1.3. Rampalar.....	14
1.6.1.1.4. Merdivenler.....	15
1.6.1.1.5. Park Yerleri.....	16
1.6.1.2. Kent Donatı Elemanları	16
1.6.1.2.1. Oturma Elemanları.....	17
1.6.1.2.3. İşaret ve Yönlendirme Elemanları	17

1.6.1.2.4.	Aydınlatma Elemanları	18
1.6.1.2.5.	Çöp Kutuları	18
1.6.1.2.6.	Çeşmeler	18
1.6.1.2.7.	Halka Açık Telefonlar	19
1.6.1.2.8.	Posta Kutuları	19
1.6.1.2.9.	Su Ögeleri	19
1.6.1.3.	Kullanım ve Aktiviteler	19
1.6.1.3.1.	Çocuk Oyun Alanları	19
1.6.1.3.2.	Spor Alanları.....	19
1.6.1.3.3.	Tuvaletler.....	20
1.6.1.4.	Çevreleme Elemanları	21
1.6.1.4.1.	Bitkilendirmeler	21
1.6.1.4.2.	Sınırlayıcılar	21
1.7.	Evrensel Tasarım	22
1.7.1.	Evrensel Tasarım İlkeleri.....	22
1.7.1.1.	Eşit Kullanım	23
1.7.1.2.	Esnek Kullanım	24
1.7.1.3.	Basit ve Sezgisel Kullanım	25
1.7.1.4.	Algılanabilir Bilgi	26
1.7.1.5.	Hata Toleransı.....	27
1.7.1.6.	Düşük Fiziksel Güç.....	28
1.7.1.7.	Yaklaşım ve Kullanım İçin Yeterli Alan	28
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	30
2.1.	Çalışma Alanlarının Tanıtımı	30
2.1.1.	Avni Aker Millet Bahçesi Parkı	31
2.1.2.	Atatürk Alanı Meydan Parkı.....	31
2.1.3.	Botanik Park	32
2.1.4.	Eko Park.....	33
2.2.	Ortahisar Kent Parklarının Standartlar ve İlkeler Açısından İncelenmesi.....	35
2.2.1.	Parkların Erişilebilirlik Standartları Açısından İncelenmesi	36
2.2.1.1.	Parkların Erişilebilirlik Analiz Tabloları.....	41
2.2.2.	Parkların Evrensel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi	52
2.2.2.1.	Parkların Evrensel Tasarım Analiz Tabloları	60

2.2.3.	Analiz Tablolarının Grafiğe Dönüştürülmesi	66
2.3.	Anket Çalışması.....	70
3.	BULGULAR VE İRDELEME	79
3.1.	Analiz Bulguları.....	79
3.1.1.	Parkların Erişilebilirlik Analiz Bulguları.....	79
3.1.1.1.	Avni Aker Millet Bahçesi Parkı	79
3.1.1.2.	Atatürk Alanı Meydan Parkı.....	86
3.1.1.3.	Botanik Park	90
3.1.1.4.	Eko Park.....	97
3.1.2.	Parkların Evrensel Tasarım Analiz Bulguları.....	99
3.1.2.1.	Avni Aker Millet Bahçesi Parkı	99
3.1.2.2.	Atatürk Alanı Meydan Parkı.....	102
3.1.2.3.	Botanik Parkı	104
3.1.2.4.	Eko Park.....	106
3.2.	Anket Çalışmasına Yönelik Bulgular	109
3.3.	Karşılaştırmalı İrdelemeler	112
4.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	118
5.	KAYNAKLAR	121
6.	EKLER	124
ÖZGEÇMİŞ		

ÖZET

ERİŞİLEBİLİRLİK VE EVRENSEL TASARIM KAPSAMINDA KENT PARKLARININ
İNCELENMESİ: TRABZON ORTAHİSAR BÖLGESİ ÖRNEĞİ

Zehranur YILMAZ

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Ayça ARAZ USTAÖMEROĞLU
2023, 123 Sayfa, 2 Sayfa Ek

Yaşadığımız çevrede birçok kentsel mekânın ve yapının büyük bir çoğunluğunun engelli ve hareket kısıtlılığı olan bireyler için erişilemez durumda olduğu gözlemlenmektedir. Kentlerin oluşturduğu engeller nedeniyle toplumla bütünleşemeyen insanlar, evden dışarıya çıkmayıp topluma katılamamaktadır. Bu durumu sonlandırmak için kentsel mekânlar ve binalar sadece belirli gruptaki insanları değil herkesi düşünerek tasarlanmalıdır. Kent parkları, insanların dinlenmek ve eğlenmek için ortak kullandıkları, yeşile dokunup onu hissedebildikleri kamu alanlarıdır. Bu yüzden kent planlaması yapılırken parklar önemle ele alınmalı, kent içinde yeterli sayıda ve iyi tasarlanmış olmalıdırlar.

Bu çalışma sadece engellilerin ve hareket kısıtlılığı yaşayanların değil, her insanın kent parkları kullanımında karşılaştığı sorunları araştırmayı ve bu sorunlara evrensel tasarım ve erişilebilirlik kapsamında çözüm sunmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda herkesin parkları eşit kullanabilmesi için, erişilebilirlik kavramının ve standartlarının, evrensel tasarım kavramının ve ilkelerinin incelenerek, kent parklarının mevcut durumunu belirlemek ve saptanan sonuçlar doğrultusunda çözüm önerisi getirmek çalışmanın ana hedefidir. Trabzon'un merkez ilçesi olan Ortahisar'da büyüklük, yoğunluk ve konum özellikleri dikkate alınarak 4 park (Millet Bahçesi Avni Aker Parkı, Meydan Parkı, Botanik Park, Eko Park) örnek alan olarak seçilmiştir. Kent parklarında kullanıcıların kolayca kentsel yaşama katılabilmesi için mevcut eksiklikleri belirlemek, parkların daha erişilebilir hale getirilmesi için yapılması gereken düzenlemeleri ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erişilebilirlik, Evrensel Tasarım, Kent Parkları.

Master Thesis

SUMMARY

EXAMINATION OF URBAN PARKS WITHIN THE SCOPE OF ACCESSIBILITY AND UNIVERSAL DESIGN: THE CASE OF TRABZON ORTAHISAR REGION

Zehranur YILMAZ

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architecture Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Ayça ARAZ USTAÖMEROĞLU
2023, 123 Pages, 2 Pages Appendix

It is observed that the majority of many urban spaces and structures in the environment we live in are inaccessible to individuals with disabilities and mobility impairments. Due to the obstacles created by the cities we live in. People who cannot integrate with the society cannot go out of the house and join the society. To end this situation, urban spaces and buildings should be designed with everyone in mind, not just people in a certain group. Urban parks are public spaces that people use to relax and have fun, and where they can touch and feel the green. Therefore, parks should be taken into consideration while urban planning is being done, and they should be well-designed and in sufficient number within the city.

This study aims to investigate the problems faced by not only the disabled and those with mobility restrictions, but also all people in the use of urban parks, and to offer solutions to these problems within the scope of universal design and accessibility. In this context, the main objective of the study is to determine the status of urban parks by examining the concept and standards of accessibility, the concept and principles of universal design. In Ortahisar, the central district of Trabzon, 4 parks (Avni Aker Nation Garden Park, Atatürk Square Meydan Parkı, Botanical Park, Eko Park) were selected considering their size, density and location characteristics. It is aimed to determine the existing deficiencies in urban parks so that users can easily participate in urban life, and to reveal the arrangements that need to be made to make the parks more accessible.

Key Words: Accessibility, Universal Design, Urban Parks.

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Çalışma Aşamaları	5
Şekil 2. Elizabeth ve Nona Evans Parkı	7
Şekil 3. John Dillon Parkı.....	8
Şekil 4. Dilek Sabancı Parkı	9
Şekil 5. Şehit Tamer Dost Engelsiz Yaşam Parkı	9
Şekil 6. M-Museum Leuven Girişi	24
Şekil 7. Guggenheim Müzesi.....	25
Şekil 8. Eureka Tower Katlı Otoparkı	26
Şekil 9. İstanbul Hava Limanı	26
Şekil 10. Sesli Sinyalasyon	27
Şekil 11. Millennium Park.....	28
Şekil 12. Metro İstasyonunda Geniş Geçiş Aralıkları	29
Şekil 13. Trabzon ili ve Ortahisar ilçesi haritası	30
Şekil 14. Seçilen kent parklarının kent içindeki konumları	30
Şekil 15. Avni Aker Millet Bahçesi	31
Şekil 16. Meydan Parkı	32
Şekil 17. Botanik Park.....	32
Şekil 18. Eko Park	33
Şekil 19. Bütün parkların erişilebilirlik grafiği	67
Şekil 20. Bütün parkların evrensel tasarım grafiği	68
Şekil 21. Parkların erişilebilirliğe uygunluğu grafiği	69
Şekil 22. Parkların evrensel tasarıma uygunluğu grafiği.....	69
Şekil 23. Ankete katılanların cinsiyete göre dağılımı.....	71
Şekil 24. Ankete katılanların yaş grubuna göre dağılımı	71
Şekil 25. Ankete katılanların eğitim durumuna göre dağılımı	72
Şekil 26. Ankete katılanların engel durumuna göre dağılımı	72
Şekil 27. Anket 5.soru cevap grafiği	73
Şekil 28. Anket 6.soru cevap grafiği	73
Şekil 29. Anket 7.soru cevap grafiği	74
Şekil 30. Anket 8. Soru cevap grafiği.....	74

Şekil 31. Anket 9. Soru cevap grafiği.....	75
Şekil 32. Anket 10. Soru cevap grafiği.....	75
Şekil 33. Anket 11. Soru cevap grafiği.....	76
Şekil 34. Anket 12. Soru cevap grafiği.....	76
Şekil 35. Anket 13. Soru cevap grafiği.....	77
Şekil 36. Anket 14. Soru cevap grafiği.....	77
Şekil 37. Anket 15. Soru cevap grafiği.....	78
Şekil 38. Anket 16. Soru cevap grafiği.....	78

TABLÖLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Erişilebilirlik standartları için ulusal ve uluslararası standartlar ile tezler.....	11
Tablo 2. Analiz tablolarında kullanılacak erişilebilirlik standartları.....	13
Tablo 3. Parkların ulaşılabilirlik açısından incelenmesi.....	37
Tablo 4. Parkların peyzaj donatı elemanları açısından incelenmesi.....	38
Tablo 5. Parkların kullanım ve aktiviteler açısından incelenmesi.....	39
Tablo 6. Parkların çevreleme elemanları açısından incelenmesi.....	40
Tablo 7. Girişler.....	41
Tablo 8. Yaya yolu ve kaldırımlar.....	42
Tablo 9. Rampalar.....	43
Tablo 10. Merdivenler.....	44
Tablo 11. Park yerleri.....	45
Tablo 12. Oturma elemanları.....	46
Tablo 13. İşaret ve yönlendirme levhaları.....	47
Tablo 14. Aydınlatma elemanları.....	47
Tablo 15. Çöp kutuları.....	48
Tablo 16. Çeşmeler.....	48
Tablo 17. Su ögesi.....	48
Tablo 18. Çocuk oyun alanları.....	49
Tablo 19. Spor alanları.....	49
Tablo 20. Tuvaletler.....	50
Tablo 21. Bitkilendirmeler.....	51
Tablo 22. Sınırlayıcılar.....	51
Tablo 23. Parkların eşitlikçi kullanım açısından incelenmesi.....	53
Tablo 24. Parkların esnek kullanım açısından incelenmesi.....	54
Tablo 25. Parkların basit ve sezgisel kullanım açısından incelenmesi.....	55
Tablo 26. Parkların algılanabilir bilgi açısından incelenmesi.....	56
Tablo 27. Parkların hata toleransı açısından incelenmesi.....	57
Tablo 28. Parkların düşük fiziksel güç açısından incelenmesi.....	58
Tablo 29. Parkların yaklaşım ve kullanım için yeterli alan açısından incelenmesi.....	59
Tablo 30. Eşitlikçi kullanım.....	60

Tablo 31. Esnek kullanım.....	61
Tablo 32. Basit ve sezgisel kullanım.....	62
Tablo 33. Algılanabilir bilgi.....	63
Tablo 34. Hata toleransı.....	63
Tablo 35. Düşük fiziksel güç.....	64
Tablo 36. Yaklaşım ve kullanım için yeterli alan.....	65

SEMBOLLER DİZİNİ

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
WDU	: World Disability Union
ÖZİDA	: Özürlüler İdaresi Başkanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
ADA	: Standards for Accessible Design
WHO	: World Health Organizations
m	: metre
cm	: santimetre
km	: kilometre
m ²	: metrekare
km ²	: kilometrekare

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Türkiye genelinde kentsel mekân ve yapıların büyük bir çoğunluğunun engelli ve hareket kısıtlılığı olan bireyler için erişilemez durumda olduğu gözlemlenmektedir. Herkesin aktif bir şekilde hayata katılabilmesi için, kent planlamasında kolay erişim göz önünde tutulmalı, fiziksel zorluklar hafifletilmelidir.

Erişilebilirlik; tüm engellilerin fiziksel çevrede karşılaştığı engelleri ortadan kaldırmayı amaçlar, yasalar ve yönetmeliklerle belirlenir. Evrensel tasarım ise; buna ilaveten herkesi düşünen tasarım biçimi olarak tanımlanabilir. Herkes için tasarım anlayışında toplumdaki tüm kullanıcıları memnun etmek amaçlanır. Pek çok yasaya rağmen günümüzde bile hala bazı ülkelerde kentlerde bulunan engeller nedeniyle evden dışarı çıkamayıp topluma karışamayan insanlar mevcuttur. Bu durumu sonlandırmak için bütün tasarımcılar, problemleri projeye başlarken düşünmeli ve tasarımlarını cinsiyet, yaş, kültür, yetenek ayrımı yapmadan, istek ve beklentileri göz önünde bulundurarak şekillendirmelidir. Böylece; her birey, kent içinde kimseye muhtaç olmadan kolay, hızlı ve mutlu bir şekilde yaşamını sürdürür.

Son yıllarda kentlerdeki nüfus artışına bağlı olarak bina ihtiyacında artış yaşanmaktadır ve buna paralel olarak yeşil alanlar azalmakta, kentlinin yaşam kalitesi düşmektedir. Oysa yeşilin varlığı, huzurlu ve mutlu bir kent yaşamı için son derece gereklidir.

Parklar, kentlerde insanların dinlenmek ve eğlenmek için ortak kullandıkları, yeşile dokunup onu hissedebildikleri kamu alanlarıdır. Bu yüzden kent planlaması yapılırken parklar önemle ele alınmalı, kent içinde yeterli sayıda ve iyi tasarlanmış olmalıdırlar. Engelli, yaşlı, hamile, çocuk gibi her vatandaşın bir arada olduğu kent parklarında erişilebilirliğin, ulaşılabilirliğin ve kullanılabilirliğin iyi olması, yaşam kalitesini arttırmak için son derece önemlidir. Engel, hastalık, yaş sorunu gibi nedenlerden dolayı insanların parkları kullanma durumları yetenekleri değişmektedir. Parkları herkesin aynı seviyede ve kimseye ihtiyaç duymadan bağımsız bir şekilde kullanabilmesi ve böylece kimsenin dışlanmış hissetmemesi son derece önemlidir. Bu yüzden park alanları erişilebilirlik

standartları ve evrensel tasarım ilkeleri kapsamında tasarlanmalıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; kent parklarında kullanıcıların kolayca kentsel yaşama katılabilmesi için, mevcut eksiklikleri belirlemek, parkların daha erişilebilir hale getirilmesi için yapılması gereken düzenlemeleri ortaya koymaktır. Bu bağlamda, erişilebilirlik kavramının ve standartlarının, evrensel tasarım kavramının ve ilkelerinin incelenerek, kent parklarının erişilebilirlik durumunu belirlemek çalışmanın ana hedefidir. Sadece engellilerin ve hareket kısıtlılığı yaşayanların değil, herkesin kent parkları kullanımında karşılaştığı sorunları saptamak ve sorunların çözümü için, erişilebilirlik ve evrensel tasarım kapsamında öneriler geliştirmek çalışmanın ikinci hedefi olarak belirlenmiştir. Çalışma; kent parklarının erişilebilirliğinin ne durumda olduğunu, insanların ulaşımını kolay ve kesintisiz sağlayıp/sağlamadığını saptayarak, kullanıcıların bu konudaki görüşlerine başvurarak, karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılarak ve öneriler geliştirerek yürütülmüştür.

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma; Trabzon kenti Ortahisar ilçesi kent parkları ile sınırlı tutulmuştur. Engelliler, yaşlılar, hamileler, bebek arabalıları, çocuklar, geçici engeli bulunan vatandaşlar dahil herkes çalışma kapsamına dahil edilmiştir. TÜİK tarafından 2011 yılında “Nüfus ve Konut araştırması” adında yapılan çalışmada, Trabzon kentinde yaşayan ve en az bir engeli olan nüfus 66 bin olarak belirlenmiştir (URL-1). Bugün Trabzon sokaklarında görülen engelli, yaşlı, geçici engeli olan kişi sayısı yok denecek kadar azdır. Bu durumda akla, hareket kısıtlılığı olan bu insanların dışarıya çıkamadıkları gelmektedir. Tüm kullanıcıların, kamusal alanlara, otoparklara, binalara kolayca ulaşabilmesi, herhangi birinden yardım almadan ihtiyaçlarını giderebilmesi toplumsal akışı sağlamaktadır. Bu akış içerisinde olmak herkesin hakkıdır. Peki, mevcut kenti, kentteki yeşil dokuyu insanlar ne kadar kullanabiliyor? Kent parklarının kullanılabilirliği ne durumda? Bu sorular doğrultusunda, araştırma şekillendirilip, kent parklarının erişilebilirlik ve evrensel tasarım ile insanların kullanım memnuniyetleri incelenmiştir.

Bu çalışma literatür incelemesi ve alan çalışması olarak iki aşamalı planlanmıştır. Literatüre bakıldığında; benzer konularda yüksek lisans çalışmaları bulunan: Özdingiş (2007), çalışmasını İstanbul kent parklarını bedensel engellilerin kullanımı üzerine yapmıştır, araştırma engelli bireylerle yapılan anket ile desteklenmiştir. Eşkil (2011), Ankara kent parklarının engelliler açısından uygunluğunu araştırmıştır, çalışma anket ile desteklenmiştir. Bahadır (2014) park kullanımlarında engelli erişilebilirliğine değinmiştir, çalışma problemlere yönelik çözüm önerileriyle desteklenmiştir. Şahin (2017) Kastamonu’da bulunan kent parklarındaki engelli hareketliliğinden söz edilmiştir. İmren (2019) kent parklarının kullanım olanaklarını engelliler açısından irdelenmiştir. Nacar (2021) da kent parklarını engelliler açısından değerlendiren bir çalışma yapmıştır.

Literatür incelemesi ile ulaşılan tez çalışmalarında, erişilebilirlik kavramına ve genellikle “engelli” bireylerin kent parklarındaki durumuna değinildiği belirlenmiştir. Kent parklarında evrensel tasarım ile ilgili yayınlar incelendiğinde; Seçme (2019) evrensel tasarım kavramından ve ilkelerinden teorik olarak bahsetmiştir. Evrensel tasarım kriterleri üzerinden parklarda herhangi bir inceleme yapılmamıştır. Arı (2019) yazmış olduğu yüksek lisans tezinde evrensel tasarım ilkelerine değinmiş, erişilebilirlik standartlarından bahsetmemiştir.

Literatür incelenmesi sonucunda evrensel tasarım ve erişilebilirliğin bir arada olduğu çalışmalara fazla yer verilmediği saptanmıştır. “Erişilebilirlik ve Evrensel Tasarım Kapsamında Kent Parklarının İncelenmesi: Trabzon Ortahisar Bölgesi Örneği” adlı bu çalışmada ise; sadece engelliler değil, “herkes” için eşit kullanıma imkân tanıyan kent parklarına değinilecek ve öneriler geliştirilecektir.

Bu doğrultuda; yapılacak çalışmanın kapsamı belirlenmiş ve kent parklarının herkesin kullanımına uygun olarak düzenlenebilmesi için mevcut eksikliklerin saptanmasına yönelik alan çalışması planlanmıştır. Hem evrensel tasarım hem de erişilebilirlik yönü ele alınarak herkes için tasarım önemsenmiştir. Alan çalışması, Trabzon ili Ortahisar bölgesinde yer alan 4 farklı kent parkı ile sınırlandırılmıştır. Örneklem alanı hem kent kullanıcıları hem de yerli ve yabancı turistlerin en çok tercih ettikleri Ortahisar bölgesinin, büyüklük olarak geniş bir metrekareyi kapsayan 4 parkı olarak belirlenerek, çalışmanın kent için daha belirleyici sonuç vereceği düşünülmüştür. Çalışma, seçilen parklar üzerinden karşılaştırmalı olarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Ulaşılan sonuçlar ile yapılacak olan genellemelerin hem Trabzon kentinin tamamında hem de farklı kentlerde, park tasarımlarında kullanılması amaçlanmaktadır.

Böylece; kent parklarında kullanım kısıtlamalarının ortadan kalkmasıyla herkes için kullanım oluşabilecektir. Çalışmanın bu yönüyle ilgili alana katkı sağlayacağı düşünülmüştür ve bu doğrultuda çalışma özgündür. Çalışma kapsamında evrensel tasarım, evrensel tasarım ilkeleri, erişilebilirlik, erişilebilirlik standartları, kent parkları alanlarında ulusal ve uluslararası literatür taranmıştır.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

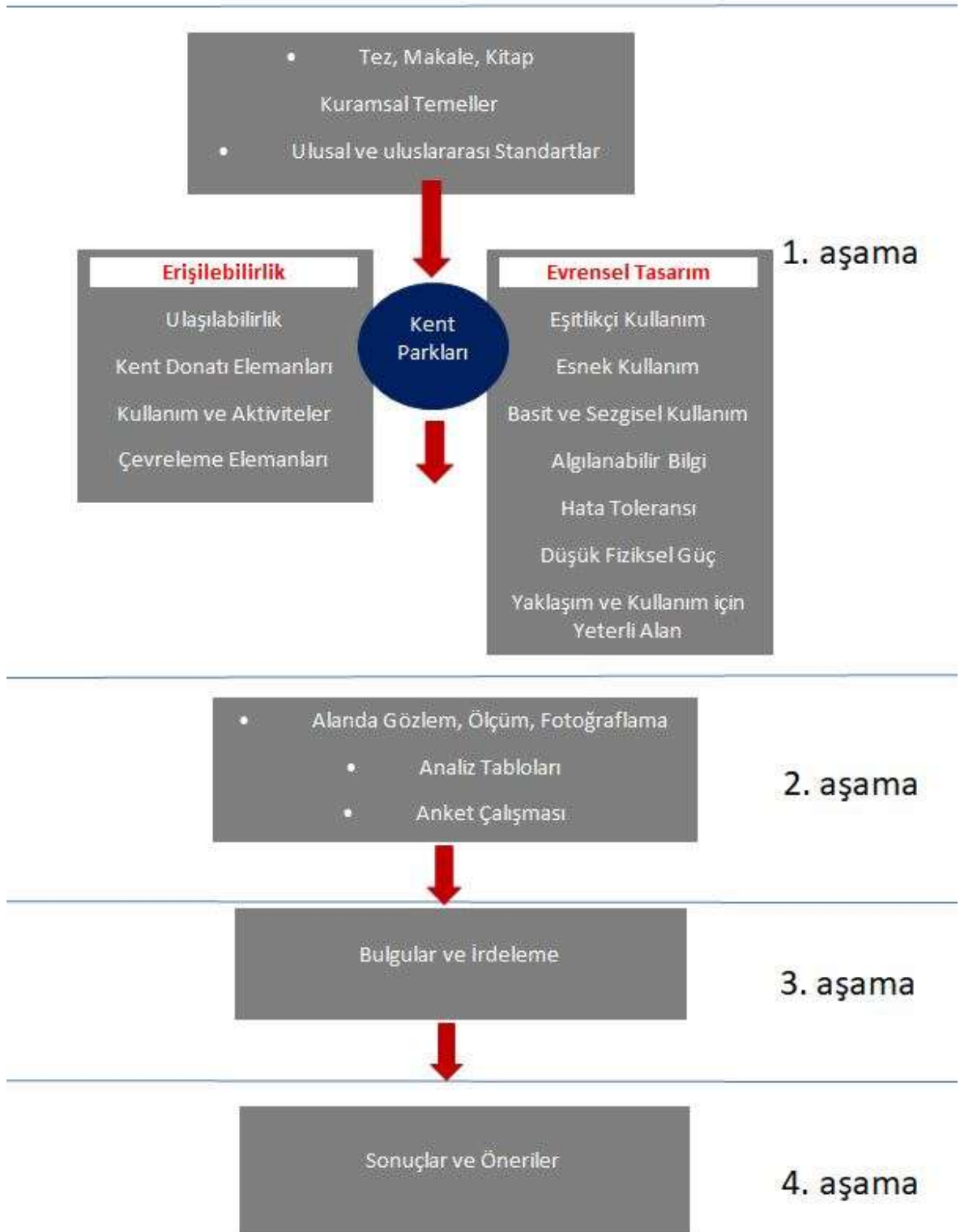
Bu çalışma literatür araştırması, alan çalışması, bulgular ve irdeleme ile sonuçlar ve öneriler olarak dört aşama halinde planlanmıştır (Şekil 1). Literatür araştırması ile problemi ortaya koymak ve veri kaynaklarına erişmek hedeflenmiştir. Literatür araştırmasında erişilebilirlik ve evrensel tasarım üzerine okumalar yapılmış, standartlar incelenmiştir.

Alan çalışması; veri toplama aracını oluşturma, verileri toplama ve verileri analiz etme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma; örneklem alanı olarak belirlenen, Avni Aker Millet Bahçesi Parkı, Meydan Parkı, Botanik Park ve Eko Park'ta yapılmış, veri toplama yöntemlerinden gözlem ve anket kullanılmıştır. Gözlem yoluyla mevcut durum hakkında saptamalar yapılmıştır. Anketler; literatürden edinilen bilgilerle, evrensel tasarım ilkeleri ve erişilebilirlik standartlarının sorgulanmasında kullanılacak kriterler belirlenerek oluşturulmuş, mevcut durum analiz formları hazırlanarak değerlendirilmiştir.

Anketler; 2 tür denek grubuna uygulanmıştır:

1. Grup, kent parklarında karşılaşılan engelli, yaşlı, hamile, çocuk gibi özel durumu olan kullanıcılar,
2. Grup ise özel durumu olmayan kullanıcılar

Araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemlerine dayalı bir çalışmadır. Alan çalışmasından elde edilen veriler yüzdeler haline dönüştürülüp, bulunan sayısal verilerin karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Çalışmanın bulgular bölümünde analizlerin sonuçlarına dayalı irdelemeler yapılmış, literatürden edinilen bilgilerle birlikte alan çalışması sonuçları karşılaştırmalı olarak değerlendirilip yorumlanmıştır. Sonuçlar ve öneriler kısmı ile çalışma sonlandırılmıştır.

Şekil 1. Çalışma aşamaları

1.5. Kent Parkları

Kentsel yeşil alanlar, kent mekanı içinde fiziksel ve sosyal çevrenin niteliğini belirleyen, eğitimsel, kültürel ve rekreasyon amaçlı kullanımlara olanak tanıyan ve toplumun tüm bireylerinin kullanımına açık olan kamu mekanlarıdır (Yuen, 1996; Alkay ve Ocakçı, 2003).

İnsanlar yaşamın yoruculuğu karşısında kendilerine dinlenmek ve rahat zaman geçirmek amacıyla kent parklarının sağladığı olanaklardan ve aktivite alanlarından yararlanmak istemektedir. Bu yüzden kent parkları mahalle parklarından daha büyüktür. İçerisinde çeşitli dinlenme, eğlenme ve etkinlik alanları bulunmaktadır. Ayrıca herkesin eşit ve kolay ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik sağlaması gerekmektedir.

Kullanıcı potansiyeline göre; istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda donatılar kullanılmalıdır. Her yaşta ve yetenekten insana hizmet edebilecek alanlar bulunmalıdır. Park tasarlanırken konforlu, gürültüsüz ortamlar, kolay ulaşım ve güvenli dolaşım sağlaması önemlidir.

Kent parklarının planlaması yapılırken çevrede bulunan yapı yoğunluklarının yanı sıra arazi eğimleri ve doğal kaynakların kullanımı da değerlendirilmelidir. İklim verileri kent parkı planlamasında form çalışmaları ve çevre faktörlerinde etkili olmaktadır (Aygün, 2005).

1.5.1. Dünyadan ve Türkiye’den Kent Parkları Örnekleri

1.5.1.1. Elizabeth ve Nona Evans Parkı

Elizabeth ve Nona Evans Onarıcı Bahçesi; Amerika Birleşik Devletleri’nin Cleveland şehrinde bulunmaktadır. Parkın içinde bulunan bitkiler sayesinde herkes parkı rahatlıkla kullanabilmektedir. Parkın tasarım kriteri sürekli engeli olan tekerlekli sandalye kullanıcıları ve kırık ayak gibi geçici engeli olanlar, yaşlılar, hamileler, çocuklar gibi herkesin eşit ve kolay bir şekilde kullanımını sağlamaktadır.

Park evrensel tasarım açısından incelendiğinde; parkta bulunan çim paneli zemin takviyesi olmadan tekerlekli sandalye kullanımına uygundur. Yollar, ziyaretçileri duyması ve dokunması için farklı alanlara çıkartır. Bahçede bulunan korkuluklar artrit eller için özel olarak tasarlanmıştır. Ayrıca korkuluklarda görme engelliler için Braille alfabesi

bulunmaktadır. Hareket edebilen banklar ve sandalyeler, bireyler ve gruplar için değişen derecelerde mahremiyete sahip konforlu ve esnek oturma alanları oluşturur.

Su, bitki ve duvar kompozisyonları kullanıcılar için farklı bahçe deneyimleri yaratır. Yorgunluęu en aza indirmek, duraklamak, dinlenmek, bir kokunun tadını çıkarmak veya bir odak noktasına hayran olmak için yol eğimleri dikkatlice hesaplanmıştır. Bir düzine fesleğen çeşidi, çeşitli boy ve iek açan bitkiler için uzun bir büyüme mevsimi sağlar, böylece hem yürüyen hem de tekerlekli sandalyede oturan ziyaretçiler aynı kokulu bitki deneyimini yaşar (URL-2) (şekil 2).

şekil 2. Elizabeth ve Nona Evans Parkı (URL-2)

Elizabeth ve Nona Evans Restoratif Bahçesi, Cleveland Botanik Bahçesi'nin eğitim, sosyal sorumluluk, kültürel ve çevresel yönetimi bir araya getirme misyonunun ayrılmaz bir parçasıdır, her yaştan ve yetenekten insanın bunlardan faydalanmasına yardımcı olur. Duyusal açıdan zengin deneyimler ve programlarla ziyaretçileri eğitir ve eğlendirir. Bitkilerin toplanması ve sergilenmesi için bir ortam sağlar. Ve en önemlisi, tüm yeteneklere sahip insanlar için bunları gizlice, rahatça yapar.

1.5.1.2. John Dillon Parkı

John Dillon Parkı, 15.802 dönümlük alanı ile New York'ta bulunan Grampus Gölü kenarında yer almaktadır.

Bu eşsiz parkın misyonu, fonksiyonel farklılıkları olan bireyler, arkadaşlar ve aileler için ücretsiz kamp yapmaktır. Park, 2005 yılında ADA standartlarına göre inşa edilmiştir. 9 eğimli sistemin her biri rampalar, tekerlekli sandalye erişimine uygun

platformlar, erişilebilir tuvaletler, piknik masaları, açılır kapanır ızgaralı ADA uyumlu ateş çukurları ve taşınabilir şarj istasyonları ile tamamlanmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. John Dillon Parkı (URL-3)

Park, herkese uygun bir deneyim yaşatmak için evrensel tasarımın 7 ilkesini kullanarak tasarlanmıştır. Herkesin kolay erişimini sağlamak amacıyla yürüyüş yolları kullanıcıları engellemeyecek taş ve toprak malzemelerden yapılmıştır. Engellilerinde kolayca kullanabilmesi için parkın içinde bulunan tuvaletlerde, tutma çubukları yer almaktadır. Ayrıca, tuvaletler kolay hareket edebilmek için geniş bir alana sahiptir.

John Dillon Parkı'nda bulunan iskeleler oldukça geniştir ve bu özelliği ile diğer limanlardan ayrılmaktadır. Ayrıca iskelelerde bulunan korkuluklar engelli kullanıcılar için özel hazırlanmış ve zeminde kullanımı kolaylaştırmak amacıyla dış mekan halıları ile kaplanmıştır. Parkın bir diğer harika özelliği, herkese engelsiz kamp imkânı sunabilmesidir. Park içerisinde yer alan barınma alanlarının duvarında katlanabilen yataklar yer almaktadır. Ayrıca, yemek yeme ve pişirme alanlarında engellilerin kullanımına uygun güvenli mekanlar bulunmaktadır (URL-4).

1.5.1.3. Dilek Sabancı Parkı

Beşiktaş Belediyesi Dilek Sabancı Parkı 16.750 m²'lik bir arazi üzerinde 2002 yılında açılmıştır. 2017 senesinde yeniden düzenlenen parkta, “performans merkezi, hobi bahçesi, engelli koordinasyon merkezi, egzersiz alanları, basket sahası, boyama alanı, süs havuzu, kabartmalı harita, engelli aracı için şarj yerleri, asansör ve yürüyüş yolları” bulunmaktadır. Dilek Sabancı Parkı, herkesin rahat ve kolay bir şekilde parkın her özelliğini kullanabilmesi için engelliler göz önüne alınarak tasarlanmıştır. Ayrıca, engelli

çocuklar herhangi birinden yardım almadan bütün aktivitelerini gerçekleştirebilmektedir. Park bu özellikleri ile Türkiye’de ilktir (URL-5) (Şekil 4).

Şekil 4. Dilek Sabancı Parkı (URL-5)

1.5.1.4. Şehit Tamer Dost Engelsiz Yaşam Parkı

Park, İstanbul’un Bahçelievler İlçesi Siyavuşpaşa Mahallesi’nde 960,72 m²’lik alanda 2014 yılında açılmıştır.

Engelli çocukların toplumdan ayrıştırılmadan yaşıtları ile aktivitelerini gerçekleştirebilmesi ve eğlenebilmesi amaçlanmıştır. Herkesin parka rahat bir ulaşım sağlayabilmesi için yeterli özellik ile sayıda, rampa ve tretuvar çalışmaları yapılmıştır (Şekil 5).

Şekil 5. Şehit Tamer Dost Engelsiz Yaşam Parkı (URL-6)

Bahçelievler’de bulunan parkta kullanılan çocuk oyun aletleri, fitness aletleri, salıncak ve pergola gibi fonksiyonların hepsi hem engelli hem de sağlıklı çocukların bir arada kullanabileceği şekilde dizayn edilen parkta, engelli kullanımına uygun basketbol alanı da bulunmaktadır. Bitkilendirmesinde oya, hatmi, gül gibi çiçekli bitkiler, mazı,

manolya, porsuk gibi soliter bitkiler, sınırlandırıcı çalılar ve görme engellilerin koku duygusunu geliştirecek aromatik bitkiler kullanılmıştır (URL-7).

1.6. Erişilebilirlik

Binaların içine, binalara ve kentsel mekanlara kolay bir şekilde ulaşım sağlayabilmek erişilebilirlik kavramı ile açıklanmaktadır. Erişilebilirlik, hareket kısıtlılığı olan insanların herhangi bir engelle karşılaşmadan ve kimseye ihtiyaç duymadan tüm alanlara ulaşabilmesi ve bu alanları kullanabilmesidir.

Erişilebilirlik günlük faaliyetlerin ve fiziksel gerekliliklerin kesintiye uğratılmadan sağlanmasında ve engelli insanların toplumda bağımsız bireyler olarak yaşamlarını sürdürmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, kesintisiz ve bağımsız günlük kentsel yaşamın sağlanabilmesi için kentsel erişilebilirliğin yeniden ele alınması gereklidir (Enginöz ve Şavlı, 2016).

1.6.1. Erişilebilirlik Standartları

Erişilebilirlik standartları için ulusal ve uluslararası standartlar ile tezler incelenmiştir.

Tablo 1. Erişilebilirlik standartları için ulusal ve uluslararası standartlar ile tezler

Yazarlar	Standartlar
ÖZİDA	Kaldırımlar, rampalar, merdivenler, yaya geçitleri, taşıt park yerleri, açık ve yeşil alanlar, kent mobilyaları
TSE	Yaya kaldırımları, duraklar, park tesisleri, korkuluklar, bina girişleri, rampalar, merdivenler, şehir mobilyaları ve donanımlar, halka açık telefon kulüpleri, tuvaletler, çöp kutuları, işaretler
WDU	Yaya yolu ve kaldırımlar, yaya geçitleri, açık ve yeşil alanlar, rampalar, merdivenler, park yerleri, kent mobilyaları
Bahadır, 2014	-Ulaşılabilirlik: park girişleri, yürüyüş yolları, otoparklar, merdivenler, rampalar -Kullanım ve aktiviteler: çocuk oyun alanları, tenis kortları, fitness alanı, gül bahçesi, barok bahçesi, lale bahçesi, biyolojik gölet, müzikli su gösteri alanı -Konfor ve Kimlik: bitkilendirme, bilgilendirme ve yönlendirme levhaları, aydınlatma elemanları, oturma birimleri, çöp kutuları, tuvaletler, zemin kaplamaları, çocuk oyun alanları, fitness aletleri, üst örtü öğeleri, çeşmeler
İmren, 2019	-Ulaşılabilirlik; park girişleri, yaya yolu ve kaldırımlar, rampalar, merdivenler, engelliler için park yerleri -Peyzaj donatı elemanları; oturma elemanları, işaret ve yönlendirme levhaları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, çeşmeler, halka açık telefonlar, posta kutuları, su öğeleri -Kullanım ve aktiviteler; çocuk oyun alanları, spor alanları, oturma alanları, tuvaletler -Çevreleme elemanları; bitkilendirmeler, sınırlayıcılar
Seçme, 2019	-Ulaşılabilirliğe ilişkin bulgular; park girişleri, yaya yolu ve kaldırımlar, rampalar, merdivenler, engelliler için park yerleri -Peyzaj donatılarına ilişkin bulgular; oturma elemanları, işaret ve yönlendirme levhaları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları -Kullanım ve aktivite alanlarına ilişkin bulgular; çocuk oyun alanları, spor alanları, oturma alanları, tuvaletler -Çevreleme elemanları; bitkilendirme, sınırlayıcılar

Yapılan literatür araştırması sonucu kent parklarında;

- girişler,
- yaya yolu ve kaldırımlar,
- rampalar,
- merdivenler,
- park yerleri,
- oturma elemanları,
- işaret ve yönlendirme levhaları,
- çöp kutuları,
- aydınlatma elemanları,
- çeşmeler,
- halka açık telefonlar,
- posta kutuları,
- su öğeleri,
- çocuk oyun alanları,
- spor alanları,
- tuvaletler,
- bitkilendirmeler ve
- sınırlayıcılar incelenecektir.

Literatür araştırması sonucu yayınlardan edinilen ve yukarıda dağınık şekilde verilen başlıkları düzenli hale getirmek ve tez kapsamında yapılacak analizler için oluşturulacak tabloları düzenleyebilmek açısından standartlar içeriklerine göre 4 alt başlığa ayrılmıştır (Tablo 2). Bölüm 2 de kullanılacak analiz tabloları bu başlıklar doğrultusunda oluşturulacaktır.

Tablo 2. Analiz tablolarında kullanılacak erişilebilirlik standartları

Erişilebilirlik Standartları		
1	Ulaşılabilirlik	Girişler, yaya yolu ve kaldırımlar, rampalar, merdivenler ve park yerleri
2	Kent Donatı Elemanları	Oturma elemanları, işaret ve yönlendirme levhaları, çöp kutuları, aydınlatma elemanları, çeşmeler, halka açık telefonlar, posta kutuları ve su öğeleri
3	Kullanım ve Aktiviteler	Çocuk oyun alanları, spor alanları ve tuvaletler
4	Çevreleme Elemanları	Bitkilendirmeler ve sınırlayıcılar

Bu başlıklar için İmren (2019) ve Seçme (2019) tezlerinden faydalanılmıştır.

Bu alanda ulusal ve uluslararası kullanım standartları (TSE 1999, WDU 2019, ÖZİDA 2008, BM 2004) ile tezler (Yıldız 2003, İmren 2019, Özdingiş 2007) taranarak ölçüler ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir.

1.6.1.1. Ulaşılabilirlik

“Ulaşılabilir güzergah, net genişliği, yüzey dokusu, yürüyüş güzergahına paralel veya dik eğimi ve düzey değişiklikleri bakımından hareket sorunu bulunan bireylerin kullanabilmesine kolaylık sağlayan yürüme alanlarıdır. Ulaşılabilir güzergah, ulaşılabilir otopark alanından, ulaşılabilir yolcu indirme-bindirme alanından, toplu taşıma durağından, sokaklar veya kaldırımlardan ulaşılabilir bina girişlerine bağlanmalıdır (WDU,2019).”

“Açık alanlar başlığı altında kaldırım, rampa, merdiven, yaya geçidi, taşıt park yeri, açık yeşil alan, kent mobilyası konularına değinilecektir. Ülkemizde ulaşılabilir açık alanlara ilişkin kurallar ve standartlar temel olarak TSE 1999’da belirlenmiştir (ÖZİDA, 2011).”

“Ulaşılabilirlik; yaya yolu, park girişi, merdiven, rampa, otoparka ilişkin özellikler, engellilere yönelik dış mekân standartları açısından değerlendirilerek incelenmiştir (Aksoy, Yılmaz ve Ersoy, 2022).”

Bunun sonucunda ulaşılabilirlik başlığı altında; girişler, yaya yolu ve kaldırımlar, rampalar, merdivenler ve park yerleri alt başlıkları oluşturulmuştur.

1.6.1.1.1. Girişler

Park girişlerinde yeterli bilgilendirme ve yönlendirme olmalı ayrıca güvenlik bulunmalıdır. Girişler toplu taşıma ile parka gelenler için duraklara yakın yerlere konumlandırılmalıdır.

“Park girişinde kaldırım yüksekliği 3 cm-15 cm arasında olmalıdır. En az kaldırım genişliği 1,75 m olmalıdır. Kaygan olmayan (andezit, vb) ve düz (girinti çıkıntı oluşturmeyacak) kaplamalar kullanılmalıdır. Basamak, rampa ve kaldırım bitişlerinde 60 cm genişliğinde hissedilebilir uyarıcı yüzey olmalıdır (Yıldız, 2003).”

Park girişleri toplu taşıma duraklarına yakın yerlerde bulunmalıdır. Otoparktan parka girişlerde tekerlekli sandalye kullananların rahatça girebilmesi için bordür taşı bulunmamalıdır.

1.6.1.1.2. Yaya Yolu ve Kaldırımlar

Parklarda tüm alanlarda bulunan yaya yolları ve kaldırımlar kullanıcıların rahatlıkla ulaşım sağlayabileceği güvenlikte, genişlikte ve rahatlıkta olmalıdır. Bu yüzden yollar üzerinde engeller bulunmamalı ve kenarlarda bordür taşları yer almalıdır.

“Engelliye uygun bir yaya kaldırımı minimum 1,5 m, en uygun 2,0 m genişliğinde yapılmalıdır. Bu genişlik, dükkân önlerinde minimum 3,5 m, otobüs duraklarında ise minimum 3 m olarak tasarlanmalıdır (ÖZİDA, 2008).”

“Zemin kaplaması, kaymayan ve dolaşmayı kolaylaştırıcı olmalı, yollardaki basamak vb. yol sathındaki yeraltı tesisatı rögar kapakları çıkıntı oluşturmamalı, anî seviye değişiklikleri olmamalı; sürekli veya aynı seviyede zemin oluşturulmalıdır (TSE, 1999).”

“Kaldırımlarda kullanılan kılavuz izler basit ve anlaşılır olmalı, yaya hareketine paralel ve 60 cm genişliğinde olmalıdır. Rengi zemin rengine zıt olmalıdır. İz yapımında kullanılan malzeme tekerlekli sandalye kullanıcıları için zorluk oluşturmamalıdır. Kılavuz izler görme engelli bireylere tehlike oluşmaması için drenaj kanalları ve rögar kapaklarından uzak konumlandırılmalıdırlar (WDU, 2019).”

1.6.1.1.3. Rampalar

Rampaların tasarımına yönelik standartlar şu şekilde belirlenmiştir (TSE, 1999): “Rampalarda tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişinin gerekli olduğu durumlarda net genişlik en az 1,8 m olmalıdır. Uzunluğu 10 m’den fazla olan rampalar için veya arada

geçiş olan iki rampa için minimum 2,5 m'lik düz dinlenme alanı yapılmalıdır. Rampa sahanlıkta yön değiştiriyorsa, tekerlekli sandalyeli engellinin manevrası için gerekli sahanlık alanı en az 1,5 m x 1,5 m olmalıdır.”

“Döşeme seviyesinden 2 cm'den daha fazla bir kot farkı varsa rampa düşünülmelidir. Rampa uzunlukları 10 m'ye kadar olan rampaların en fazla eğimi %8 olmalıdır. 10 m'den daha uzun rampalarda en fazla eğim %6 olmalıdır.”

“Görme engelliler için rampaların başında ve sonunda 1,5 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda hissedilebilir yüzey bulunmalıdır. Dış mekânlardaki küpeşterler, emniyet bakımından rampa başlangıç ve bitiminde 45 cm daha devam etmelidir. 20 cm yüksekten fazla bir kot farkını geçerken rampanın bir veya iki tarafına küpeşte yapılmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanan engelliler için rampaların korumasız taraflarına en az 5 cm yüksekliğinde koruma bordürü yapılmalıdır. Yaya yolundaki rampalarda dinlenme alanları ve oturma bankları yapılmalıdır.”

1.6.1.1.4. Merdivenler

Herkesin kolaylıkla tasarlanan çevreyi kullanabilmesi için, tasarımlarda hem rampa hem de merdivenlere yer verilmelidir. Yapılan merdivenlerde her iki yanda da korkuluk bulunmalıdır.

Merdivenlerin tasarımına yönelik standartlar şu şekilde belirlenmiştir (TSE, 1999): “Merdivenlerde maksimum bir rıht yüksekliği 15 cm olmalıdır. Merdivenlerin yürüme yüzeylerinde pürüzlü, kaymayı önleyen kaplama kullanılmalıdır. Basamak ucunda 2,5 cm eninde koruyucu kaymaz bir şerit bulunmalı, koruyucu malzeme, takılıp düşmeyi önleyecek, çıkıntı yapmayacak, basamak yüzeyi ile düz olacak şekilde monte edilmelidir.”

“Aynı yönde devam eden merdivenli yollarda; arazinin topoğrafik yapısına bağlı olarak yükseklik farkı 1,8 m üstünde ise merdivenler arasında 2 m'lik sahanlık olmalıdır. Merdiven, merdiven sahanlığında yön değiştiriyorsa sahanlık alanı en az 1,8 m x 1,8 m olmalıdır. Merdivenlerde temiz genişlik küpeşteden küpeşteye minimum 1,8 m olmalıdır.”

“Görme engelli bireylerin merdivenleri bulabilmeleri ve fark edebilmeleri için hissedilebilir yüzeyler kullanılmalıdır. Hissedilebilir yüzey, ilk basamaktan önce zeminde başlamalı, merdiven bitişindeyse basamak ölçüsü kadar boşluktan sonra bulunmalıdır. Hissedilebilir yüzey minimum 60 cm genişliğinde olmalı renk ve doku olarak zeminden farklı olmalıdır (WDU, 2019).”

1.6.1.1.5. Park Yerleri

“BM (2004)’e göre; kapasitesi 50 taşıttan küçük taşıt park yerlerinde en az 1 taşıt park yeri, 50-400 arası taşıt park yerlerinde her 50 taşıt için 1 engelli park yeri bulunmalıdır. Engelliler için düzenlenmiş bir park yerinin en az genişliği 3,6 m, tavsiye edilen genişlik ise 3,9 m’dir. Tekerlekli sandalye geçişleri için iki park yeri arasında önerilen bir erişim koridoru 1,2 m genişliğinde olmalıdır.”

TSE (1999)’ya göre taşıt park yerlerindeki işaret ve uyarılar şu şekilde olmalıdır: “Genel otopark tesisinde engellilerin park edebileceğini bildiren ve engelli otoparkına kadar yönlendiren, engelli levhası görülebilecek ve kolay okunabilecek şekilde yerleştirilmelidir. Engelli park işareti, açık otoparkta yerde, kapalı otopark tesisinde yerde, duvarda ve tavana asılı olmalıdır. Yol işaretleri otopark içerisinde geceleri ışıklandırılmalıdır.”

“Açık/kapalı otopark giriş/çıkış alanlarında, şehir, mahal, acil durum gibi bilgi panoları, engellilerin de algılayacağı şekilde, araç trafiğini aksatmayacak ve görülebilecek yerlere yerleştirilmelidir.”

1.6.1.2. Kent Donatı Elemanları

“Kent mobilyaları oturma bankları, aydınlatma lambaları, telefon kulüpleri, çöp kutuları, bitki kasaları, otobüs durakları ve işaret/bilgilendirme levhalarını kapsamaktadır (WDU, 2019).”

“Şehir mobilyalarından; telefon kabinleri, satış büfeleri, bilet satış, gazete, tütün, çiçek satış kulüpleri, dondurmacılar ile yangın musluğu, çöp ve posta kutuları, oturma bankları vb. mobilyalar yaya yolunda hareket yönünde engel teşkil etmeyecek şekilde yerleştirilmelidir (TSE, 1999).”

“Peyzaj donatı elemanları parkı ziyaretçilere daha konforlu hale getiren yapısal ve bitkisel mekan ve elemanlardan oluşmaktadır. Bir parktaki peyzaj donatı elemanlarının zenginliği o parkın ziyaretçi sayısı ile doğru orantılıdır (İmren, 2019).”

“Kent mobilyaları oturma bankları, aydınlatma lambaları, telefon kulüpleri, çöp kutuları, bitki kasaları, gazete büfeleri, halka açık tuvaletler, otobüs durakları ve işaret/bilgilendirme levhalarını kapsamaktadır (ÖZİDA, 2011).”

Kent donatı elemanları başlığı altında; oturma elemanları, işaret ve yönlendirme levhaları, çöp kutuları, aydınlatma elemanları, çeşmeler, halka açık telefonlar, posta

kutuları ve su öğeleri alt başlıkları oluşturulmuştur.

1.6.1.2.1. Oturma Elemanları

Kentte bulunan oturma elemanları ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

“Oturma bankları 100 m - 200 m gibi düzenli aralıklarla yerleştirilmelidir. Genel tuvaletler ile telefon kulübelerinin yakınında dinlenme ve oturma alanları konumlandırılmalıdır. Dinlenme alanlarında oturma bankının yanında tekerlekli sandalyeler için mutlaka 1,2 m’lik alan bırakılmalıdır. Bankın zeminden yüksekliği 45 cm, sırt yaslama yerinin yüksekliği 70 cm olmalıdır. Dinlenme alanlarındaki masaların yüksekliği 75 cm ile 90 cm arasında olmalı, bütün yönlerden tekerlekli sandalyenin yaklaşabilmesi için masanın altındaki minimum derinlik 60 cm olmalıdır (BM, 2004).”

“Şehir mobilyalarının kenarları yuvarlatılmış olmalıdır. Yüzey kaplamalarında doku farklılaşması oluşturularak donatıların konumları özellikle görme engelliler için tanımlanmalıdır. Kent mobilyalarının rengi seçilirken algılanmalarının kolay olması için çevresi ile zıtlık oluşturacak renkler tercih edilmelidir (TSE, 1999).”

1.6.1.2.3. İşaret ve Yönlendirme Levhaları

İşaret ve yönlendirme levhaları ile ilgili tasarım standartları şu şekildedir (İmren, 2019):

“İşaret ve levhalar basit ve açık semboller içermeli, zemini ile zıt renk olarak tasarlanmalıdır. Görme engellilere yönelik dokunsal okuma için kabartmalı levhalar ve az gören kişiler için de iri puntolu yazı karakteriyle yazılmış levhalar kullanılmalıdır. Trafik, bilgilendirme ve yönlendirme işaretlerinin basit ve görülebilir olması, yüksekliği, konumu, kolayca okunması, renk, ölçü ve grafik düzeni önem taşımaktadır. İşaretler ışıklandırılmalı, kabartmalı yazılmalı ve dokunulabilir yükseklikte olmalıdır. İşaretlerde uluslararası semboller kullanılmalıdır.”

“İşaretler tekerlekli sandalye kullanan bireylerde göz önünde bulundurularak normal bireyin göz hizasından daha aşağıya yerleştirilmesi uygun olur. Alanın adı, yerleşim planı, uyarı içeren yazılar yönlendirme tabelalarının gerekli işlevleridir. Engelli veya engelsiz tüm bireylerin başlarını çarpmamaları için levhaların yer seviyesinden yüksekliği en az 210 cm olmalıdır. En iyi okuma yüksekliği 90-140 cm’dir.”

1.6.1.2.4. Aydınlatma Elemanları

“Aydınlatma elemanları, engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun ve geçişi engellemeyen bir şekilde tasarlanmalıdır. Yerden yükseklikleri minimum 210 cm olmalıdır. Görme miktarı az olan engelli bireylerin ve yaşlı bireylerin, aydınlatma seviyesi düşük olan yerlerde sıkıntı yaşayacakları için, oturma alanları, yaya yolları, bilgilendirme-yönlendirme levhaları ve tehlikeli mekanlar iyi ışıklandırılması gerekir (Özdingiş, 2007).”

1.6.1.2.5. Çöp Kutuları

“Çöp kutuları kullanıcılara engel olmayacak şekilde yaya kaldırımı kenarında bordür taşının en az 40 cm uzaklığında ve en az 90 cm, en çok 1,2 m yüksekliğe monte edilmelidir (TSE, 1999).”

“Tüm donatı elemanları gibi çöp kutularının da kontrast renkler ile belirgin ve rahat algılanabilir durumda olması gerekir. Renkleri ile dikkat çekici olmalı ve yanmaz malzemeden olmalıdırlar. Bedensel engelli bireyler için eğer kapakları varsa kolayca açılabilir olmalıdır (Özdingiş, 2007).”

1.6.1.2.6. Çeşmeler

“Çeşmelerin su içilecek bölümleri yaklaşık 90 cm yükseklikte olmalıdır. Çeşmelerin farklı yükseklikte iki ağız olması daha uygundur. Tekerlekli sandalyeli bireyler için 85 cm, diğer kullanıcılar için 95 cm yükseklikte olmalıdır (BM, 2004).”

“Oturma yerlerine ve yol güzergâhlarına yakın olarak, geçişleri engellemeyecek bir şekilde sert ve düz zemin üzerine konumlandırılmalıdır. Bulunduğu zeminde ıslaklık olmaması için, zeminin drenaj sorunu olmamalıdır (Özdingiş, 2007).”

1.6.1.2.7. Halka Açık Telefonlar

“Halka açık olarak yapılmış olan açık veya kapalı telefon kabinlerinden en az biri engellilere uygun olarak düzenlenmelidir. Telefon kabininde, görme engellilerin kullanabileceği özellikte kabartma harf veya rakamlı telefon aparatı, kapısı dışa açılan telefon kabininde tekerlekli sandalyeli özürülülerin kullanabileceği yeterli alan bulunmalıdır (TSE, 1999).”

1.6.1.2.8. Posta Kutuları

“Posta kutuları 90 cm ve 120 cm arasında erişilebilir bir yükseklikte olmalıdır/monte edilmelidir (BM, 2004).”

1.6.1.2.9. Su Öğeleri

“Su öğeleri, kullanıcılar için tasarımı kuvvetlendirerek görsel etki oluşturup onları dinlendirmek ve bunun yanında görme engelli bireyleri su sesiyle yönlendirmek için parklarda sıkça oluşturulan peyzaj öğesidir. Havuzlar, zemin seviyesinden alt seviyede yapılması durumunda; görme engelli bireylerin ve çocukların düşme tehlikesini engelleyecek şekilde tasarlanmalıdır. Park içerisinde, havuz çevresinde devam eden yaya hareketlerini, havuz üzerine konumlandırılan köprülerle devam ettirilebilir. Bu köprülerin malzeme seçimi ve eğimi engelli bireylerin hareketini zorlamayacak şekilde olmalıdır (İmren, 2019).”

1.6.1.3. Kullanım ve Aktiviteler

Kullanım ve aktiviteler; çocuk oyun alanları, spor alanları ve tuvaletler elemanları başlıklarında irdelenmiştir.

1.6.1.3.1. Çocuk Oyun Alanları

“Çocuk oyun alanları, engelli veya engelsiz şeklinde çocuklar arasında herhangi bir gruplandırma yapmadan tüm çocukları kapsayan tasarımlar yapılmalıdır. Ortak oyun alanı, aletleri, su veya kum dolu havuzlar gibi kullanımlar, alanda adaptasyon sağlanarak engelli çocukların buralara erişimine uygun olmalıdır. Oyun alanındaki çeşitlilik her seviyede beceriye cevap verebilir olmalıdır (Özdingiş, 2007).”

1.6.1.3.2. Spor Alanları

“Spor alanları, hareket imkânı kısıtlı veya tekerlekli sandalyeliler için kolay olmalı, görme engelli bireyler için diğer duyularıyla deneyimleme imkanı sağlanmalıdır. Bu alanlara tekerlekli sandalyelilerinde girebileceği açıkça belirtilmeli ve tüm kullanıcıları bilgilendirici işaretler yapılmalıdır. Bisikletlilerin, yürüyenlerin, kay-kay yapanların tahta

ile kayanlar gibi farklı kullanıcılar arasında yeterli bir ayırım sağlanmalıdır. Koşu yolu ölçüleri kullanım durumuna göre değişebilir. Yönlendirme levhaları ve hissedilebilir yüzeyler bulunmalıdır. Az gören engelliler için koşu yolunu ikiye bölen bir çizgi yapılması, yolu daha rahat kullanmalarını sağlayacaktır (Özdingiş, 2007).”

1.6.1.3.3. Tuvaletler

Engelli bireyler için yapılan tuvaletlerin tasarım standartları ile ilgili bilgiler (TSE, 1999):

“Dış mekan kamusal alarlarda engelliler için uygun yerlerde rahat ve kolay girişli basamaksız kadın ve erkekler için en az 2 adet engelli tuvaleti olmalıdır. Tuvalet kapısı dışarıya doğru açılmalı ve kapı üzerinde engelli işareti ile kapı kilidi dışarıdan açılabilir şekilde olmalıdır. Kapı yanındaki butonla tuvaletin girilmez veya boş olduğunu gösteren yazılı, ışıklı ve sesli bilgilendirme işaretini gösteren levha ve ses sinyali kapı üzerinde görülebilir yerde olmalıdır. Geniş ve kolay açılabilen bir kapının minimum genişliği 92,5 cm olmalıdır.”

“Tekerlekli sandalyeli engelli bir kişinin kolayca kullanabileceği tuvalet kabininin boyutları 220 cm x 220 cm’dir, Tuvalet kabini minimum 150 cm x 150 cm olabilir. Klozetin uzun kısmı duvara paralel şekilde olmalı, klozetin duvara en yakın yerinin duvara mesafesi 25 cm olarak konumlandırılmalıdır. Klozetin ön kısmının arka duvara olan mesafesi 70 cm olmalıdır. Klozetin yan tarafındaki duvara sabit bir şekilde 3-4 cm çapında yuvarlak kesitli, birbirine eşit boyda 70 cm’lik iki kolu olan L şeklindeki borudan yapılmış tutunma kolu olmalıdır. Yatay olan kısmı zeminden 75 cm yükseklikte ve klozetin ön kısmından 25 cm daha uzun konumlandırılmalıdır. Düşey tutunma kısmı yukarıya doğru olmalı, klozetin duvardan uzakta olan tarafına, duvara doğru kaldırılabilen tutunma kolu yapılabilir. Klozette oturma seviyesi 46-47 cm olmalıdır.”

“Klozetin ön veya yan tarafına bir lavabo konumlandırılmalıdır. El yıkama ve kurulama işlemi lavaboya ulaşılabilir şekilde olmalıdır. Lavabonun alt kısmı tekerlekli sandalyeye uygun şekilde yerden yaklaşık olarak 75 cm yükseklikte yapılmalı, keskin ve sivri yerler bulunmamalı, su ve drenaj boruları için koruma amaçlı önlemler alınmalıdır. Zeminden 97 cm yükseklikte başlayan duvara yapıştırılmış 40 cm x 100 cm boyutundaki bir ayna ve raf bulunması engelli bireyler için uygundur.”

1.6.1.4. Çevreleme Elemanları

Çevreleme elemanları; bitkilendirmeler ve sınırlayıcılar başlıklarında irdelenmiştir.

1.6.1.4.1. Bitkilendirmeler

Bitkiler; parklarda ve açık yeşil alanlarda estetik ve fonksiyonel amaçlarla kullanılmaktadır.

Dikkat edilmesi gereken özellikler şu şekildedir (Özdingiş, 2007):

“Yürüyüş yolları, kaldırımlar, otoparklar ve oturma alanlarının yakın yerlerine konumlandırılan bitkiler geçişe engel olmamalıdır. Yine bu yerlere dal, çiçek meyve gibi kısımlarının döküntüsü olabilecek bitkiler dikilmemelidir. Büyük dikenli olan bitkiler veya zehirli bir bölümü olan bitkiler kullanılmamalıdır. Seçilen türlerden kökü yüzeyde gelişen varsa bunlar zemin bozuklukları oluşturmamaları için sert zeminli alanlara yakın yerlerde konumlandırılmamalıdır.”

“Kar ve rüzgar gibi etmenlerin yüküne dayanabilecek bitki türleri seçilmelidir. Seçilen türlerden gölge yapanlardan buz ve karın erimesini zorlaştıracak kadar sık dokulu olan türler yaya bölgelerine yakın konumlandırılmamalıdır. Tür olarak görme engelli kişiler için koku ve dokusuyla mekânı tanımlayacak ve bunun yanında alanda yönlendirmeye yardımcı olacak şekilde kokulu türler kullanılmalıdır. Bu şekilde tehlikeli ve kötü yerler perdelenerek güvenliğe yardımcı olunabilir.”

“Yürüyüş ve oturma alanlarında çeşitli açık alan etmenleri olan güneş, rüzgâr, sıcaklık, nem ve ışıktan koruyucu özelliği olan türler tercih edilmeli. Yine bu alanlarda gürültüyü kesmesi için bitkisel tasarımlarla tampon bölgeler yapılmalıdır.”

1.6.1.4.2. Sınırlayıcılar

“Duvarlar; hamileler ve yaşlı bireyler için dinlenme amacı ile fiziksel engelliler için destek, görme engelliler için ise kılavuz olarak kullanılabilir. Çocuk oyun alanları etrafında konumlandırılacak çitler çocukların rahatlıkla üzerinden geçebilecekleri şekilde ve sağlam olmalıdır. (Özdingiş, 2007).”

1.7. Evrensel Tasarım

Evrensel tasarım, kullanılan en küçük bir ürün tasarımından kentsel tasarıma kadar her alanda ve yerde herkesin eşit ve kolay kullanımını sağlayan bir tasarım anlayışıdır. Evrensel tasarım; yaşlı, genç, hamile, çocuk arabalı, bisiklet kullanan, araba kullanan, herhangi bir engeli olan veya olamayan herkesi kapsamaktadır.

Herkes için tasarım en basit ifadeyle, tasarımın girdiği yaşamın her alanında, toplumdaki her bireyin düşünülmesi ve tasarımın gerçekleştirildiği ölçeğe bağlı olarak bu düşüncenin uygulanmasıdır. Herkes için tasarım İngilizce’de farklı isimlerde ifade edildiği için Türkçe’de de bu isimler farklı ifadelerde karşılık bulmaktadır. Bunlardan, kapsayıcı tasarım (inclusive design) veya evrensel tasarım (universal design) terimleri herkes için tasarımla (design for all) eşanlamli olarak kullanılmaktadır (Evcil, 2014).

Evrensel tasarımdan ilk olarak 1980’lerde Mimar Ronald L. Mace bahsetmiştir. Mace (1998)’e göre evrensel tasarım, mümkün olduğunca daha fazla birey tarafından kullanılabilir özelliklere sahip ürünleri içine alan tasarım yaklaşımıdır.

1.7.1. Evrensel Tasarım İlkeleri

Mimar Ronald L. Mace 1980 yılında evrensel tasarım kavramının yanı sıra ilk kez evrensel tasarım ilkelerini de Kuzey Karolina Devlet Üniversitesi Evrensel Tasarım Merkez’indeki tasarımcı bir grupla birlikte geliştirmiştir.

Mace ve birlikte çalıştığı arkadaşları herkes için tasarım ilkelerini 1994 yılından 1997 yılına kadar birkaç kez değiştirmişler, en anlaşılabilir ve en kapsamlı hale getirmeye çalışmışlardır. Mace ile birlikte çalışan ekipte mimar, mühendis, ürün ve çevre tasarım uzmanları yer almıştır (Evcil, 2014).

Evrensel tasarımın gerçekleşmesi için ilkelerinin belirlenip, bunlardan ödün verilmemesi gerekir. Evrensel tasarım ilkeleri olarak belirlenen temel kavramlar “eşit kullanım, kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgilendirme, tasarımda hata payı, düşük fiziksel güç harcanması, yaklaşım ve kullanım için uygun mekân ve boyutların sağlanması”dır (Hacıhasanoğlu, 2003).

Kentsel tasarımda yaşam kalitesini artıracak çok yönlü bir tasarım sunmak dünya çapında kabul görmektedir. Bu bağlamda, Uslu ve Shakouri (2012)’nin ortaya koydukları çalışmada tüm kullanıcılara eşit imkânlar sunan engelsiz parklarda göz önünde bulundurulması gereken evrensel tasarım ilkeleri: “Eşit kullanım, kullanımda esneklik,

sadelik/yalınlık, anlaşılabilir bilgi, hatalara tolerans, minimum fiziksel güç harcanma gereksinimi, mekan ve ölçü” şeklindedir (Etlan ve Aşur, 2021).

Literatür incelemesine dayanılarak Mace’in ilkelerinin daha detaylı ve kapsayıcı olduğu görüldüğünden çalışma o ilkeler doğrultusunda şekillendirilmiştir. Bu doğrultuda; Mace ve arkadaşlarının belirlediği evrensel tasarımın 7 ilkesi;

- eşit kullanım,
- esnek kullanım,
- basit ve sezgisel kullanım,
- algılanabilir bilgi,
- hata toleransı,
- düşük fiziksel güç,
- yaklaşım ve kullanım için yeterli alan

hakkında bilgilere yer verilmiştir.

1.7.1.1. Eşit Kullanım

Tasarım farklı yeteneklerdeki insanlar için kullanışlı olmalıdır. Tüm kullanıcılar için aynı kullanım kolaylığı sağlanmalıdır. Mümkün olan durumlarda benzer, mümkün olmayan durumlarda eş değer uygulamalar yapılmalıdır. Herhangi bir kullanıcıyı ayırmaktan ya da açığa çıkarmaktan kaçınılmalıdır. Mahremiyet, koruma ve güvenlik tüm kullanıcılara eşit olarak sağlanmalıdır. Tasarım tüm kullanıcılara çekici hale getirilmelidir (Story ve diğerleri, 1998).

Tasarımın, yetkinlikleri farklı olan bireylerin kullanımına uygun olmasını içermektedir. Aynı zamanda bireyin kullanıcı olarak, kendini ayrılmış, dışlanmış hissetmemesi, tasarımın farklı kullanıcılar için eşit şartlar sağlayan tarzda olması, damgalama içermemesi gibi konulara vurgu yapmaktadır (Ergenoğlu, 2013; Zeyrek Çepehan ve Güller, 2020).

Eşit kullanım, tasarımın farklı yetkinlik düzeyleri olan bireyler için kullanılabilir ve satın alınabilir olması anlamına gelmektedir. Değişik kullanıcılar düşünülerek tasarımda eşit koşullar temin edilmelidir. Ziyaretçiler içinde ayırım yapılmamalı ve engelli kullanıcı ortamda damgalanmamalıdır (Kavak, 2010).

Engeli bulunan insanlar, hareket kısıtlılığı olan yaşlılar, elleri dolu olan insanlar için otomatik kapı kullanılması kullanışlılığı arttırmaktadır. Kamusal binalarda veya park alanlarında yapılan tuvaletlerde her boyda ki insan için farklı yükseklikte lavabo ve aynaların kullanılması herkes için daha uygundur. Ayrıca binalara veya park alanlarına girişlerde hem merdiven hem rampa kullanılması eşitlikçi kullanıma örnektir. Belçika’da bulunan M-Museum Leuven’in girişinde hem merdiven hem rampa kullanılması eşitlikçi kullanıma örnektir (Şekil 6).

Şekil 6. M-Museum Leuven Girişi (URL-8)

1.7.1.2. Esnek Kullanım

Tasarım çeşitli kişisel tercih ve yetenekleri barındırmalıdır. Kullanım metotları arasında seçenekler yaratılmalıdır. Sağ ve sol el erişimi ve kullanımı sağlanmalıdır. Kesin ve tam kullanım sağlanmalıdır. Kullanıcı hızına uyum sağlanmalıdır (Story ve diğerleri, 1998).

Tasarım, farklı beceri ve tercihi olan bireyler için alternatif kullanım biçimlerine sahip olmalı ve seçme olanağı sağlamalıdır. Tasarımlar farklı şekilde ve hızda algılayan bireylerin kullanmasına olanak sağlamalıdır (Sayar ve Arat, 2017).

Herkes için tasarım, kullanıcının ürünü doğru ve hassas kullanmasının temin edilmesini gerektirir. Mutfakta tezgâhın ve dolap yüksekliklerinin ayarlanabilmesi, banyoda küvet ve klozet yüksekliklerinin değişebilmesi, otobüste gidiş yönünde ve tersinde oturma seçeneklerinin bulunması, kamusal açık alanda yapılan bir tasarımda hem yürüyüş yapmak isteyenlere hem de bisiklete binmek isteyenlere olanak verilmesi tasarımda esnekliklere yer verildiğini göstermektedir (Evcil, 2014).

New York'ta bulunan ve Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanan Guggenheim Müzesi dikey merdivenlere ihtiyaç duymadan mekanın tamamını kullanarak akışkan bir tasarım şeklindedir (Şekil 7).

Şekil 7. Guggenheim Müzesi (URL-9)

1.7.1.3. Basit ve Sezgisel Kullanım

Tasarımın kullanımı, kullanıcının tecrübesinden, bilgisinden, dil yeteneğinden ve o anki konsantrasyon seviyesinden bağımsız olarak kolay anlaşılır olmalıdır. Gerekli olmayan karmaşıklık barındırılmamalıdır. Tasarım, kullanıcı beklenti ve içgüdüleri ile tutarlı olmalıdır. Bilgiyi önemine göre düzenlemelidir. İş süresince ve bitiminde etkin geri bildirim sağlanmalıdır (Story ve diğerleri, 1998).

Tasarımda basitliği sağlama ve kolay anlaşılabilirliği; gereksiz karmaşıklığı giderme, tutarlı biçimde bilgi sağlama, okur-yazarlık ve yabancı dil becerilerinin seviyelerine göre hareket edilmesi ile mümkündür (Kavak, 2010).

Toplumun her kesiminden; farklı yaş eğitim ve fiziksel özellikteki kullanıcının kullanımına uygun ürünlerin ortaya çıkarılması ürünlerin tasarımında geniş skalada ve farklı biçimlerde kullanıma imkân verecek şekilde tasarlanması gereklidir. Kullanım esnasında ve akabinde alınacak geri dönüşler de tasarım revizeleri açısından önem arz etmektedir (Erkovan, 2013).

Bisiklet yolu ve yürüyüş yol gibi farklı işlevlere hizmet eden yolların zeminleri farklı renkte düzenlenmesi, bilgi düzeyi ve dil seçeneği farklı olanlar için semboller kullanılması basit ve sezgisel algıyı kolaylaştırır. Melbourne'de bulunan ve Axel Peemoeller tarafından tasarlanan Eureka Tower Katlı Otoparkı, otopark içerisinde farklı renkler ile büyük boyutlarda yazılan yazılar çok uzak noktalardan bile kolayca okunmakta ve renkler sayesinde takibi kolayca yapılmaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. Eureka Tower Katlı Otoparkı (URL-10)

1.7.1.4. Algılanabilir Bilgi

Tasarım, çevresel koşullara ve kullanıcının duyuşsal yeteneklerine bakmaksızın gerekli bilgiyi kullanıcıya etkin olarak iletmelidir. Önemli bilgiyi sunmak için farklı ortamlar (resimli, sözel, kabartmalı) kullanılmalıdır. Önemli bilginin “okunabilirliğini” en üst seviyeye çıkarmalıdır. Elemanlar tarif edilebilir şekillerde ayrıştırılmalıdır. Duyusal sınırlamaları olan insanların kullandıkları aygıt ve tekniklere uyum sağlayabilmelidir (Story ve diğerleri, 1998).

Tasarımın tüm kullanıcılar tarafından eşit bir şekilde algılanabilmesi ve tasarımda önemli olan bilgilerin kullanıcılara eksiksiz bir şekilde aktarılabilmesidir (Seçme, 2019).

Kullanıcı için gerekli olan argüman ve dökümanları, gerekli noktalarda ve kullanıcı algılama oranına bağılı olmaksızın aktarmak zorunda olunan tasarımlarda amaç okunabilirliğin maksimum düzeyde olmasıdır. Ürün ve hizmete göre özelleşmiş söz konusu hizmetler toplumun tamamı tarafından anlaşılabilir ve algılanabilir olmalıdır (Erkovan, 2013).

Çocuk oyun alanlarında renk ve şekiller kullanılarak anlatımın sağlanması, su öğeleri ile mekanlarda odak noktalar oluşturulması algıyı arttırmaktadır. İstanbul Hava Limanı’nda görme engelli bireyler için hissedilebilir yüzeylerin yapılması algılanabilir bilgiye örnektir (Şekil 9).

Şekil 9. İstanbul Hava Limanı (URL-11)

1.7.1.5. Hata Toleransı

Tasarım, kaza ya da istem dışı hareketlerin kötü sonuçlarını en aza indirmelidir. Elemanları tehlike ve hataları en aza indirecek şekilde düzenlemelidir. En çok kullanılan elemanlar en erişilebilir, tehlikeli elemanlar çıkarılmış, izole edilmiş ya da korumaya alınmış olmalıdır. Tehlikeler ve hatalara karşı uyarılar sağlanmalıdır. Yanlış yapmayı engelleyici düzenekler sağlanmalıdır. Dikkat gerektiren işlerde bilinçsiz hareketler cesaretlendirilmemelidir (Story ve diğerleri, 1998).”

Tasarım, tehlikeli durumları ve kazara veya istenmeyen eylemlerin olumsuz sonuçlarını minimuma indirmelidir. Başka bir deyişle, tasarımlar kullanıcıların bir hata yapmasını zorlaştırmalı, ancak bu durum söz konusu olursa hata kullanıcının veya ürünün zarar görmesine neden olmamalıdır (Hacıhasanoğlu, 2003).

Herkes için tasarımın bu ilkesi, tasarımcının topluma karşı önemli bir sorumluluğunun altını çizmektedir. Tasarımcı mutlaka toplumda farklı kullanıcıların var olduğunu hatırlamalı, tasarımını bu farklılıkların oluşturabileceği eksikliklere veya yanlışlıklara dayanıklı, kullanıcı açısından %100 güvenli hale getirmelidir (Evcil, 2014).

Çocuk oyun alanlarında yumuşak malzemeler kullanılması, kot farkı olan yerlerde kazaları önlemek amacıyla rampa kullanılması hataları ortadan kaldırır. Görme engelli kullanıcılar için sesli sinyalizasyon örneği hata toleransı ilkesine örnektir (Şekil 10).

Şekil 10. Sesli Sinyalizasyon (URL-12)

1.7.1.6. Düşük Fiziksel Güç

Tasarım en az yorulma ile etkin ve rahat olarak kullanılmalıdır. Kullanıcıların doğal vücut pozisyonlarının korunması sağlanmalıdır. Makul işletim gücü kullanılmalıdır. Tekrar eden hareketler en aza indirgenmelidir. Devamlı fiziksel çaba en aza indirgenmelidir (Story ve diğerleri, 1998).

Üst üste tekrar eden davranışları gerektirmemeli ve kabul edilebilir derecede güç kullanarak çalıştırılabilir olmalıdır. Mekân ve çevre minimum güç harcayacak kolay ve konforlu şekilde ulaşılabilir olmalıdır (Kavak, 2010).

Bazı musluk ve kapılar da kullanım sırasında daha düşük fiziksel güç gerektirirler. Özellikle, yaşlılar ve çocuklar için çevrilerek açılan musluklar ve kapı tokmaklarının kullanımı zorluklar yaratmaktadır. Oysa düşük fiziksel güç sarf edilerek açılan-kapanan musluklar ve kapılar sadece yaşlı ve çocukların değil, sıradan insanların da hayatını kolaylaştırmaktadır (Evcil, 2014).

Düşük fiziksel güç ilkesine verilecek bazı örnekler sensör ile çalışan mutfak armatürleri, sensörlü kapılar, otomatik açılır garaj kapısı düşük fiziksel çaba harcamaya neden olur. ABD’de de bulunan ve Frank Gehry’in tasarladığı Millennium Park örnek gösterilebilir. Köprü, rampa şeklinde tasarlandığı için oldukça az çaba harcanarak kullanılmaktadır ve düşük fiziksel güç ilkesine uygundur (Şekil 11).

Şekil 11. Millennium Park (URL-13)

1.7.1.7. Yaklaşım ve Kullanım İçin Yeterli Alan

Kullanıcının bedensel boyutu, duruşu ve hareket yeteneğinden bağımsız olarak yaklaşım, uzanım, çalıştırma ve kullanım için uygun boyut ve yer sağlanmalıdır. Oturan ya da ayakta kullanıcı için önemli elemanlara açık görsel bakış sağlanmalıdır. Oturan ya da ayakta kullanıcı için tüm elemanlara uzanımı rahat hale getirmelidir. Tasarım, el ve tutma boyutlarındaki çeşitliliği barındırmalıdır. Yardımcı araçların kullanımı ya da kişisel yardım için gerekli yer sağlanmalıdır (Story ve diğerleri, 1998).

Kullanıcıların vücut ölçülerine, hareket durumlarına bakılmaksızın genel kullanıma elverişli olup, uygun boyut ve alanın da sağlanmış olması gerekmektedir. Her yetiden bireye aynı kullanım hakkı verilmelidir (Tandoğan, 2017).

Yaklaşım ve kullanım için yer ve boyut ilkesine örnek olarak lavabolarda kullanılan tam boy aynalar her boydaki kullanıcılar için görüş açısı sağlaması, metro istasyonlarında bulunan geniş aralıklı geçişler hem tekerlekli sandalye kullanan insanlar hem de bagajlarını taşıyanlar için kullanışlı olmaktadır (Şekil 12).

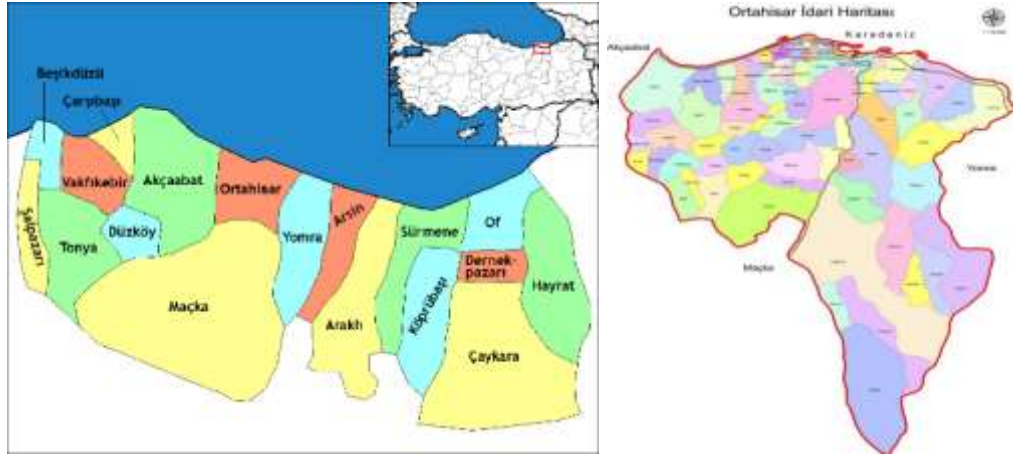

Şekil 12. Metro İstasyonunda Geniş Geçiş Aralıkları (URL-14)

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışma Alanlarının Tanıtımı

Trabzon’da yoğunluğun en fazla olduğu ilçe Ortahisar’dır. 2018 TÜİK verilerine göre Ortahisar’da toplam 77 mahalle bulunmaktadır. Erdoğan, Beşirli ve İnönü Mahallesi Ortahisar bölgesinin en kalabalık mahalleleri arasında yer almaktadır (Şekil 13) (URL-15).

Şekil 13. Trabzon ili ve Ortahisar ilçesi haritası (URL-15).

Çalışma alanı olarak Trabzon ili Ortahisar bölgesi parkları seçilmiştir. Ortahisar bölgesinde pek çok park bulunmaktadır. Ancak; alan çalışması için, mahalle nüfus büyüklükleri göz önüne alınarak ve sahada yapılan gözlem çalışmaları ile de desteklenerek, kullanım sıklığı fazla olan 4 park seçilmiş ve diğerleri kapsam dışı bırakılmıştır. Alan çalışması; Avni Aker Millet Bahçesi Parkı, Atatürk Alanı Meydan Parkı, Botanik Park ve Eko Parkta yapılmış ve sonuçlandırılmıştır (Şekil 14). Seçilen parklara konumlarından dolayı günün her saati kolayca ulaşım sağlanabilmektedir.

Şekil 14. Seçilen kent parklarının kent içindeki konumları

2.1.1. Avni Aker Millet Bahçesi Parkı

Avni Aker Millet Bahçesi Parkı yaklaşık 60 dönümlük alana kurulmuş Türkiye'nin spor temalı tek millet bahçesidir. Kent belleğinde önemli yeri olan Trabzonspor'un Avni Aker stadyumunun taşınması ile boşalan alanda yer almaktadır.

“1012 seyirci kapasiteli tribün, 29 bin 719 metrekare çim alan, egzersiz alanı, bisiklet ve koşu yolu, gösteri havuzu, restoran, millet kıraathanesi, çocuk oyun alanları inşa edilmiştir. Aileleriyle Millet Bahçesi'ne gelen çocukların ilk tercihi ise doğal çimi bulunan sahada futbol oynamak, kaykay ve buz pateni pistini kullanmak yönündedir (URL-16).” Ayrıca parkın kuzey giriş merdivenlerinde, üç boyutlu çiçek ve ağaç gibi figürlerin yer aldığı doğa resimleri kullanıcıların ilgisini çekmektedir.

Park, Trabzonspor'un yıllarca büyük başarılarla imza attığı Avni Aker Stadyumu'nun ve diğer spor komplekslerinin yerine yapıldığından alanda Trabzonspor'un kıymetli anısını ve tarihini yaşatacak birtakım yapılar da oluşturulmuştur. Parkta bırakılan tribün, Trabzonsporluların şampiyonluklarını kutladığı ve kupalarını kaldırdığı bir mekândır (Şekil 15).

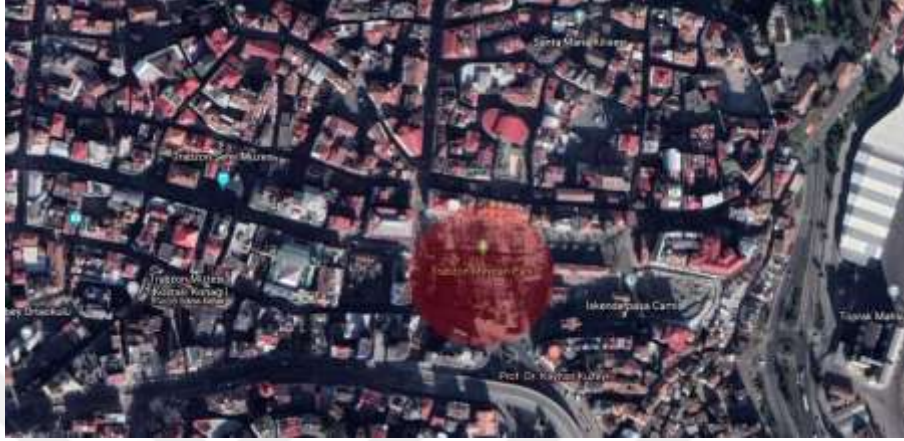
Şekil 15. Avni Aker Millet Bahçesi

2.1.2. Atatürk Alanı Meydan Parkı

Meydan Parkı, batıda Uzun Sokak, Maraş Caddesi ve Kunduracılar Caddesinin bitiminde, güneyde Gazipaşa Caddesi ve İskele caddesinin birleştiği noktada, doğu sınırında eski belediye binasının ortak noktasında bulunmaktadır.

Meydan Parkı, geniş bir alan üzerine kurulmuştur ve peyzaj düzenlemeleriyle ziyaretçilere hoş bir atmosfer sunmaktadır. Park içerisinde yemek yeme alanları, oturma alanları, su öğeleri ve yeşil alanlar bulunmaktadır. Bu özellikleri sayesinde hem aktif hem

de pasif dinlenme imkanları sunar. Park, aynı zamanda çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapabilen bir mekandır. Konserler, tiyatro gösterileri, spor etkinlikleri ve diğer toplumsal etkinlikler için uygun alanlar sağlar. Bu etkinlikler, yerel kültürü, sanatı ve sporu desteklemek ve toplumu bir araya getirmek amacıyla düzenlenmektedir (Şekil 16).

Şekil 16. Meydan Parkı

2.1.3. Botanik Park

Trabzon Botanik ve Doğal Yaşam Alanı, Çamoba mevkiinde 103 dönüm arazi üzerine kurulmuştur. Zağnos Vadisi'nden yürüyerek kısa bir sürede Trabzon Botanik Park'a ulaşılabilir (Şekil 17).

Şekil 17. Botanik Park

Trabzon Botanik, bölgenin ve şehrin kültürünün her yönüyle sergilendiği bir yaşam alanıdır. Buraya dikilen 13 bin bitkiden 11 bin adeti çalı bitkileridir. Parkta 21 çeşit fındık

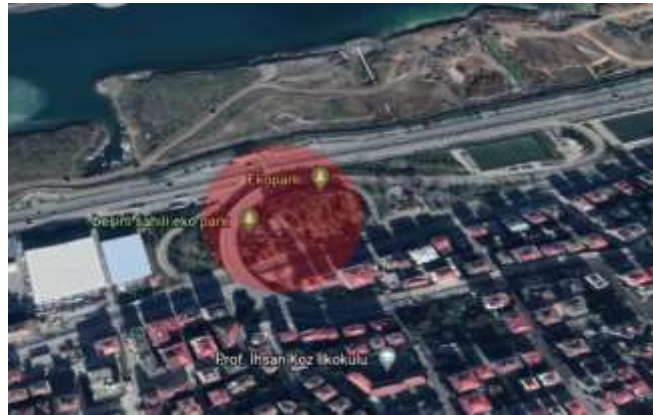
türü yer almaktadır. Yöresel ürünler, Türk sanat musikisi ve Karadeniz folkloru gibi pek çok kültür sergilenmekte ve yaşatılmaktadır.

Arazi üzerinde yer alan binalar korunmuştur ve yeni işlevler kazandırılmıştır. “Mimar Sinan kulesi dışında herhangi bir yeni yapı oluşturulmamıştır. Trabzon Botanik Parkta 7 adet atölye binası, 1 adet oyun evi, 1 adet restoran, 2 adet kır kahvesi, 1 adet yönetim binası, 1 adet herbaryum, 1 adet Trabzon evi, 1 adet hayal evi, 1 adet depo, 1 adet güvenlik kulübesi, mescit, 2 adet tuvalet ve 100 araçlık otopark bulunmaktadır.”

“Trabzon Botanik; gezinti ve yaşam alanı olmasının yanı sıra, araştırma, eğitim ve öğretim merkezidir. Her yaş ve meslekten bireyleri bitki ve çevre konusunda bilgilendirmeyi amaçlar. Tohum ve gen merkezi olarak da önemli bir yeri vardır. Nesli tükenmekte olan türlerin araştırılmasına ve korunmasına imkân temin eder. Endemik bitki türlerinin insanlara tanıtılmasına katkı sağlar. Alanda doğal mikro klima ortamları mevcuttur (URL-17).”

2.1.4. Eko Park

Karayollarından devralınan 12 dönümlük alanda yapımı tamamlanan Ekopark; sosyolojik temelli biyolojik gölet, polinatör bahçe ve arı oteli, yağmur bahçesi, yükseltilmiş ekolojik farkındalık yolu, kentsel meyve bahçesi, yükseltilmiş ahşap gezinti yolu, ahşap kuş yuvası, dinlenme birimleri ve çocuk oyun alanlarından oluşmaktadır (Şekil 18) (URL-18).

Şekil 18. Eko Park

Proje alanını yaklaşık 50 yıl önce oluşturulmuş dolgu alanının üzerinden geçirilen sahil yolu ile bu yolu Tanjant yoluna bağlayan viyadük arasında kalan ve yaklaşık 25 sene

önce ağırlıklı ve çok yoğun bir sıklıkta Sekoya (*Sequoia sempervirens*) ağacı ile bitkilendirilmiş bir arazi parçası oluşturmaktadır (URL-18).

Alan, çevresinde yoğun araç sirkülasyonunun olduğu, yaya erişiminin zor olduğu bir yerdir. Park alanına erişim daha çok sahil yolu cebinden sağlanmaktadır. Burada bulunan çok büyük ağaçlar alanı çevresindeki gürültülü trafikten soyutlamaktadır.

Tasarım ekibi alana doğal karakter veren Sekoyaları alanın en özgün karakteristiklerinden biri olarak değerlendirmiş, hemen altında tasarladıkları gezinti yolu ve dinlenme alanlarını yer düzleminden 60 cm ile 2 m üstte çözerek hem kullanıcılara Sekoya ağaçlarına daha yakın olma fırsatı sunmuş, hem de insan ölçeğinin çok üzerinde bir bitki olan Sekoyaların kullanıcılar üzerinde oluşturacağı baskı etkisini yok etmiştir. Eko parkı Türkiye’de ilk yapan bir diğer özellik ise başlangıç noktası ile bitiş noktası arasındaki mesafe 150 m olan, sık ağaç dokusu arasında yerden yavaş yavaş yükselerek 6 m’ye kadar çıkan, koruyu insanlara ağaçların üst kısımlarından gezdiren ve bunu yaparken birçok ekolojik bilginin bulunduğu tabelalarla farkındalık sağlayan ‘‘gökyüzü gezinti yolu’’dur (URL-18).

2.2. Ortahisar Kent Parklarının Standartlar ve İlkeler Açısından İncelenmesi

Araştırma kapsamında, çalışma alanı olarak seçilen kent parkları; çalışma alanının sahip olması gereken erişilebilirlik standartları açısından değerlendirilmesi ve çalışma alanlarının evrensel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi olarak iki şekilde irdelenmiştir.

Alan çalışması yapılmadan önce erişilebilirlik kriterlerini ve evrensel tasarım ilkelerini belirlemek üzere okumalar yapılmıştır. İlk olarak; sahip olması gereken erişilebilirlik standartları açısından değerlendirilmiştir. Alan çalışmasına yön verebilmek için; erişilebilirlik ile ilgili ulusal ve uluslararası standartlar (TSE, ÖZİDA, WHO, BM...) ile kişilerin (Yıldız,2003; Özdingiş,2007; İmren,2019) erişilebilirlik için söylemleri değerlendirilerek çıkarımlar yapılmış ve hangi kriterlere göre alanın analizinin yapılacağına karar verilmiştir. Alan çalışmasında evrensel tasarım için ise; Mace ve arkadaşlarının belirlediği evrensel tasarımın 7 ilkesi ile analiz için başlıklarına karar verilmiştir. Alan çalışmasında veri toplama yöntemlerinden gözlem ve anket kullanılmıştır. Gözlem ve ölçüm yoluyla mevcut durum hakkında saptamalar yapılmıştır. Edinilen veriler evrensel tasarım ilkeleri ve erişilebilirlik standartlarının sorgulanmasında kullanılacak analiz formlarına oluşturularak değerlendirilmiştir.

Literatürden yapılan okumalar sonucu örneklem alanı olarak belirlenen parkların hangi kriterler göz önüne alınarak değerlendirileceğine karar verilmiş ve “Tablo 2”de gösterilmiştir.

Bu doğrultuda; belirlenen kriterler göz önüne alınarak, örneklem alanını oluşturan parkların erişilebilirlik ve evrensel tasarım açısından daha kolay takibinin sağlanabilmesi için analiz tabloları oluşturulmuştur. İlk olarak erişilebilirlik standartlarının 4 ana başlığı olan ulaşılabilirlik, kent donatı elemanları, kullanım ve aktiviteler ile çevreleme elemanları için ayrı ayrı tablolar oluşturulmuştur. Tablolar; sütunlara park isimleri, satırlara ise erişilebilirlik standartlarının ilgili başlıkları gelecek şekilde hazırlanmıştır. Mevcut durumlar, yerinde fotoğraflama ile tespit edilmiş, ilgili başlıklar bu fotoğraflar kullanılarak şekillendirilmiştir. Analiz tablolarında;

- “Standartlara uygun” için (evet),
- “Standartlara kısmen uygun olanlar” için (kısmen),
- “Standartlara uygun değil” için (hayır) şeklinde sembol ataması örneklem alanı analiz edilmiştir.

Evrensel tasarımın belirlenen 7 ilkesi için de ayrı ayrı tablolar oluşturulmuştur. Tablolar; sütun kısmına park isimleri, satır kısımlarına ilkeler gelecek şekilde düzenlenmiştir. İlgili başlıklar parkta mevcut olan durumlarının yine yerinde fotoğraflama ile desteklenmiş ve yine “evet, kısmen, hayır” anlamına gelen semboller ile doldurulmuştur. Böylece okumada bütünlük sağlanarak analiz tablolarının kolay algılanacağı düşünülmüştür.

Alan çalışmasının devamında her 4 park için bütün erişilebilirlik standartları ve evrensel tasarım ilkeleri ayrı ayrı tablolaştırılarak parkların mevcut durumu yine “evet, kısmen, hayır” sembolleri ile uygunlukları incelendi.

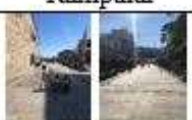
Bu kriterlere göre incelemeler; 2.2.1. Parkların Erişilebilirlik Standartları Açısından İncelenmesi ve 2.2.2. Parkları Evrensel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi başlıkları altında tablolaştırılarak alandaki yerinde gözlemler ve ölçümler ile saptamalarla analizlere dökülerek yapılmıştır. Ardından tabloların değerlendirildiği çalışmadan elde edilen veriler grafikler ile yüzdelik ifadelere dönüştürülerek daha objektif ve anlaşılır olması yönünden 2.2.3. Analiz Tablolarının Grafiğe Dönüştürülmesi başlığında okuyanın takibine sunulmuştur.

2.2.1. Parkların Erişilebilirlik Standartları Açısından İncelenmesi

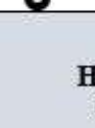
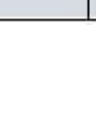
Çalışma kapsamında, Avni Aker Millet Bahçesi Parkı, Meydan Parkı, Botanik Park ve Eko Park erişilebilirlik açısından incelenirken tablo yardımı ile; ulaşılabilirlik kapsamında “girişler, yaya yolu ve kaldırımlar, rampalar, merdivenler, park yerleri; peyzaj donatı elemanları kapsamında oturma elemanları, işaret ve yönlendirme levhaları, aydınlatma elemanları, çöp kutusu, çeşmeler, halka açık telefonlar, posta kutusu, su ögesi; kullanım ve aktiviteler kapsamında çocuk oyun alanları, spor alanları, oturma alanları, tuvaletler; çevreleme elemanları kapsamında bitkilendirme ve sınırlayıcılar” ile ilgili fotoğraflara yer verilmiştir.

Fotoğraflarla oluşturulan tabloda parklarda yer alan ve erişilebilirlik standartlarına uygun olanlar evet anlamına gelen “ ● ” sembolü ile, standartlara kısmen uyanlar kısmen anlamına gelen “ ● ” ile ve standartlara uygun olmayanlar hayır anlamına gelen “ ○ ” sembolü ile gösterilmiştir.

Tablo 3. Parkların ulaşılabilirlik açısından incelenmesi

Parklar	Ulaşılabilirlik			
	Girişler	Yaya yolu ve kaldırımlar	Rampalar ve Merdivenler	Park Yerleri
1 Avni Aker Millet Bahçesi	Güney girişi	Yollar ve köprü	Rampalar	Engelli otoparkı
				
	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐
	kuzey girişi	Yürüyüş yolları	Merdivenler	Otopark girişi
				
	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı	Güney girişi	Yürüme yolları	Rampalar	Bisiklet parkı
				
	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐
	Kuzey girişi	Yürüme yolları	Merdivenler	
				
	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐	
3 Botanik Park	Batı girişi	Yürüme yolları	Rampalar	Otopark
				
	☒ ☐	☒ ☐	☐ ☐	☒ ☐
	Otopark girişi	Yürüme yolları	Merdivenler	Otopark girişi
				
	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐
4 Eko Park	Kuzey girişi	Yürüme yolları	Rampalar	Otopark
				
	☒ ☐	☐ ☐	☒ ☐	☐ ☐
	Güney otopark	Uzay yolu	Merdivenler	
				
	☒ ☐	☒ ☐	☒ ☐	
Lejant (Ulaşılabilirlik uygunluk)	Evet ☒	Kısmen ☐		Hayır ☐

Tablo 4. Parkların kent donatı elemanları açısından incelenmesi

Parklar	Kent Donatı Elemanları					
	Oturma Elemanları	İşaret ve Yönlendirme Levhaları	Aydınlatma Elemanları	Çeşmeler	Çöp Kutuları	Su Ögeleri
1 Avni Aker Millet Bahçesi						
	●	○	●	●	●	●
						
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı						
	●	●	●	●	●	●
						
3 Botanik Park						
	●	●	●	○	●	●
						
4 Eko Park						
	○	●	●	○	●	●
						
4 Eko Park						
	○	●	●	○	●	●
						
4 Eko Park						
	○	●	●	○	●	●
						
Lejant (Kent Donatı Elemanları uygunluk)	Evet ●		Kısmen ○		Hayır ○	

Tablo 5. Parkların kullanım ve aktiviteler açısından incelenmesi

Parklar	Kullanım ve Aktiviteler			
	Çocuk Oyun Alanları	Spor Alanları	Oturma Alanları	Tuvaletler
1 Avni Aker Millet Bahçesi				
	● ●	○ ○	○ ○	○ ●
				
	● ●			● ●
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı				
			○ ○	○ ●
				
			● ○	○ ●
3 Botanik Park				
	● ●		●	○ ●
				
	○ ●			○ ●
4 Eko Park				
	○ ○		● ○	○ ○
				
	○		○	○ ●
Lejant (Kullanım ve Aktiviteler uygunluk)	Evet ●	Kısmen ○	Hayır ○	

Tablo 6. Parkların çevreleme elemanları açısından incelenmesi

Parklar	Çevreleme Elemanları			
	Bitkilendirmeler		Sınırlayıcılar	
1 Avni Aker Millet Bahçesi				
	☒	☒	☐	☐
				
	☒	☒	☐	☒
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı				
	☒	☒	☒	☒
				
	☒	☒		
3 Botanik Park				
	☒	☒		
				
	☒	☒		
4 Eko Park				
	☐	☐	☒	☒
				
	☐	☐	☒	☒
Lejant (Çevreleme Elemanları uygunluk)	Evet ☒	Kısmen ☐	Hayır ☐	

2.2.1.1. Parkların Erişilebilirlik Analiz Tabloları

Örneklem alanında incelemeye alınan tüm parkların erişilebilirlik standartlarını sağlama durumları karşılaştırmalı olarak tablo 7-22 de belirtilmiştir.

Tablolarda Parklara numara, erişilebilirlik durumlarına da simge atanmıştır.

Parklar;

- Avni Aker Millet Bahçesi Parkı 1,
- Atatürk Alanı Meydan Parkı 2,
- Botanik Park 3 ve
- Eko Park 4 rakamı ile ifade edilmiş

Erişilebilirlik durumları da;

- Evet ●,
- Kısmen ○,
- Hayır ○ simgeleri ile gösterilmiştir.

Tablo 7. Girişler

Girişler	1	2	3	4
Park girişinde bilgilendirme ve yönlendirme yeterli düzeyde yapılmıştır.	○	○	●	○
Park girişlerinde güvenlik bulunmaktadır.	●	○	●	●
Park girişinde kaldırım yüksekliği 3 cm-15 cm arasında olmalıdır. En az kaldırım genişliği 1,75 m'dir.	●	●	●	●
Kaygan olmayan (andezit, vb.) ve düz (girinti çıkıntı oluşturmeyacak) kaplamalar kullanılmıştır.	●	●	●	●
Basamak, rampa ve kaldırım bitişlerinde 60 cm genişliğinde hissedilebilir uyarıcı yüzey bulunmaktadır.	○	●	○	○
Parkın planlama aşamasında park girişleri engellilerin toplu taşıma araçlarını kullandığı düşünülerek duraklara yakın yerlerde konumlandırılmalıdır.	●	○	●	●
Otopark girişlerinde kullanıcıları engelleyecek bordür taşı bulunmamaktadır.	○	○	●	○

Tablo 8. Yaya Yolu ve Kaldırımlar

Yaya Yolu ve Kaldırımlar	1	2	3	4
Engelsiz bir yaya kaldırımını en az 1,5 m en ideal 2,0 m genişliktedir. Kaldırım genişliği, otobüs duraklarında minimum 3,0 m ve dükkân önlerinde minimum 3,5 m'dir.	●	●	●	●
Yaya kaldırımını kaplaması, kaymayı önleyici ve dolaşmayı kolaylaştırıcıdır. Rögar kapakları çıkıntı oluşturmamaktadır, ani seviye değişiklikleri yoktur; sürekli veya aynı seviyede zemin oluşturulmuştur.	○	●	●	○
Yaya kaldırımında hissedilebilir yüzeylerden oluşan kılavuz izlerden faydalanılmıştır.	○	●	●	○
Kılavuz iz 60 cm genişliğindedir.	○	●	●	○
Hissedilebilir yüzeyler görme engellilerin karıştırmaması ve tehlike oluşturmamak için rögarlara ya da drenaj kanallarına uzak konumlandırılmıştır.	○	●	○	○
Kılavuz iz rengi yaya kaldırım rengi ile zıttır. Kılavuz izde kullanılan malzemenin yüksekliği tekerlekli sandalye kullananlar için engel oluşturmamaktadır.	○	●	●	○
Yaya yolu kenarlarında bordür taşı bulunmaktadır.	○	●	●	●
Yayaların yaya kaldırımını serbestçe kullanabilmeleri için kaldırım yüzeyinde engeller bulunmamaktadır.	●	●	●	●

Tablo 9. Tüm Parklar Rampalar

Rampalar	1	2	3	4
Minimum rampa genişliği düz rampalarda 90 cm, 90° dönüşlü rampalarda 1,4 m, 180° dönüşlü rampalarda 90 cm'dir.	●	●	●	⦿
10 m'den uzun rampalarda veya bir rampadan ikinci bir rampaya geçiş varsa en az 2,5 m'lik düz dinlenme alanları yapılmıştır.	⦿	○	●	○
Rampa sahanlıkta yön değiştiriyorsa, tekerlekli sandalye kullanan engellinin manevrası için gerekli sahanlık alanı en az 1,5 m x 1,5 m'dir.	○	○	●	○
Eğimler, tekerlekli sandalye kullanıcıları ve bastonlu kişilerin rahat ve güvenli geçişini sağlamaktadır.	●	●	⦿	⦿
Görme engelliler için rampaların başında ve sonunda 1,5 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda hissedilebilir yüzey bulunmaktadır.	○	○	○	○
20 cm yüksekten fazla bir kot farkını geçerken rampanın bir veya iki tarafına küpeşte yapılmalıdır.	○	●	●	⦿
Dış mekânlardaki küpeşteler, emniyet bakımından rampa başlangıç ve bitiminde 45 cm daha devam etmiştir.	○	●	●	○
Tekerlekli sandalye kullanan engelliler için rampaların korumasız taraflarına en az 5 cm yüksekliğinde koruma bordürü yapılmalıdır.	○	●	○	⦿
Yaya yolundaki rampalarda dinlenme alanları ve oturma bankları yapılmıştır.	⦿	●	⦿	○

Tablo 10. Tüm Parklar Merdivenler

Merdivenler	1	2	3	4
Maksimum bir rıht yüksekliği 15 cm'dir.	●	●	●	●
Merdivenlerin yürüme yüzeylerinde pürüzlü ve kaymayı önleyen kaplama kullanılmıştır.	●	●	○	○
Basamak ucunda 2,5 cm eninde koruyucu kaymaz bir şerit bulunmalıdır. Koruyucu malzeme, takılıp düşmeyi önleyecek, çıkıntı yapmayacak, basamak yüzeyi ile düz olacak şekilde monte edilmelidir.	○	○	○	○
Aynı yönde devam eden merdivenli yollarda; arazinin topografik yapısına bağlı olarak yükseklik farkı 1,8 m üstünde ise merdivenler arasında 2 m'lik sahanlık yapılmalıdır.	●	○	●	○
Merdiven, merdiven sahanlığında yön değiştiriyorsa sahanlık alanı en az 1,8 m x 1,8 m'dir. Merdivenlerde temiz genişlik küpeşteden küpeşteye en az 1,8 m'dir.	●	○	●	○
Hissedilebilir yüzey, ilk basamaktan hemen önce başlamakta, merdiven bitiminde ise merdiven genişliği kadar boşluktan sonra yer almaktadır.	○	○	○	○
Hissedilebilir yüzey en az 60 cm genişliğinde, renk ve doku bakımından farklıdır.	○	○	○	○

Tablo 11. Tüm Parklar Park Yerleri

Park Yerleri	1	2	3	4
Yol kenar parkına izin verilen yollarda engelliler için de yeterli sayıda park alanları tesis edilmiştir.	○	○	○	○
Kapasitesi 50 taşıttan küçük taşıt park yerlerinde en az 1 taşıtlık engelli park yeri, 50-400 arası taşıtlık park yerlerinde her 50 taşıt için 1 engelli park yeri bulunmaktadır.	●	○	○	○
Park yeri ile park ettikten sonra gidilecek güzergâhlar arasındaki mesafe maksimum 25 m, tercihen 10 m'dir.	●	○	●	●
Açık ve kapalı park tesislerinde engelli park yeri, asansöre, giriş/çıkışa veya bina girişine en yakın yerdedir.	●	○	○	○
Engelliler için düzenlenmiş bir park yerinin en az genişliği 3,6 m, tavsiye edilen genişlik ise 3,9 m'dir.	●	○	○	○
Tekerlekli sandalye geçişleri için iki park yeri arasında 1,2 m genişliğinde bir erişim koridoru vardır.	○	○	○	○
Genel otopark tesisinde engellilerin park edebileceğini bildiren, görülebilen ve kolay okunabilen engelli levhası ile park tesis içinde engellinin park edeceği yere kadar yön gösterici engelli levhası bulunmaktadır.	●	○	○	○
Açık park yerinde, yerde engelli park işareti, kapalı park tesisinde yerde, duvarda ve tavana asılı engelli park işareti bulunmaktadır.	○	○	○	○
Açık/kapalı otoparkların giriş/çıkış alanlarında, araç trafiğini aksatmayacak ve görülebilir yerlere engellilerin de algılayacağı şehir, mahal, acil durum gibi bilgi panoları yerleştirilmiştir.	○	○	○	○
Otoparkta kullanılan yol işaretleri geceleri ışıklandırılmıştır.	○	○	○	○
Engelli birey, aracına ulaşırken veya aracından uzaklaşırken; sütun, alçak duvar, ilan bilgi- yön panosu, aydınlatma elemanı direği, çiçeklik, çöp kutusu veya herhangi bir kentsel donatı engeli ile karşılaşmamalıdır.	●	○	●	○

Tablo 12. Tüm Parklar Oturma Elemanları

Oturma Elemanları	1	2	3	4
Yaya yoluna çıkıntı yapan lokanta, pastane vb. dükkânların güneşlikleri, şemsiyelikler, oturma alanları ile yapıtlar ve sanat eserleri engellilerin hareketinde engel oluşturmamaktadır.	●	○	●	○
Şehir mobilyalarının kenarları yuvarlatılmıştır.	●	●	●	○
Baş kurtarma mesafesi 2,2 m'den yüksektir.	●	●	●	●
Kent mobilyalarının rengi seçilirken algılanmalarının kolay olması için çevresi ile zıtlık oluşturacak renkler tercih edilmiştir.	●	●	○	●
Oturma bankları 100 m - 200 m gibi düzenli aralıklarla yerleştirilmiştir.	●	●	●	●
Genel tuvaletler ile telefon kulübelerinin yakınında dinlenme-oturma alanları konumlandırılmıştır.	●	●	○	○
Dinlenme alanlarında oturma bankının yanında tekerlekli sandalyeler için mutlaka 1,2 m'lik alan bırakılmıştır.	●	●	●	○
Bankın zeminden yüksekliği 45 cm, sırt yaslama yerinin yüksekliği 70 cm'dir.	●	●	●	○
Dinlenme alanlarındaki masaların yüksekliği 75 cm ile 90 cm arasındadır, bütün yönlerden tekerlekli sandalyenin yaklaşabilmesi için masanın altındaki minimum derinlik 60 cm'dir.	●	●	●	○
Oturma alanlarında döşeme malzemeleri yol malzemelerinden farklıdır.	●	○	●	○
Konulan banklar; engelli ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun, kol ve sırt dayama imkânı olan banklardır.	●	○	●	○

Tablo 13. Tüm Parklar İşaret ve Yönlendirme Levhaları

İşaret ve Yönlendirme Levhaları	1	2	3	4
İşaret ve levhalar basit ve açık semboller içermekte ve zemini ile zıt renktedir.	●	●	○	●
Görme engellilere yönelik dokunsal okuma için kabartmalı levhalar ve az gören kişiler için de iri puntolu yazı karakteriyle yazılmış levhalar bulunmaktadır.	○	●	○	○
İşaretler ışıktandırılmış, kabartmalı yazılmış ve dokunulabilir yükseklikte konumlandırılmıştır.	○	○	○	○
İşaretlerde uluslararası semboller kullanılmıştır.	●	●	●	●
Sağlıklı veya görme engelli bireylerin başlarını çarpmamaları için yerden yüksekliği en az 210 cm'dir. En iyi okuma yüksekliği 90-140 cm'dir.	●	●	○	●
Kabartma karakterler ya da rakamlar yerden 100 cm yukarıdadır. Görme engelliler için, körler alfabesiyle hazırlanmış yazı bantları işaret levhalarının kenarlarına, kolay erişilip dokunulabilecek yerlere yerleştirilmiş ve iyi aydınlatılmıştır.	○	○	○	○

Tablo 14. Aydınlatma Elemanları

Aydınlatma Elemanları	1	2	3	4
Engellilerin gereksinimlerine uygun ve geçişleri engellemeyecek şekilde tasarlanmıştır.	●	●	●	●
Yerden yüksekliği en az 210 cm'dir.	●	●	●	●
Az gören engellilerin, yaşlıların, yetersiz aydınlatılmış alanlarda görme problemi olacağından yaya yolları, oturma alanları, bilgi panoları, yön levhaları ve tehlikeli alanlar iyi aydınlatılmıştır.	●	●	●	●

Tablo 15. Çöp Kutuları

Çöp Kutuları	1	2	3	4
Çöp kutuları yaya hareketine mani olmayacak şekilde yaya kaldırımı kenarında bordür taşına en az 40 cm uzaklığında ve en az 90 cm, en çok 120 cm yüksekliğe monte edilmiştir.	●	●	●	●
Çöp kutuları zıt renkler kullanılarak belirgin ve kolay algılanabilir hale getirilmiştir.	●	●	●	●
Çöp kutularının aydınlatma direklerine uygun yükseklikler göz önünde bulundurularak monte edilmiştir.	●	○	●	○
Çöp kutuları renkleri ile dikkat çekici, yanmaz malzemeden yapılmıştır. Bedensel engelliler için kapağı kolayca açılabilir.	●	●	●	●

Tablo 16. Çeşmeler

Çeşmeler	1	2	3	4
Çeşmelerin ağızları yaklaşık 90 cm yüksekliğe yerleştirilmiştir.	●	●	●	○
Çeşmelerin farklı yükseklikte iki ağza sahip olmaları daha uygundur ve parkta mevcuttur.	○	○	○	○
Oturma alanlarına ve yol güzergâhlarına yakın ve geçişleri engellemeyecek şekilde sert ve düz zemin üzerine yerleştirilmiştir.	○	●	●	○
Zeminde ıslaklık yaratabilecek gider ve drenaj sorunu yoktur.	○	●	●	○

Tablo 17. Su Ögeleri

Su Ögesi	1	2	3	4
Yapılan tasarımları güçlendirmek, görsel etki sağlamak, insanları dinlendirmek amacıyla parklarda su ögesi bulunmaktadır.	●	●	●	●
Havuzlar; zemin seviyesinden alt kotta yapılmış ise; görme engellilerin ve çocukların düşmesini engelleyecek tasarımlar oluşturulmuştur.	○	○	●	●
Havuz üzerinde yapılan köprüler, insanların hareketini zorlamayacak şekilde tasarlanmıştır.	●	○	●	●

Tablo 18. Çocuk Oyun Alanları

Çocuk Oyun Alanı	1	2	3	4
Fiziki tasarımlarda çocuklar arasında görülen yetenek farklılıkları vurgulanmadan tasarlanmıştır.	○	○	●	●
Oyun ekipmanlarında adaptasyon yapılarak ya da yapılmadan da ortak oyun alanı, alet ve tesisleri, kum ya da su dolu havuzlar engelli çocuklar tarafından da kullanılabilir olmalıdır.	○	○	●	●
Her beceri ve ihtiyaca uygun oyun alanında çeşitlilik sağlanmıştır.	●	○	●	●

Tablo 19. Spor Alanları

Spor Alanları	1	2	3	4
Hareket kabiliyeti kısıtlı veya tekerlekli sandalye kullananlar için fazla zorlayıcı değildir, görme engelliler için diğer duyarlarını kullanarak deneyim elde etme konusu göz ardı edilmemiştir.	○	○	○	○
Koşu yollarına tekerlekli sandalye kullanan bireylerin de gireceği açıkça belirtilmeli ve her tür insanı bilgilendirecek işaretlerle uygulanmıştır.	○	○	○	○
Bisikletlilerin, yürüyenlerin, kay-kay yapanların ve tahtayla kayanların koşu yolunu ortak kullandığı yerlerde, koşu yolunu kullananlar arasında yeterli bir ayırım ve iş birliği düşünülmüştür.	○	○	○	○
Bu alanlarda yönlendirme levhaları tüm kullanıcı özelliklerine uygun olarak tasarlanıp yerleştirilmiştir.	○	○	○	○

Tablo 20. Tuvaletler

Tuvaletler	1	2	3	4
Dış mekân ortak kullanımlarlarında, kadın - erkek için ayrı ayrı en az 2 adet ve engelliler için de özel olarak düzenlenmiş tuvaletler bulunmaktadır.	●	●	○	●
Tuvalet kapısı dışarıya doğru açılmaktadır ve kapı kilidi dışarıdan açılabilir niteliktedir.	●	○	●	●
Tuvaletin iç genişliğinin tekerlekli sandalye ölçüleri göz önüne alınarak dönüş mesafesi için yeterli olacak şekildedir.	●	●	●	●
Kapı yanında bir butonla tuvaletin dolu veya boş olduğu ışıklı, sesli ve yazılı uyarılarla belirtilmektedir ve bu bilgilendirme işareti veya ses sinyali kapı üzerinde görülebilir bir yerdedir.	○	○	○	○
Kapı, geniş ve kolay açılabilen bir niteliktedir ve minimum 62,5 cm genişliğindedir.	●	●	●	●
Tuvaletten ulaşılabilir bir yerde el yıkama ve kurutma bölümleri bulunmaktadır.	●	●	●	●
Klozetin uzun ekseri duvara paraleldir, klozetin duvara en yakın noktasının duvardan uzaklığı 25 cm olarak yerleştirilmiştir. Klozetin önünün arka duvardan uzaklığı 70 cm'dir.	●	●	○	●
Klozette oturma yüksekliği 46-47 cm'dir.	●	●	○	●
Klozetin yanındaki duvara sabit 3-4 cm çapında yuvarlak kesitli, birbirine eşit 70 cm'lik iki kolu olan L biçiminde tutunma kolu vardır.	●	●	○	●
Tutunma kolunun yatay kısmı yerden 75 cm yükseklikte ve klozetin önünden 25 cm daha uzundur.	●	●	○	●
Lavabonun alt tarafı tekerlekli sandalyenin girmesine izin verecek şekilde zeminden yaklaşık 75 cm yükseklikte, alt tarafında keskin ve sivri kısımlar yoktur.	●	●	○	●
Yerden 97 cm yükseklikten başlayan duvara yapıştırılmış 40 cm x 100 cm boyutlarındaki bir ayna ve raf bulunması engelliler için işlevseldir. Bu durum sağlanmıştır.	●	●	○	●
Engellilerin ve yaşlıların kullanacağı bütün lavabolarda hassas, parmak kavrayışına gerek olmadan kolayca kontrol edilen, dirsekle bile kolayca açılan mushuklar tercih edilmiştir.	○	●	○	●

Tablo 21. Bitkilendirmeler

Bitkilendirmeler	1	2	3	4
Dikenli bitkiler ile kaygan bir yüzey oluşturabilecek tohum ve meyve dökücü ağaç ve bitkiler, potansiyel tehlikeli bitkiler olduğundan yaya yollarından uzak tutulmuştur.	●	●	●	●
Yaya yollarına uzayan dallar, özellikle görme engelliler için tehlikeli bir engel oluşturmaktadır. Bitkilerin dallarının yaya yollarını engellememesi sağlanmıştır.	●	●	●	●
Yaya yolları kaldırımlar ve oturma alanları yakınına yerleştirilen bitkiler geçişlerde tehlike oluşturmamıştır.	●	●	●	●
İri dikenli bitkiler ya da zehirli yaprağı, meyvesi olan bitkiler kullanılmamıştır.	●	●	●	●
Kök yapısı yüzeyde gelişen türler sert zeminlere yakın yerlerde dikilmemiştir, bu türler yaya alanlarında tahribata sebep olmamıştır.	○	●	○	○
Gölgeleri ile kar ve buzun erimesini engelleyecek sık dokulu türler yaya alanlarına yakın dikilmemiştir.	●	●	●	●
Görme engelli bireyler için bitkinin koku ve dokusu ile mekânı tanımlayıcı ve yönlendirici olması nedeniyle kokulu bitkiler tercih edilmiştir.	○	○	○	○
Kötü kokulu bitkiler mekânın kullanımını azaltacağı için tercih edilmemiştir.	●	●	●	●
İnsanların hareketlerini yönlendirici amaçla veya tehlikeli ve kötü yerleri perdeleyici olarak bazı türler kullanılmıştır.	●	●	●	●
Otuma ve yaya alanlarında güneşten, rüzgârdan, ısı, nem ve ışık yansımalarından koruyucu etkisi olan türler seçilmiştir.	●	●	●	●
Dışardan gelen gürültüleri kesmesi sebebiyle özellikle yaşlılar ve işitme engelli bireyler için oturma ve yaya alanlarında bitkilerle tampon bölgeler oluşturulmuştur.	●	●	○	●

Tablo 22. Sınırlayıcılar

Sınırlayıcılar	1	2	3	4
Duvarlar, yaşlı ve hamileler için dinlenmek amacıyla, bedensel engelli bireyler için destek, görme engelli bireyler için de klavuz olarak değerlendirilebilir.	●	●	●	○
Çocuk oyun alanları çevresinde oluşturulan çitler çocukların üzerinden atlayabilecekleri düşüncesi ile sağlam yapılmıştır.	○	○	○	○

2.2.2. Parkların Evrensel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi

Çalışma kapsamında, Avni Aker Millet Bahçesi Parkı, Meydan Parkı, Botanik Park ve Eko Park evrensel tasarım açısından incelenirken tablo yardımı ile; eşit kullanım, esnek kullanım, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgi, hata toleransı, düşük fiziksel güç ile yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkeleri ile ilgili fotoğraflara yer verilmiştir.

Fotoğraflarla oluşturulan tabloda parklarda yer alan ve evrensel tasarım ilkelerine uygun olanlar evet anlamına gelen “ ● ” sembolü ile, standartlara kısmen uygun olanlar kısmen anlamına gelen “ ⊙ ” sembolü ile ve standartlara uygun olmayanlar hayır anlamına gelen “ ○ ” sembolü ile gösterilmiştir.

Tablo 23. Parkların eşit kullanım ilkesi açısından incelenmesi

Parklar	Eşit Kullanım			
	Geniş girişler	Otopark girişinde bulunan kaldırımlar	Tuvalet kabinleri yeterince geniştir	Herkese uygun oyun alanları
1 Avni Aker Millet Bahçesi				
	●	○	●	●
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı	Farklı düzey elemanları	Tekerlekli sandalyeliler için alternatif girişler	Engelli tuvaleti	Akü şarj noktaları
				
	●	●	●	●
3 Botanik Park	Rampa ve merdivenli girişler	Geniş girişler	Tuvalet kabinleri yeterince geniştir	
				
	●	●	●	
4 Eko Park	Geniş girişler	Otopark girişinde bulunan kaldırımlar	Engelli tuvaleti	
				
	●	○	●	
Lejant (Eşit Kullanım uygunluk)	Evet ●	Kısmen ○	Hayır ○	

Tablo 24. Parkların esnek kullanım ilkesi açısından incelenmesi

Parklar	Esnek Kullanım			
	Sağ ve sol el için iki yanda bulunan korkuluklar	Parkta merdivenler ve rampalar bulunmaktadır	Çeşitli oturma alanları	Çeşitli oturma alanları
1 Avni Aker Millet Bahçesi				
	●	●	●	●
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı	Sağ ve sol el için iki yanda bulunmayan korkuluklar	Yürüyen merdivenler	Farklı yükseklikte bulunan musluklar	Çeşitli oturma alanları
				
	○	●	●	●
3 Botanik Park	Parkta merdivenler ve rampalar bulunmaktadır	Çocuklar için alçak lavabolar	Sağ ve sol el için iki yanda bulunan korkuluklar	Çeşitli oturma alanları
				
	●	●	●	●
4 Eko Park	Parkta merdivenler ve rampalar bulunmaktadır	Parkta bulunan kitaplık	Çeşitli oturma alanları	Çeşitli oturma alanları
				
	●	●	●	
Lejant (Esnek Kullanım uygunluk)	Evet ●	Kısmen ○	Hayır ○	

Tablo 25. Parkların basit ve sezgisel kullanım ilkesi açısından incelenmesi

Parklar	Basit ve Sezgisel Kullanım			
	Farklı malzeme kullanımları	Beton blok kullanımı zorlaştırmaktadır		
1 Avni Aker Millet Bahçesi				
	●	○		
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı	Hissedilebilir yüzeyler kullanımı basitleştirir	Farklı malzeme kullanımları	Kolay açılabilen çöp kutuları	Farklı dil seçenekleri
				
	○	●	●	●
3 Botanik Park	Hissedilebilir yüzeyler kullanımı basitleştirir	Park girişinde bulunan harita	Merdivenlerde hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır	Farklı dil seçenekleri
				
	○	●	○	●
4 Eko Park	Farklı malzeme kullanımları	Park girişinde bulunan harita		
				
	●	●		
Lejant (Basit ve Sezgisel Kullanım uygunluk)	Evet ●		Kısmen ○	Hayır ○

Tablo 26. Parkların algılanabilir bilgi ilkesi açısından incelenmesi

Parklar	Algılanabilir Bilgi			
	Engelli otoparkı net olarak algılanır	Tarihi Trabzonspor tribünü	Odak noktası süs havuzu	
1 Avni Aker Millet Bahçesi				
	●	●	●	
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı	Atatürk heykeli	Trabzonspor amblemi	Trabzon yazısı	Duyuru bildiren levhalar
				
	●	○	●	○
3 Botanik Park	Odak noktası süs havuzu	Engelli otoparkları algılanmamaktadır	Girişler dikkat çekmektedir	Bilgilendirme levhaları küçüktür
				
	●	○	●	○
4 Eko Park	Park girişinde bulunan heykeller	Oyun alanı		
				
	●	●		
Lejant(Algılanabilir Bilgi uygunluk)	Evet ●	Kısmen ○	Hayır ○	

Tablo 27. Parkların hata toleransı ilkesi açısından incelenmesi

Parklar	Hata Toleransı			
	Bisiklet ve yaya yolu aynıdır	Yaya yolları üzerinde alt yapı kapakları vardır	Yaya yolları üzerinde alt yapı kapakları vardır	Cıvızcı bitkiler ile sınırlandırmalar
1 Avni Aker Millet Bahçesi				
	☐	☐	☐	☐
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı	Yaya yolları üzerinde alt yapı kapakları vardır	Bankların koy koyma yerinin olmaması	Yaya yolları üzerinde bulunan engeller	Yaya yolları üzerinde bulunan engeller
				
	☐	☐	☐	☐
3 Botanik Park	Merdiven sahanlıklarında bulunan ağaçlar	Hissedilebilir yüzeylerden geçen ızgaralar	Küçük rampaların kenar boşlukları	Kot farkı olan yüksekliklerde kullanılan korkuluklar
				
	☐	☐	☐	☒
4 Eko Park	Yürüyüş yollarında bulunan bozulmalar	Yürüyüş yollarında bulunan ağaçlar	Araç yolu ile parkı ayıran çitler	
				
	☐	☐	☒	
Lejant (Hata Toleransı uygunluk)	Evet ☒	Kısmen ☐	Hayır ☐	

Tablo 28. Parkların düşük fiziksel güç ilkesi açısından incelenmesi

Parklar	Düşük Fiziksel Güç			
	Kolay açılabilen musluklar	Kolay açılmayan musluklar	Kolay kullanılan parklar	Zor yürünen yaya yolları
1 Avni Aker Millet Bahçesi				
	●		●	○
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı	Ayak ile açılan çöp kutuları	Kolay açılmayan musluklar		Kullanışsız oturma elemanları
				
	●	●	●	○
3 Botanik Park	Açık çöp kutusu kapakları	Kolay açılan musluklar	Oyun alanları	Kullanışlı oturma elemanları
				
	●	●	●	●
4 Eko Park	Yükseklikleri farklı olmayan musluklar	Farklı yaş grupları için salıncaklar		
				
	○	●		
Lejant (Düşük Fiziksel Güç uygunluk)	Evet ●	Kısmen ○	Hayır ○	

Tablo 29. Parkların yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesi açısından incelenmesi

Parklar	Yaklaşım ve Kullanım için Yeterli Alan		
	Yürüyüşü engellemeyen bitkiler	Yürüyüşü engellemeyen bitkiler	Tam boy olmayan aynalar
1 Avni Aker Millet Bahçesi			
	●	●	○
	Satış yeri için yeterli yaklaşım alanı bulunmamaktadır		
2 Atatürk Alanı Meydan Parkı			
	○		
3 Botanik Park	Yollarda peyzaj elemanları engel oluşturmamaktadır	Tam boy aynalar kullanılmamıştır	
			
	●	○	
4 Eko Park	Boy aynasının bulunmaması	Engelli tuvaleti	
			
	○	●	
Lejant (Yaklaşım ve Kullanım için Yeterli Alan uygunluk)	Evet ●	Kısmen ○	Hayır ○

2.2.2.1. Parkların Evrensel Tasarım Analiz Tabloları

Örneklem alanında incelemeye alınan tüm parkların evrensel tasarım ilkelerini sağlama durumları karşılaştırmalı olarak tablo 30-36 de belirtilmiştir.

Tablolarda Parklara numara, erişilebilirlik durumlarına da simge atanmıştır.

Parklar;

- Avni Aker Millet Bahçesi Parkı 1,
- Atatürk Alanı Meydan Parkı 2,
- Botanik Park 3 ve
- Eko Park 4 rakamı ile ifade edilmiş

Erişilebilirlik durumları da;

- Evet ●,
- Kısmen ◐,
- Hayır ○ simgeleri ile gösterilmiştir.

Tablo 30. Eşitlikçi Kullanım

Eşitlikçi Kullanım	1	2	3	4
Çocuk oyun alanları her yaştan çocuklar düşünülerek yapılmıştır.	◐	○	●	◐
Oyun alanlarında ebeveynlerin çocuklarını oturup rahatlıkla izleyebileceği yerler vardır.	●	○	●	●
Parklarda yaşlı insanlar için sessiz ve daha sakin alanlar vardır.	●	○	●	●
Tuvaletlerde çocuk lavabosu vardır.	○	○	●	○
Çocuğu olan ailelere kolaylık sağlamak için parklarda bebek bakım odası bulunmaktadır.	○	○	○	○
Parklarda bulunan aile tualeti yardıma ihtiyaç duyan her aile üyesi için tuvaletten faydalanma imkânına izin vermektedir.	○	○	○	○
Parklarda bulunan kapalı mekânlara girişlerin sensörlü kapısı elleri dolu olan insanlar, tekerlekli sandalye kullanan kişiler için kullanışlıdır.	○	○	◐	○
Yapılan uygun eğimli yollar, her fizyolojik yapıdaki insanların kullanımına uygundur.	●	◐	◐	◐
Oturma biriminde yaşlılar, çocuklar, tekerlekli sandalye kullanıcıları da dikkate alınarak kullanıcılara alternatifler oluşturulmuştur.	●	●	●	●
Parklarda bulunan telefonlar ve çeşmeler her boydan insanlar ve tekerlekli sandalye kullananlar için farklı yüksekliklere yerleştirilmiştir.	○	○	○	○
Girişlerde kot farkı ve eşik yapılmamıştır.	◐	●	◐	◐
Parkta yer alan bilgilendirmelerde büyük boyutlu olması hem yazıların okunabilirliği hem de farklı mesafelerden görülebilmesi, işitme engelli bireylere ve birçok kullanıcıya eşit bilgi erişimi sağlamaktadır.	◐	○	◐	○

Tablo 31. Esnek Kullanım

Esnek Kullanım	1	2	3	4
Bisiklet kullanıcıları için gerekli alanlar mevcuttur.	●	○	○	○
Parkta merdiven ve rampa bulunmaktadır böylece kullanıcıya yapıya erişim için seçenek sunulmuştur.	●	●	●	●
Merdiven, rampa, köprü gibi yerlerde her iki tarafta korkuluğun bulunması hem sağ hem de sol elini kullananlar için her iki tarafta güvenlik ve denge sağlamaktadır.	○	○	●	●
Parkta kolaylıkla ayırt edilen yönlendirici girişler bulunmaktadır.	○	○	●	○
Mimari olarak kolaylıkla ayırt edilebilen park girişleri, ziyaretçiler için yönlendirici olmaktadır.	○	○	●	○

Tablo 32. Basit ve Sezgisel Kullanım

Basit ve Sezgisel Kullanım	1	2	3	4
Parklarda bulunan bütün alanlarda dil seçeneği vardır.	☐	☐	☐	☐
Algılamayı kolaylaştırdığından farklı işleve hizmet eden yolların zeminleri farklıdır.	☒	☒	☒	☒
Parkı ziyarete gelen her insan için yönlendirici işaretler bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐
Yollarda bulunan hissedilebilir zemin malzemesi ve sesli sinyalizasyon kullanıcıları yönlendirmektedir.	☐	☒	☒	☐
Engelli araçları için ayrılan park yerleri vurgulanarak belirtilmiştir.	☒	☐	☐	☐
Tabelalarda veya yönlendirme şeritlerinde, kullanılan renk uyumları kullanıcıları daha basit şekilde yönlendirip, daha kolay amaca ulaşmalarını sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐

Tablo 33. Algılanabilir Bilgi

Algılanabilir Bilgi	1	2	3	4
Parklarda hem resimli hem işitsel hem de dokunsal yönlendirmeler mevcuttur.	☐	☐	☐	☐
Su öğeleri ile odak noktalar oluşturulmuştur.	☒	☒	☒	☒
Çocuk oyun parkında renk ve şekiller kullanılarak anlatım sağlanmıştır.	☒	☐	☒	☒
Parklarda bulunan bilgilendirme tabelasında yer alan sembollerin koyu zemin üzerindeki açık renkli şekiller ile zıtlık oluşturarak maksimum okunabilirlik sağlanmıştır.	☒	☐	☐	☒
Geri dönüşüm kutularının farklı renklerde tasarlanmış olması, farklı malzemelerin ayrı kutulara atılabilmesine imkân sağlamaktadır.	☐	☒	☒	☒

Tablo 34. Hata Toleransı

Hata Toleransı	1	2	3	4
Hissedilebilir yüzeylerde devamlılık vardır, herhangi bir engelle karşılaşılmamıştır.	☐	☒	☐	☐
Merdiven ve rampalarda korkuluklar kesintisizdir.	☐	☒	☒	☒
Su öğelerinin etrafı korunaklı olup kullanıcıları olası kazalardan koruyup güvenli geçişi sağlamaktadır.	☐	☒	☒	☒
Kaldırım ve yolu ayıran sınırlayıcı elemanlar, kullanıcıların tehlikeye düşmesini engellemektedir.	☒	☒	☒	☒
Üzerinde durduktan sonra harekete geçen yürüyen merdivenler bireyin hızını ayarlayamadığı durumlarda hata payını düşürmektedir.	☐	☒	☐	☐

Tablo 35. Düşük Fiziksel Güç

Düşük Fiziksel Güç	1	2	3	4
Çevirerek açılan musluklar işi zorlaştırdığından otomatik musluklar kullanılmıştır.	●	○	○	○
Kapı kolları herkes tarafından kolayca açılabilir.	●	●	●	●
Farklı boy ve vücut yapılarına göre farklı seçeneklerle kullanıcılara kolaylık sağlanmaktadır.	●	○	●	●
Otomatik algılayıcısı olan turnikeler bir yandan güvenliği sağlarken bir yandan da kullanıcının kolaylıkla geçişini sağlamaktadır.	●	○	○	○
Otoparklarda olası kazalardan kaçınmak amacıyla araç durdurucuları bulunmaktadır.	○	○	○	○
Park içlerinde çok eğimli alanlarda yürüyen merdivenler bulunmaktadır.	○	●	○	○
Turnikelerin, sensörlü ve otomatik tasarlanması, engelli veya engelsiz bireylerin ekstra bir çaba harcamaksızın geçişini kolaylaştırmaktadır.	○	○	●	○

Tablo 36. Yaklaşım ve Kullanım için Yeterli Alan

Yaklaşım ve Kullanım için Yeterli Alan	1	2	3	4
Lavabolarda kullanılan tam boy aynalar her boydaki kullanıcılar için görüş açısı sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐
Farklı yüksekliklere yerleştirilmiş telefonlar ve çeşmeler, oturan/tekerlekli sandalye kullanan bireylerin rahatlıkla idare edebilmelerini sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐
Halka şeklindeki kapı kulpu bütün ölçülerdeki ellerle uyum sağlamaktadır.	☐	☐	☒	☐
Parklardaki geniş geçiş aralığı hem tekerlekli sandalye kullanan insanlar hem de paketlerini veya bagajlarını taşıyan kişiler için kullanışlıdır.	☒	☒	☒	☒
Farklı yüksekliklerde satış veya danışma bankoları veya özel tasarım lavabolar, oturarak veya ayakta, farklı duruşlara ve tercihlere sahip insanlara uygundur.	☐	☐	☐	☐
Satış yeri bankolarının iki kademeli yükseklikte tasarlanmış olması kısa boylu olan, tekerlekli sandalye kullanan ya da ayakta olan kullanıcıların görüş açılarını engellememektedir.	☐	☐	☐	☐

2.2.3. Analiz Tablolarının Grafiğe Dönüştürülmesi

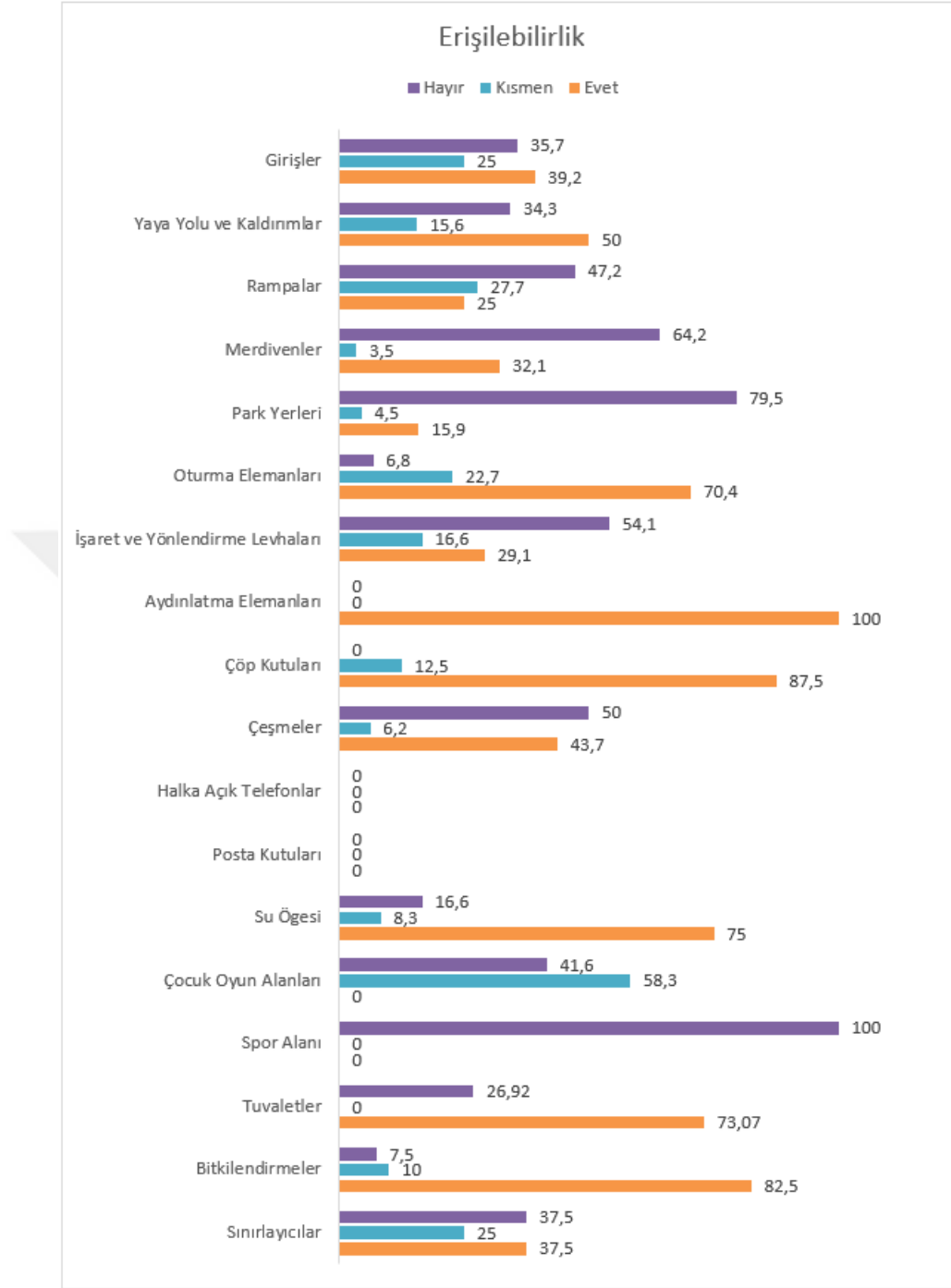
Alan çalışmasından elde edilen veriler; daha güvenilir ve tarafsız yorumlar yapabilmek için grafiklerle yüzdeler ile sayısal verilere dönüştürülmüştür.

İlk grafik (Şekil 19), araştırma kapsamında incelenen 4 parkın erişilebilirliğinin anlaşılabilmesi için bütün kriterlerin standartlara uygunluğunu göstermek için oluşturulmuştur. Standartlara uygun olanlar için “evet” ifadesi kullanılmış ve turuncu renk atanarak gösterilmiştir. Kısmen uygun olanlar için “kısmen” ifadesi kullanılmış ve grafiklerde mavi renk ataması yapılarak belirtilmiştir. Standartlara uygun olmayanlar için “hayır” ifadesi kullanılmış ve grafiklerde mor renk ile gösterilmiştir. Parklarda yer almayan posta kutuları ve halka açık telefonlara grafikte rakamsal olarak yer verip olmadıkları gösterilmiştir.

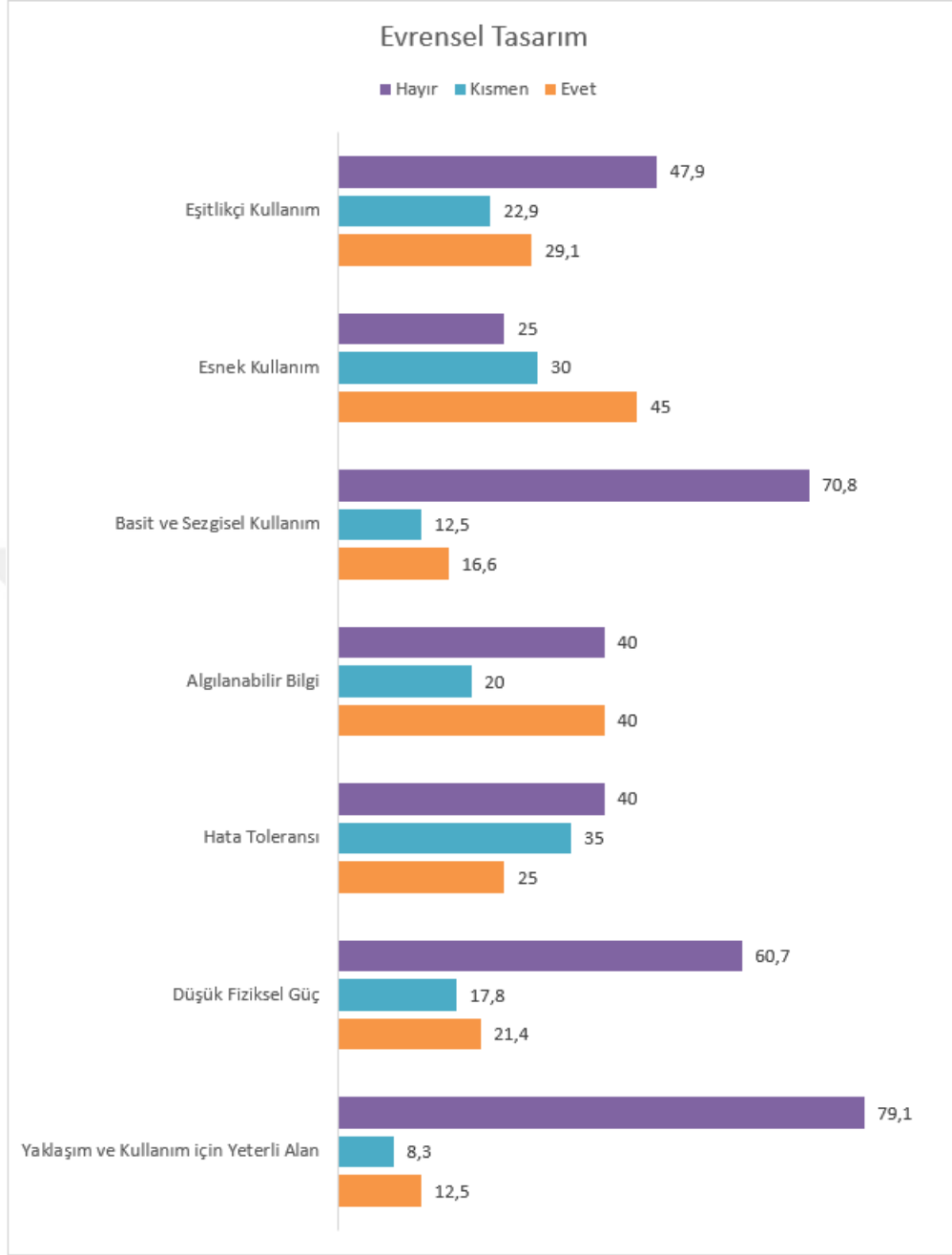
İkinci grafikte (Şekil 20) araştırma kapsamında incelenen 4 parkın evrensel tasarımının 7 ilkesine uygunluğunu kolay bir şekilde gösterebilmek için oluşturulmuştur. Standartlara uygun olanlar için “evet” ifadesi kullanılmış ve turuncu ile belirtilmiştir. Kısmen uygun olanlar için “kısmen” ifadesi kullanılmış ve grafiklerde mavi renk atanarak gösterilmiştir. Standartlara uygun olmayanlar için “hayır” ifadesi kullanılmış ve grafiklerde mor renk ile belirtilmiştir.

Üçüncü grafikte (Şekil 21) parkların ayrı ayrı ne kadar erişilebilir durumda olduğunu gösterebilmek için grafikler düzenlenmiş ve yüzdelerle ifade edilmiştir. Millet Bahçesi Parkı için pembe renk, Meydan Parkı için mor renk, Botanik Park için turuncu renk ve Eko Park için bordo renk kullanılmıştır. Standartlara uygun olanlar için “evet”, kısmen uygun olanlar için “kısmen”, uygun olmayanlar için “hayır/yok” ifadesi kullanılmış ve grafiklerde gösterilmiştir.

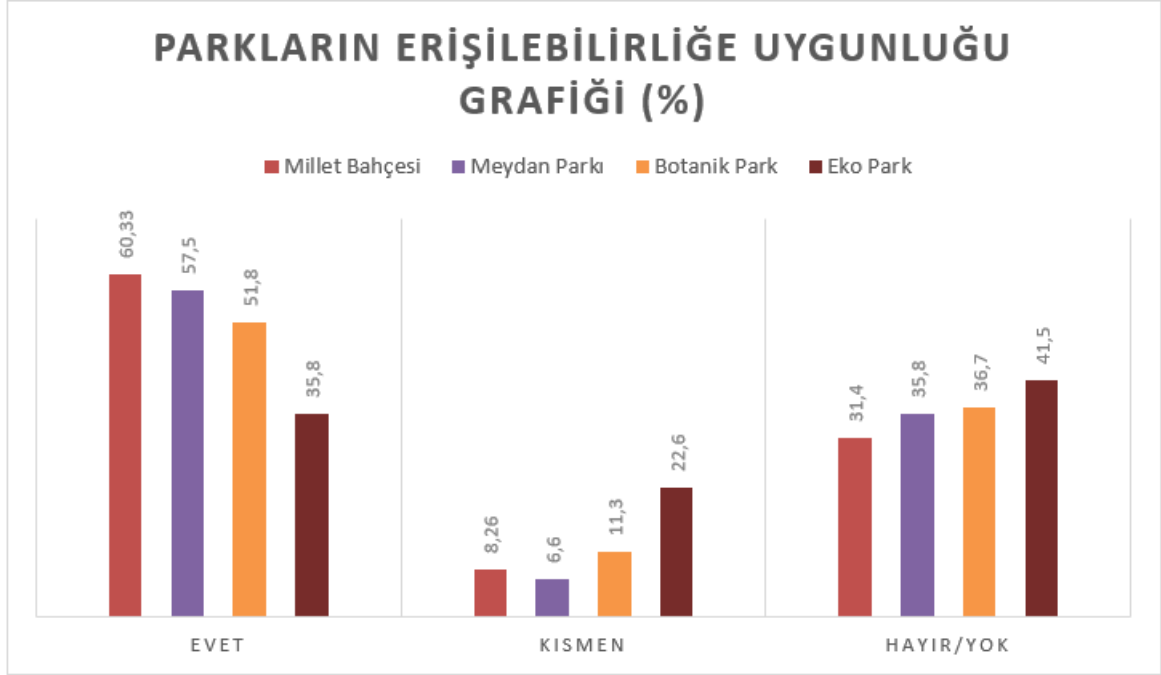
Dördüncü grafikte (Şekil 22) parkların ayrı ayrı evrensel tasarım ilkeleri için uygunluğunu gösterebilmek yüzdelerle grafikler oluşturulmuştur. Millet Bahçesi Parkı için pembe renk, Meydan Parkı için mor renk, Botanik Park için turuncu renk ve Eko Park için bordo renk kullanılmıştır. Standartlara uygun olanlar için “evet”, kısmen uygun olanlar için “kısmen”, uygun olmayanlar için “hayır/yok” ifadesi kullanılmış ve grafiklerde gösterilmiştir.

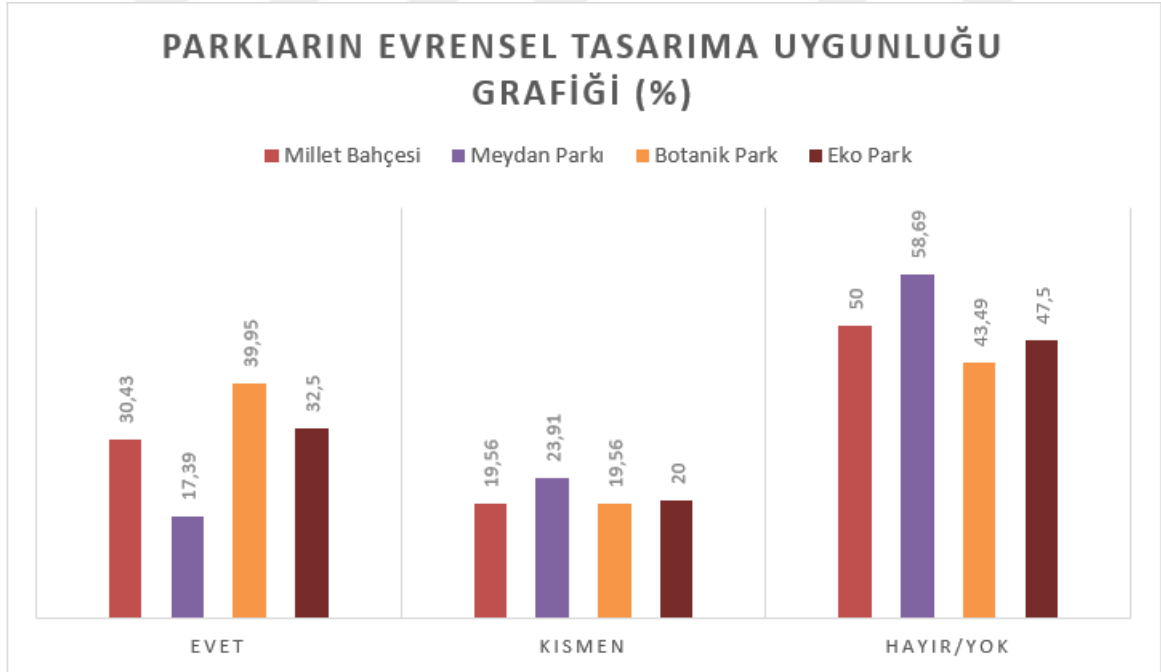
Şekil 19. Bütün parkların erişilebilirlik grafiği

Şekil 20. Bütün parkların evrensel tasarım grafiği

Şekil 21. Parkların erişilebilirliğe uygunluğu grafiği

Şekil 22. Parkların evrensel tasarıma uygunluğu grafiği

2.3. Anket Çalışması

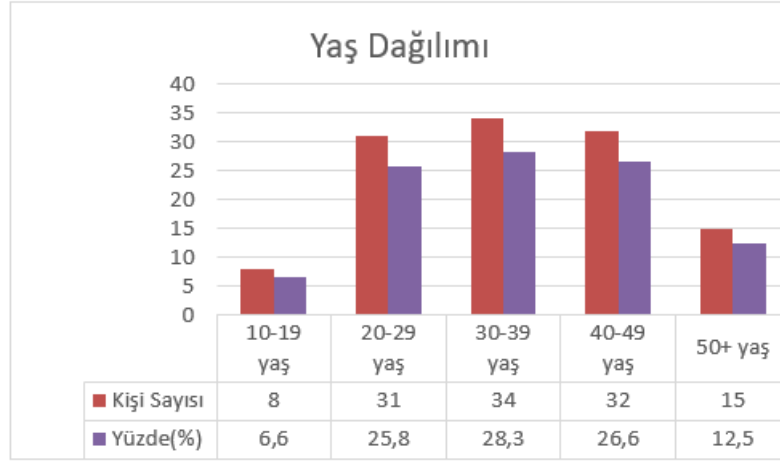
Anket çalışması insanların, erişilebilirlik ve evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda kent parkları kullanımını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Anket soruları literatüre ve gözlem çalışmalarına dayanılarak hazırlanmış ve rastlantısal seçilen 120 kişiye uygulanmıştır. Daha sonra yapılacak olan kent parklarında; ön planda tutulması gereken kriterleri, kullanıcıların parklarda karşılaştıkları sorunları ve parklardan beklentilerinin ölçülebilmesi için yapılan çalışma kullanıcılarla yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

Anketler; parkların kent kullanıcısı tarafından engelsiz erişim durumu ölçülmek üzere yapıldığından, sadece seçilen parklar içinde o anda bulunan kullanıcılarla değil, örneklem alanını oluşturan Millet Bahçesi Parkı, Meydan Parkı, Botanik Park, Eko Park başta olmak üzere, Trabzon Ortahisar bölgesinin tümünde rastlantısal seçilen; engeli bulunmayan, geçici engeli bulunan ve engelli kullanıcılar ile yapılmıştır. Ülkemizde özellikle engelli bireylerin sokakta rahat dolaşabilmesini sağlayacak tedbirler yeterli olmadığından, seçilen örneklem alanına sıklıkla gidemeyecekleri göz önüne alınarak daha yaygın veri toplayabilmek amacıyla, kamu dairelerinde çalışan engelli ve engeli olmayanlar ile özel eğitim merkezlerindeki engellilerle yapılarak seçilen parkları kullanım durumları ve sıklığı ölçülmeye çalışılmıştır.

Anket soruları kullanıcıları sıkmamak amacıyla az ve öz tutulmuştur. Kişilerin parkların kullanımına ilişkin memnuniyetlerini ölçmek üzere sorular yönlendirilmiştir. Toplam 16 sorudan oluşan ankette ilk 4 soru kullanıcıların kendilerini tanıtabilecekleri kişisel bilgileri içermektedir. 3 soru erişilebilirlik, 7 soru evrensel tasarımın 7 ilkesi ve 2 soru ise genel bilgiler ile ilgilidir.

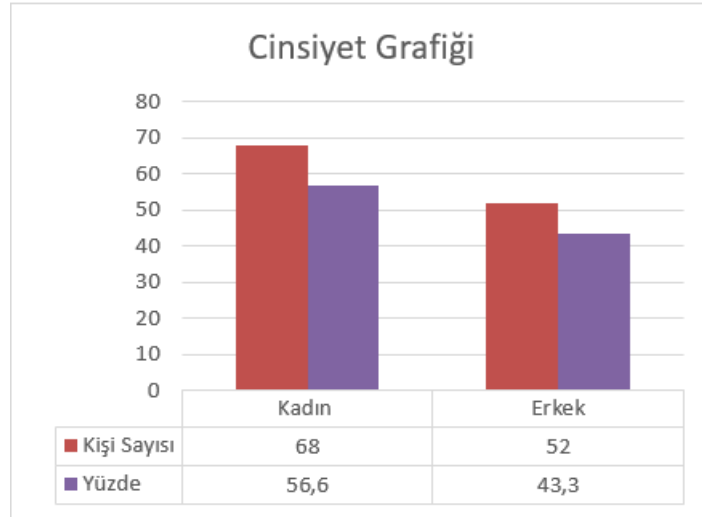
Anket sonuçları kişi sayısı ve yüzde olarak gösterilmiştir.

1-Katılımcının yaşı:

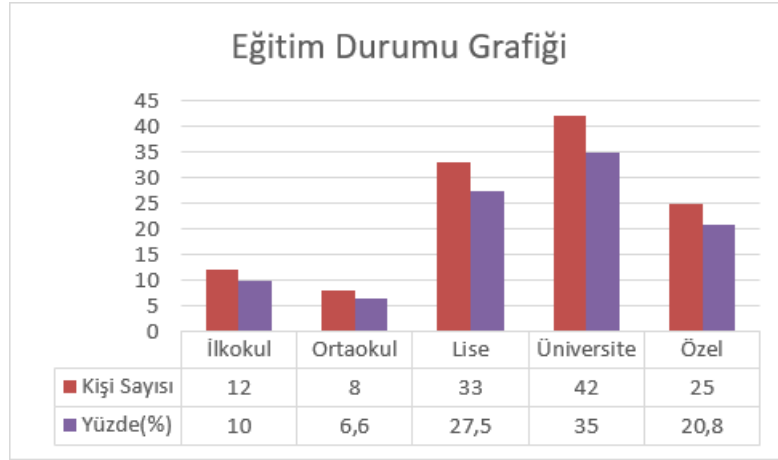
Şekil 23. Ankete katılanların cinsiyete göre dağılımı

2-Katılımcının cinsiyeti: a)Erkek b)Kadın

Şekil 24. Ankete katılanların yaş grubuna göre dağılımı

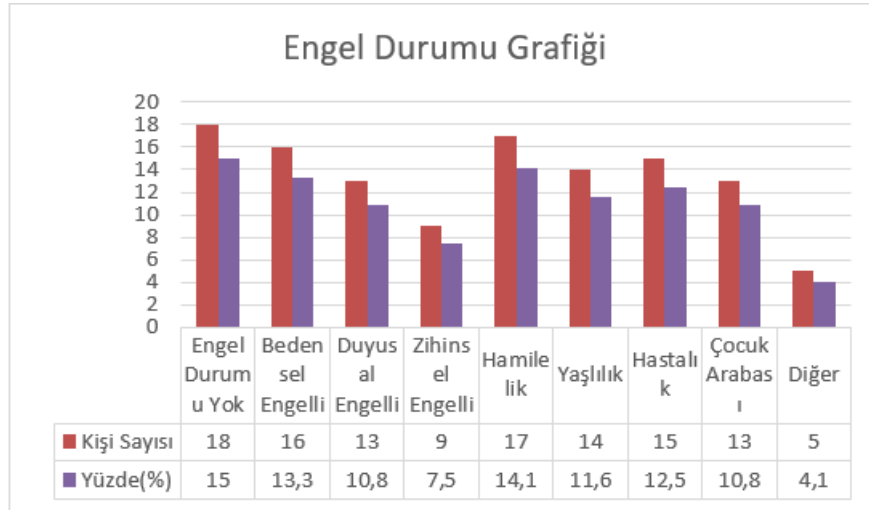
3-Katılımcının eğitim durumu: a)İlkokul b)Ortaokul c)Lise d)Üniversite e)Özel

Şekil 25. Ankete katılanların eğitim durumuna göre dağılımı

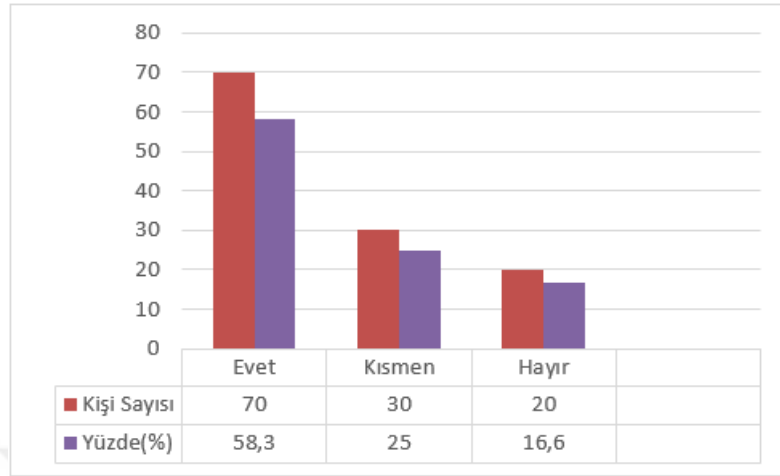
4-Katılımcının engel durumu:

a)Engel Durumu Yok b)Bedensel Engelli c)Duyusal Engelli d)Zihinsel Engelli
e)Hamilelik f)Yaşlılık g)Hastalık h)Çocuk Arabası ı)Diğer

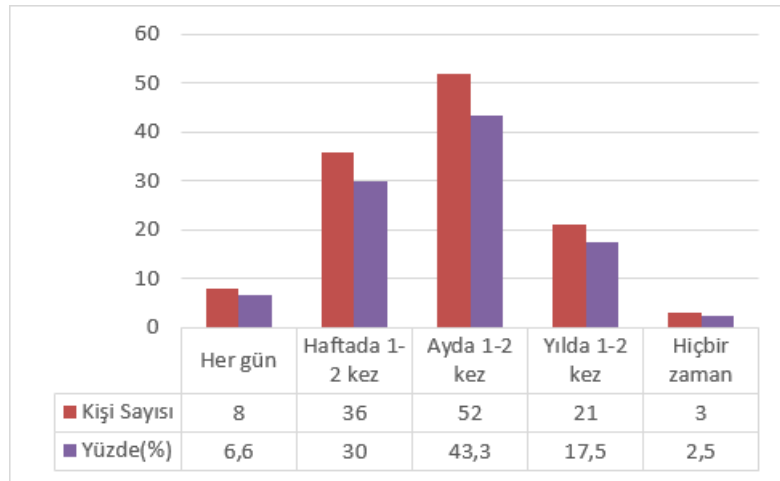
Şekil 26. Ankete katılanların engel durumuna göre dağılımı

5-Konutunuzdan sokağa rahatlıkla çıkabiliyor musunuz? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

Şekil 27. Anket 5.soru cevap grafiği

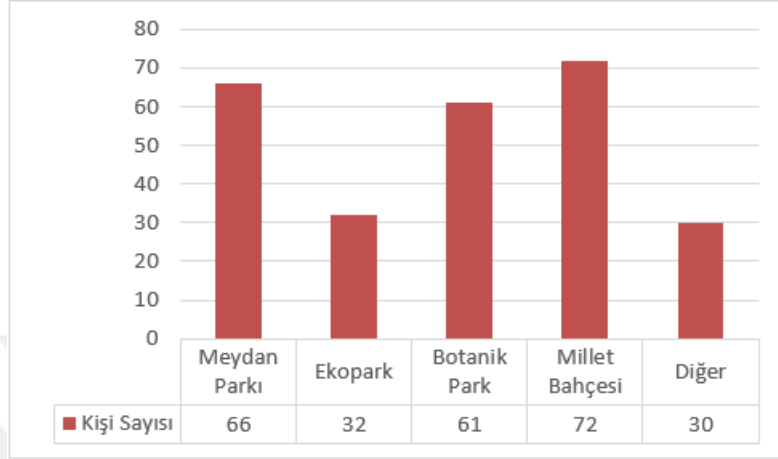
6-Kent parklarına gitme sıklığınız nedir? a)Her gün b)Haftada 1-2 kez c)Ayda 1-2 kez d)Yılda 1-2 kez e)Hiçbir zaman

Şekil 28. Anket 6.soru cevap grafiği

7-En çok hangi park alanlarını tercih ediyorsunuz? (Birkaç seçenek işaretleyebilirsiniz)
a)Meydan Parkı b)Eko Park c)Botanik Park d)Millet Bahçesi e)Diğer (belirtiniz)

(Anketin 7. Sorusuna birden fazla cevap verildiğinden yüzde olarak ifade edilmemiştir.)

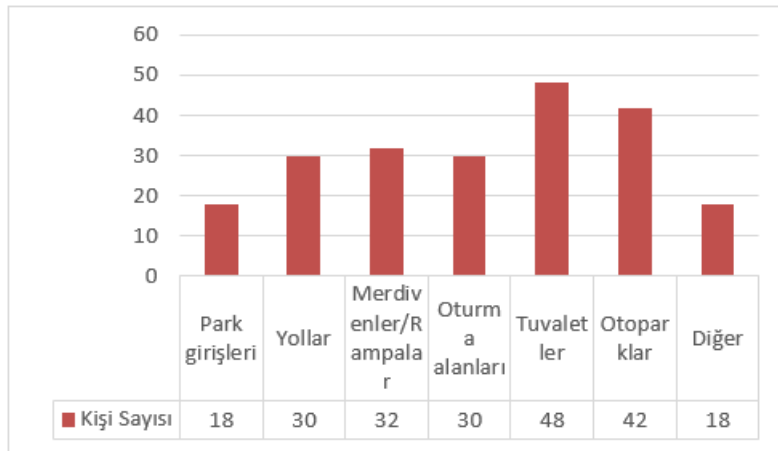

Şekil 29. Anket 7. Soru cevap grafiği

8-Kent parklarındaki genel kullanımlarda karşılaştığınız sorunlar nelerdir? (Birkaç seçenek işaretleyebilirsiniz)

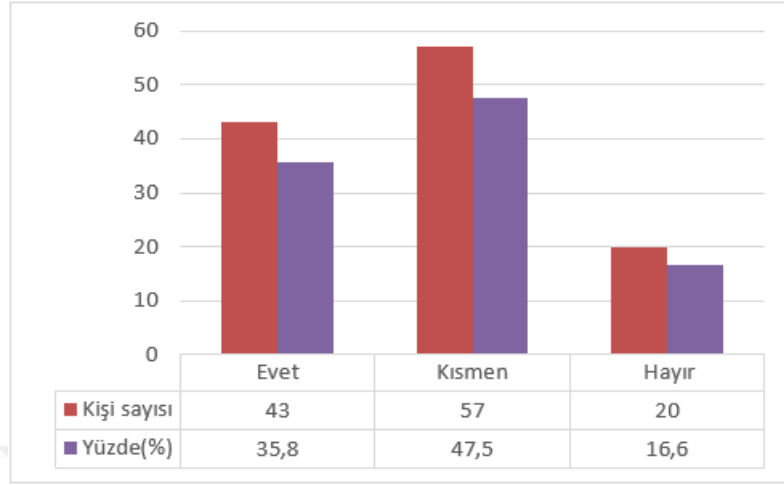
a)Park Girişleri b)Yollar c)Merdivenler/Rampalar d)Oturma alanları e)Tuvaletler
f)Otoparklar g)Diğer (belirtiniz)

(Anketin 8. Sorusuna birden fazla cevap verildiğinden yüzde olarak ifade edilmemiştir.)

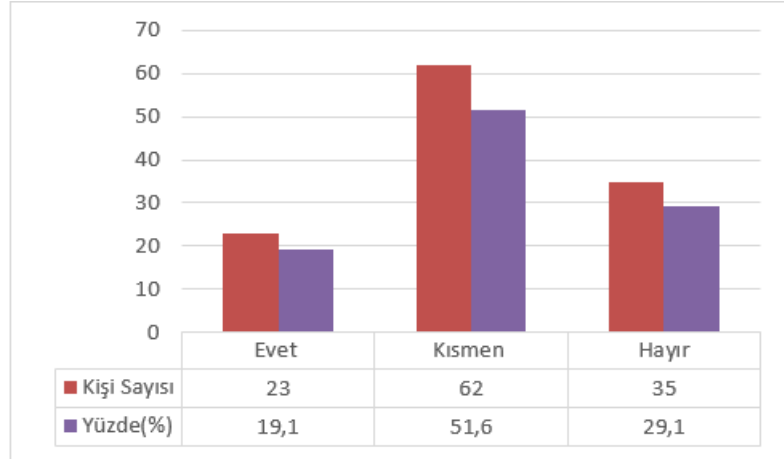
Şekil 30. Anket 8.soru cevap grafiği

9- Kent parklarında herkes giriş, çıkış ve sirkülasyonu rahatlıkla kullanabiliyor mu? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

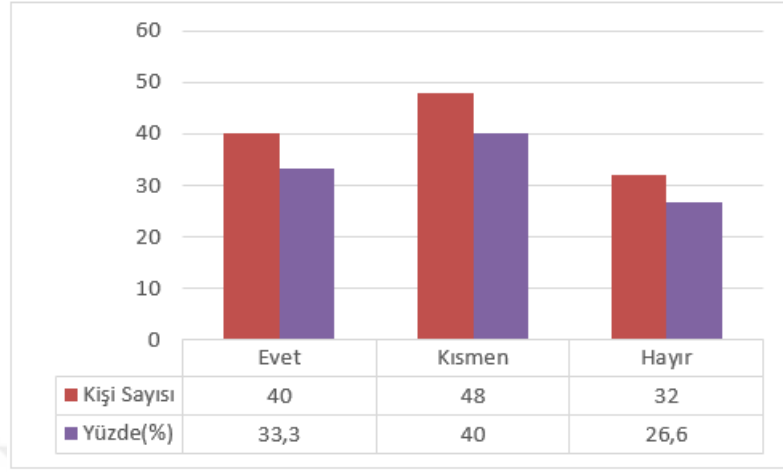
Şekil 31. Anket 9. Soru cevap grafiği

10-Yürüyüş yaparken veya bisiklet kullanırken herhangi bir zorluk ile karşılaşıyor musunuz? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

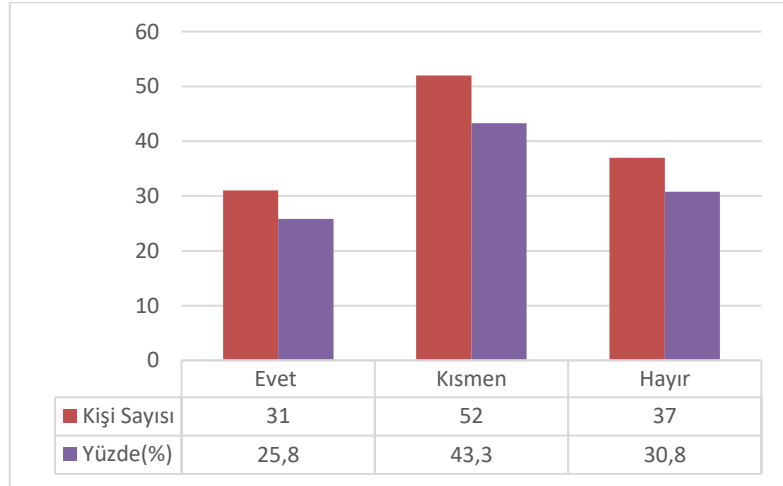
Şekil 32. Anket 10. Soru cevap grafiği

11-Kent parklarına kolay bir şekilde ulaşım sağlayabiliyor musunuz? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

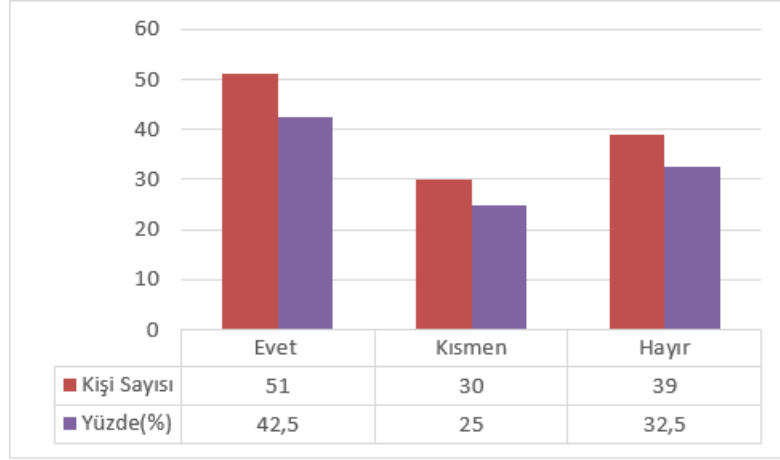
Şekil 33. Anket 11. Soru cevap grafiği

12-Kent parklarında yeterli bilgilendirme mevcut mu? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

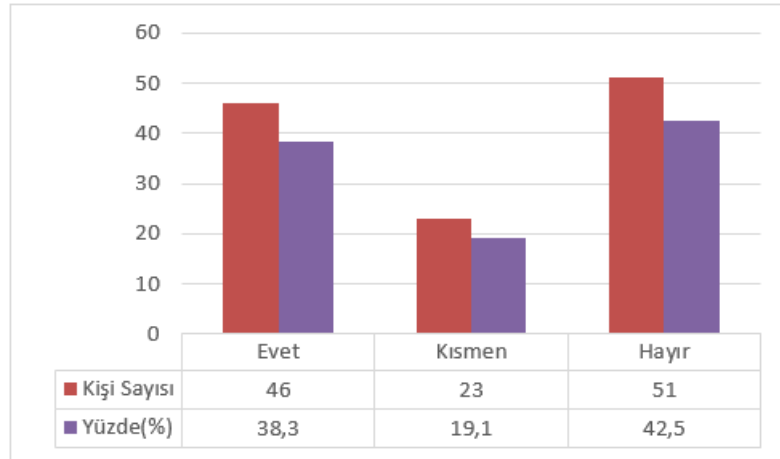
Şekil 34. Anket 12. Soru cevap grafiği

13-Kent parklarında tehlikeli alanlar mevcut mu? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

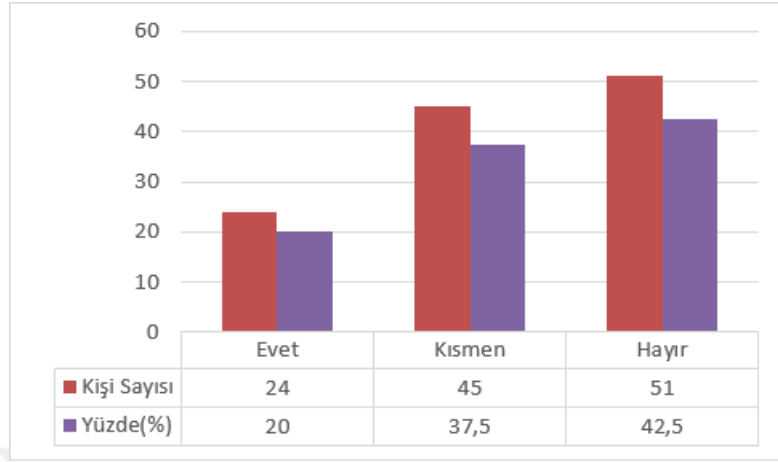
Şekil 35. Anket 13. Soru cevap grafiği

14-Arazinin eğimi sizi rahatsız ediyor mu? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

Şekil 36. Anket 14. Soru cevap grafiği

15-Aktivitelerinizi gerçekleştirirken kullandığımız alanlar ve donatıların boyutları yeterli mi? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

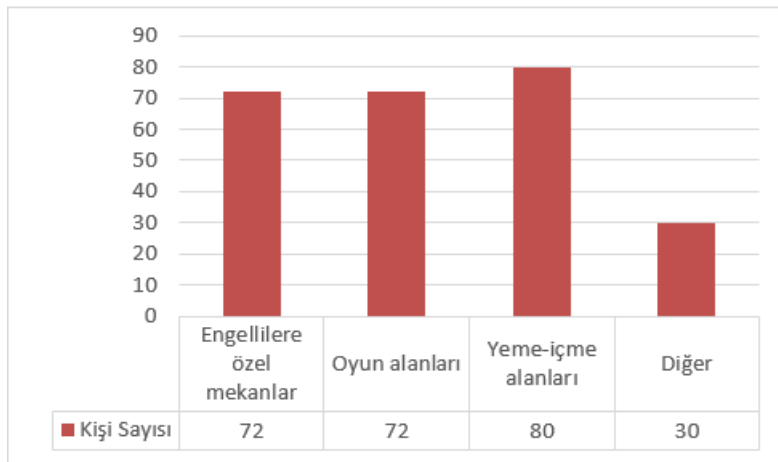

Şekil 37. Anket 15. Soru cevap grafiği

16-Kentte yapılmış ve yapılmakta olan yeşil alanlardan beklentileriniz nelerdir? Belirtiniz (çoklu seçebilirsiniz veya açıklayıcı bilgi ekleyebilirsiniz)

a)Engellilere özel mekanlar b)Oyun alanları c)Yeme-içme alanları d)Diğer

(Anketin 16. Sorusuna birden fazla cevap verildiğinden yüzde olarak ifade edilmemiştir.)

Şekil 38. Anket 16. Soru cevap grafiği

3. BULGULAR VE İRDELEME

3.1. Analiz Bulguları

3.1.1. Parkların Erişilebilirlik Analiz Bulguları

Parklar erişilebilirlik ve evrensel tasarım başlıkları altında standartlara ve ilkelere göre incelenmiştir.

3.1.1.1. Avni Aker Millet Bahçesi Parkı

- **Ulaşılabilirlik**

Millet Bahçesi Parkı'nın net bir ana girişi bulunmamaktadır, parka girişler kuzey, güney ve batı yönünden sağlanmaktadır. Bu girişlerin pek çoğu merdivenler ile sağlanmaktadır. Kullanımı çeşitlendirmek için olması gereken rampalar sayı olarak oldukça yetersizdir. Parkın otopark girişleri hariç diğer girişlerinde güvenlik yoktur. Parktaki kullanım alanlarının nerede olduğunu gösteren herhangi bir bilgilendirme tabelası bulunmamaktadır. Parkın girişlerinden itibaren görme engelli vatandaşların parkı rahatlıkla kullanabilmesini sağlayacak olan hissedilebilir yüzeylere sahip kılavuz yol bulunmamaktadır.

Güney yönünden girişlerde geniş bir kaldırım yer almaktadır ve bu kaldırımda bir seyir alanı bulunmaktadır. Korkuluklarla sınırlanan ve oturma birimleri ile desteklenen bu alan parkın büyük bölümünü görmektedir.

Parkın kuzey tarafında biri merdivenli, biri düz olmak üzere iki giriş bulunmaktadır. Merdivende fazla basamak olmasından dolayı, sahanlıklarda dinlenmek amacıyla oturma bankları bulunmaktadır ancak korkuluk yoktur. Merdivenin yanında tekerlekli sandalye kullanan bireyler için kullanımı çeşitlendirmek amaçlı rampa bulunmamaktadır. Kuzey yönünde bulunan diğer giriş, tam hastanenin karşısında bulunmaktadır ve parkın en düz girişidir. Bu girişte arabaların alana girmesini engellemek amacıyla dubalar bulunmaktadır ve iki duba arası genişlik 110 cm'dir ve geçiş için uygundur.

Parkın batı kısmından ise otopark girişi mevcuttur. Otopark alanından parka girerken kaldırım kenarlarında 14 cm yüksekliğinde bordür taşı bulunmaktadır. Bordür

taşının yüksekliği standartlara uygun olsa da özellikle tekerlekli sandalye kullanan bireyler için zorluk oluşturmaktadır.

Millet Bahçesi Parkı ilk bakışta düz bir alana kurulmuş gibi gözüксе de eğimden dolayı parkın çoğu noktalarına merdiven ve rampalarla ulaşılmaktadır. Bu yüzden hareket kısıtlılığı olan engelli, yaşlı, hamile gibi kullanıcıların parkın her yerini rahatça gezmesi zorlaşmaktadır. Alanda bulunan yaya yolları genellikle sert ve kaymaz malzemelerden yapılmıştır. Millet Bahçesi Parkı'nın güney yönünde kaldırımların yüksekliği 15-30 cm arasındadır ve standartlara uygun değildir.

Avni Aker Stadyumu sahasının koşu yolu yenilenerek mevcut parka eklenmiştir ve ziyaretçiler için bir yürüyüş parkuru oluşturulmuştur. Parkta bisiklet yolu mevcut değildir, yaya yolları hem yürüyüş hem de bisiklet yolu olarak kullanılmaktadır.

Millet Bahçesi parkında büyük bir süs havuzu bulunmaktadır ve havuzun üstünde ahşap malzemeden yapılmış bir köprü yer almaktadır. Köprünün genişliği 275 cm olup engelsiz geçiş için uygundur. Köprünün iki yanında tırabzanlar bulunmaktadır ve tırabzan yüksekliği 90 cm'dir bu durum standartlara uygundur. Park içerisindeki yürüyüş yolları 200 cm ile 500 cm arasındadır ve genişlik bakımından engelli kullanımına uygundur. Parkın çevresindeki yürüyüş yollarında görme engelli bireyleri yönlendirmek için kullanılan hissedilebilir yüzeyler ve döşeme farklılıkları uygulanmamıştır.

Park içerisindeki yaya yollarının kenarlarında bordür taşı bulunmamaktadır. Bu durum parkı kullanan ziyaretçiler için sorun oluşturabilir. Yaya yolları üzerinde insanların yürümesini engelleyecek materyaller bulunmamaktadır.

Millet Bahçesi Parkı'nda arazi eğiminden kaynaklı olarak rampalar kullanılmıştır ve bu rampaların eğimleri standartlara uygundur. Böylelikle, tekerlekli sandalye kullanan veya herhangi bir hareket kısıtlılığı olan insanlar parkta yardım almadan rahatlıkla dolaşabilmektedir. Rampalar kaymayı önleyici malzemeden yapılmıştır. Parkta bulunan rampaların hiçbirinde tırabzan bulunmamaktadır bu durum standartlara uygun değildir. Park girişlerinde yer alan merdivenlerin yanında rampalar bulunmamaktadır bu durum bazı bireylerin parka erişimini zorlaştırmaktadır.

Millet Bahçesi Parkı'na girişlerde ve park içerisinde merdivenlere ihtiyaç duyulmuştur. Kuzey girişinde bulunan merdiven 75 basamaktan oluşmaktadır. Merdivenin rıht yüksekliği 15 cm, basamak genişliği ise 225 cm'dir ve standartlara uygundur. Fazla basamaktan oluştuğundan merdivenin sahanlıklarında dinlenmek amacıyla oturma bankları, çöp kutuları ve aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Güney girişinde bulunan

ana merdiven 15 basamaktan oluşmaktadır. Merdivenin rıht yüksekliği 14 cm, basamak genişlikleri 575 cm'dir ve standartlara uygundur. Bu merdivende 110 cm yüksekliğinde korkuluk bulunmaktadır ve standartlara uygundur. Korkuluğun merdiven başlangıcından önce ve bitiminden sonra devam etmemesi standartlara uygunluk göstermemektedir.

Parktaki diğer merdivenlerde korkuluk yoktur. Korkuluk olmaması yürüme engeli olan engelliler, yaşlılar ve çocuklar için sorun oluşturmaktadır. Tekerlekli sandalye kullanan engellilerin rampa dışında bu girişlerden parka erişimi mümkün değildir. Parkta bulunan hiçbir merdivende kaymaz şeritler kullanılmamıştır. Ayrıca, merdivenlerde görme engelli vatandaşlar için hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Bazı merdivenlerin bitiminde geniş beton bloklarla yol yapılmıştır bunların girintili çıkıntılı döşenmesi hareketi zorlaştırmaktadır. Park içerisinde bulunan diğer merdivenler genellikle bir ya da iki basamaktan oluşmaktadır. Merdivenlerin zemin döşemesinde dış etkilere dayanıklı ve kaymayı önleyici malzemeler kullanılmıştır. Genel olarak bakıldığında parkın merdivenlerinde kullanımı engelleyecek herhangi bir duruma rastlanmamıştır. Herkesin kullanımına uygundur.

Millet Bahçesi Parkı'nın batı tarafında açık otopark bulunmaktadır. Otoparkta 88 adet normal ve 6 adet engelli araç yeri bulunmaktadır. Otopark alanında farklı renk taşlar kullanılarak araç yerleri belirtilmiştir. Ancak, engelli parklarının zemininde engelli park işareti bulunmamaktadır. Otoparkta engelli parkının neresi olduğunu belirten levhalar dışında herhangi bir yönlendirme ve bilgilendirme yapılmamıştır. Engelliler için ayrılan park yeri genişliği standartlara göre 360 cm olmalı iken parkta 237,5 cm'dir. Tekerlekli sandalye kullanan engellilerin, tek başlarına otoparktan, parka geçişi bordür taşlarının olmasından dolayı oldukça zordur. Avni Aker Stadyumu parka dönüşmeden önce kullanılan kapalı otopark şu an hala parkın altında mevcuttur. Ancak, depo olarak kullanılmaktadır.

- Kent Donatı Elemanları

Millet Bahçesi Parkı'nda yürüyüş yolları üzerinde yeterli sıklıkta oturma bankları kullanılmıştır. Parkta bulunan bütün banklar aynıdır, malzeme olarak paslanmaz çelik ve ahşap kullanılmıştır. Bankların sırt yaslama ve kol dayama yeri bulunmaktadır. Bankların oturma yerinin yüksekliği 45 cm iken sırt yaslama yerinin yerden yüksekliği ise 80 cm'dir ve standart ölçülere uygundur. Bankların hepsinin kenarları yuvarlatılmıştır. Bu durum, çocuk, yaşlı veya engelli bireylerin kullanımını kolaylaştırmaktadır. Tekerlekli sandalye kullanan bireylerin banklara yanaşabileceği yeterli alanlar bulunmaktadır.

Havuzun etrafında beton duvar üstüne ahşap latalardan yapılmış oturma alanları bulunmaktadır. Park kullanıcıları için güzel bir izleme alanı oluşturulmuştur. Amfi şeklindeki bu alanda bulunan ağaçların gölge oluşturması kullanıcıların konforunu arttırmaktadır. Oturma alanlarının yerden yüksekliği 45 cm ile standartlara uygunluk göstermektedir ancak, sırt yaslama yeri bulunmamaktadır.

Millet Bahçesi Parkı, işaret ve yönlendirme levhaları yönünden oldukça eksiktir. Park içerisinde yemek yeme alanlarının ve tuvaletlerin nerede olduğunu gösteren yönlendirmeler bulunmamaktadır. Parkta sadece otopark alanında kullanılan semboller, birkaç bitkinin özelliklerini anlatan tabelalar, çocuk oyun alanı ve spor alanlarını kimlerin kullanacağını bildiren levhalar bulunmaktadır. Levhalarda yer alan semboller, işaretler ve renkler standartlara uygundur. Ancak, görme engelli bireyler için kabartmalı harfler bulunmamaktadır.

Otopark alanında bulunan levhaların yerden yüksekliği yaklaşık 300 cm'dir. Kolay görülebilir olması sebebiyle standartlara uygundur.

Aydınlatma elemanları belli aralıklarla düzenli olarak yol kenarlarına yerleştirilmiştir. Alandaki aydınlatma elemanlarının hepsi aynı olup standartlara uygundur. Çocuk oyun alanı ve halı sahanın bulunduğu alanda büyük aydınlatma elemanları da bulunmaktadır.

Aydınlatma elemanlarının çoğu sert zemin yerine çim zemine yerleştirilmiştir. Böylece parkta yürüyen insanlara engel oluşturmamaktadır.

Millet Bahçesi Parkı'nın her yerinde sık aralıklarla yerleştirilmiş aynı özelliklere sahip çöp kutusu bulunmaktadır. Çöp kutularının dışı ahşap malzemeden yapılmıştır, iç kısımlarında ise paslanmaz sepetler mevcuttur. Bütün çöp kutuları aydınlatma elemanlarının aksine beton zemin üzerinde bulunmaktadır ancak parkta yürüyen kullanıcılara engel oluşturmamaktadır. Parkta yeterli sayıda çöp kutusu bulunmaktadır ve banklara yakın konumlandırılmıştır.

Çöp kutularını herkesin rahatça kullanabilmesi için kapağının kolay açılabilir olması gerekmektedir. Parktaki çöp kutularının kapakları bulunmamaktadır. Bu durum kötü koku ve görüntüye sebep olmaktadır. Çöp kutuları standartlara göre en az 90 cm yükseklikte olmalıyken, parktakilerin tamamı 75 cm yüksekliğe sahiptir. Bu yüzden standartlara uygun değildir.

Millet Bahçesi Parkında iki tane çeşme bulunmaktadır. Bir tanesi çocuk oyun alanlarının yanında, diğeri ise spor aletlerinin olduğu yerdedir. Parkın büyüklüğü

düşünülünce bu çeşmeler oldukça yetersizdir. Çeşmelerde standartlara göre iki adet musluk bulunmalıdır. Parktaki çeşmelerde ise tek musluk vardır ve yüksekliği 90 cm'dir. Çeşmelerin bulunduğu zemin sert ve düzdür. Tekerlekli sandalye kullanan engellilerin çeşmelere yaklaşabilmesi için yeterli boşluk bulunmaktadır.

- Kullanım ve Aktivite Alanları

Millet Bahçesi Parkı genelinde, sadece bir alanda tuvalet bulunmaktadır. Tuvaletler, kütüphane binalarında, genel kullanımlara uzak, çocuk oyun alanlarına yakın yere konumlandırılmıştır. Parkta iki adet kütüphane binası bulunmaktadır. Güneydeki kütüphanede, bir adet erkek tuvaleti ve bir adet engelli tuvaleti bulunmaktadır. Kuzey yönündekinde ise bir adet kadın ve bir adet engelli tuvaleti bulunmaktadır. Tuvaletler, çocuk oyun alanlarının yanında olması açısından olumludur, ancak parkın tek bir noktasında olmasından dolayı yetersizdir. Tuvalet girişlerinde gerekli semboller bulunmaktadır, ancak park genelinde tuvaletlerin konumunu gösteren herhangi bir yönlendirme bulunmamaktadır.

Engelli tuvalet kapısı dışarıya doğru açılmaktadır. Engelli tuvaletlerinin ölçüleri standartlara uygundur. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının erişimini engelleyecek herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

Park alanlarında insanları dinlendirmek ve huzur vermek amacıyla su öğeleri yapılmaktadır. Millet Bahçesi Parkı'nda da bir adet süs havuzu bulunmaktadır. Havuzun çevresi bordür taşlarıyla sınırlandırılmıştır. Korkuluk olmaması görme engelli bireyler ve çocuklar için tehlike oluşturmaktadır. Havuzun ortasından köprü geçmektedir ve köprünün korkulukları bulunmaktadır.

Millet Bahçesi'nde 2 adet çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Çocuk oyun alanları parkın doğu tarafına, güney ve kuzey yönlerinden giriş olacak şekilde yerleştirilmiştir. Çocuk oyun alanları kauçuk zemin üzerine kurulmuştur ve etrafı bitkilerle sınırlandırılmıştır. Yeni yapıldıklarından zeminde herhangi bir tahribat yoktur. Çocuk oyun alanları 5-12 yaş grubuna hitap ettiğinden herkese uygun değildir. Ayrıca, salıncak ve kaydıraklar engelli çocukların kullanımına uygun değildir. Çocuk oyun alanlarının etrafında oturma bankları ile aydınlatma elemanları bulunmaktadır ve bu durum kullanımı kolaylaştırmaktadır.

Millet Bahçesi Parkında kaykay (skate) alanı bulunmaktadır. Burada bulunan çeşitli figürler kaykay ve paten yapanlar için uygundur. Bu alana erişim herkes tarafından kolaylıkla sağlanmaktadır. Ancak yaş ayrımı olmadığı için kullanımı rahat değildir.

Millet Bahçesi'nde bulunan oyun alanlarında görme engelli çocuklar için herhangi bir uyarı levhası ve hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır.

Millet Bahçesi Parkı'nda 1 adet fitness alanı ve eski Avni Aker Stadı'nın çim futbol sahası bulunmaktadır. Fitness aletlerinin zemini çimdir. Bu durum yağmur yağdığında zeminin çamur olmasına ve alanın kullanılamamasına sebep olmaktadır.

- Çevreleme Elemanları

Millet Bahçesi Parkı genelinde yayaların yürüyüşünü olumsuz etkileyecek bitkilendirmeler yapılmamıştır. Parkın her alanında farklı farklı çiçekler ve ağaçlar bulunmaktadır. Parkın genelinde bitkiler yönlendirici etki yapmak amacıyla yol kenarlarına ve yeşil alanlara dikilmiştir.

Parkın dış çevreleme sınır elemanları genellikle bitkilerden oluşmaktadır. Çocuk oyun alanlarının olduğu doğu tarafında sınır elemanı olarak duvarlardan, kuzey tarafında ise tellerden yararlanılmıştır. Bunlar dışında parkta bordür taşları haricinde bir sınır elemanı bulunmamaktadır.

3.1.1.2. Atatürk Alanı Meydan Parkı

- Ulaşılabilirlik

Meydan Parkı'nın ana girişi batı tarafındandır. Girişte parkın adı yazmaktadır ancak parkta bulunan kullanım alanlarının nerede olduğunu gösteren herhangi bir bilgilendirme tabelası bulunmamaktadır. Parka giriş, her yönden sağlanmaktadır. Girişlerin bazıları düz yollarla sağlanırken bazılarında, merdiven ve rampalarda vardır. Parkın hiçbir girişinde güvenlik yoktur. Parkın girişlerinden itibaren görme engelli vatandaşların parkı rahatlıkla kullanabilmesini sağlayacak olan hissedilebilir yüzeylere sahip kılavuz yol bulunmaktadır.

Parkın kuzey tarafında bir araç yolu, geniş bir kaldırım, su ögeleri ve oturma alanları vardır. Kot farkı olan yerlerde, merdiven ve rampa bulunmaktadır. Merdivenlerin bazılarında korkuluk bulunmaktadır, fakat hissedilebilir yüzey yoktur. Bazı merdivenlerin yanında özellikle tekerlekli sandalye kullanan bireyler için rampa bulunmaktadır.

Meydan Parkı genel olarak düz bir alana kurulmuş gibi gözükse de, eğimden dolayı parkın çoğu noktasına merdiven ve rampalarla ulaşılmaktadır. Alanda bulunan yaya yolları genellikle sert ve kaymaz malzemelerden yapılmıştır.

Parkta bisiklet yolu mevcut değildir, yaya yolu hem yürüyüş hem de bisiklet yolu olarak kullanılmaktadır. Bu durum kullanımı zorlaştırmaktadır.

Park içerisindeki yürüyüş yolları 200 cm ile 500 cm arasındadır ve genişlik bakımından engelli kullanımına uygundur. Parkın çevresindeki yürüyüş yollarında görme engelli bireyleri yönlendirmek için kullanılan hissedilebilir yüzeyler bulunmaktadır ve standartlara uygundur. Hissedilebilir yüzeylerin devamlılığı zamanla oluşan tahribat ve altyapı kapakları nedeniyle bazı noktalarda kesilmektedir.

Park içerisindeki yaya yollarının kenarlarında bordür taşı bulunmaktadır. Yaya yolları üzerinde insanların yürümesini engelleyecek rögar ve altyapı kapakları gibi materyaller bulunmaktadır.

Meydan Parkı'nda arazi eğiminden kaynaklı olarak rampalar kullanılmıştır ve bu rampaların eğimleri standartlara uygundur. Böylelikle tekerlekli sandalye kullanan veya herhangi bir hareket kısıtlılığı olan insanlar parkta yardım almadan rahatlıkla dolaşabilmektedir. Rampalarda korkuluklar bulunmaktadır. Rampalar kaymayı önleyici malzemeden yapılmıştır.

Meydan Parkı'na girişlerde ve park içerisinde merdivenlere ihtiyaç duyulmuştur. Merdivenler genelde az basamaklıdır. Merdivenlerin rıht yükseklikleri 15 cm'dir sadece doğu tarafında bulunan merdivenin rıht yüksekliği 13 cm'dir. Basamak genişliklileri ise 225 cm'dir ve standartlara uygundur. Merdivenlerde korkuluklar bulunmaktadır, ancak korkuluklar merdiven başlangıcından önce ve bitiminden sonra devam etmemektedir bu yüzden standartlara uygun değildir.

Parkta bulunan hiçbir merdivende kaymaz şeritler kullanılmamıştır. Ayrıca merdivenlerde görme engelli vatandaşlar için hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Merdivenlerin zemin döşemesinde dış etkilere dayanıklı ve kaymayı önleyici malzemeler kullanılmıştır.

Parkta mescit kısmına giden galeride; yürüyen merdiven, normal merdiven ve asansör bulunmaktadır ve bu durum kullanımı kolaylaştırmaktadır. Standartlara uygundur.

Meydan Parkı'nda açık ve kapalı otopark bulunmamaktadır. Bu durum kullanıcılar için büyük sorun oluşturmaktadır. Parkta sadece bisiklet kullananlar için bisiklet parkı bulunmaktadır.

- Kent Donatı Elemanları

Meydan Parkı'nda yürüyüş yolları üzerinde yeterli sıklıkta oturma bankları kullanılmıştır. Parkta bulunan bütün banklar aynıdır, malzeme olarak paslanmaz çelik ve

ahşap kullanılmıştır. Bankların sırt yaslama yeri bulunmaktadır ancak kol koyma yeri yoktur. Bankların oturma yerinin yüksekliği 45 cm iken sırt yaslama yerinin yerden yüksekliği ise 85 cm'dir ve standart ölçülere uygundur. Bankların hepsinin kenarları yuvarlatılmıştır. Böylece çocuk, yaşlı veya engelli bireylerin kullanımını kolaylaştırmaktadır. Tekerlekli sandalye kullanan bireylerin banklara yanaşabileceği yeterli alanlar bulunmaktadır.

Havuzların etrafında oturma yerleri bulunmaktadır ve yerden yüksekliği 44 cm, genişliği ise 37,5 cm'dir. Havuzların yan tarafında beton duvar üstüne ahşap latalardan yapılmış oturma alanları bulunmaktadır. Park kullanıcıları için güzel bir izleme alanı oluşturulmuştur. Oturma alanlarının yerden yüksekliği 45 cm ile standartlara uygunluk göstermektedir ancak, sırt yaslama yeri bulunmamaktadır.

Parkta ağaçların etrafında da oturma alanları yer almaktadır. Oturma yerinin yerden yüksekliği 45 cm, genişliği ise 47 cm'dir.

Meydan Parkı işaret ve yönlendirme levhaları açısından oldukça eksiktir. Park girişinde parkın ismini içeren bir levha bulunmaktadır, ancak küçük boyutlu olduğu için çok algılanmamaktadır. Park içerisinde yemek yeme alanlarının ve tuvaletlerin nerede olduğunu gösteren yönlendirmeler bulunmamaktadır. Yönlendirme levhası olarak sadece, bisiklet parkı alanında kullanılan semboller, birkaç bitkinin özelliğini anlatan tabelalar, tuvaletlerin yanındaki işaretler ve levhalar vardır. Levhalarda yer alan semboller, işaretler ve renkler standartlara uygundur, ancak görme engelli bireyler için kabartmalı harfler bulunmamaktadır.

Aydınlatma elemanları belli aralıklarla düzenli olarak yol kenarlarına yerleştirilmiştir. Alandaki aydınlatma elemanlarının hepsi aynı olup standartlara uygundur.

Aydınlatma elemanları hem sert zemine hem de çim zemine yerleştirilmiştir. Sert zemine yerleştirilenlerin görme engelliler için, etrafı hissedilebilir yüzeyler ile çevrelenmiştir. Bu durum diğerlerinde olmadığı için tehlike oluşabilir.

Meydan Parkı'nın her yerinde sık aralıklarla yerleştirilmiş çöp kutuları bulunmaktadır. Parkta 3 tip çöp kutusu bulunmaktadır. Parkta en sık kullanılan çöp kutuları geri dönüşüm için kullanılmakta ve iki kovadan oluşmaktadır. Çöp kutuları ahşap ve metal malzemeden yapılmıştır. Yükseklikleri 65 cm'dir. Bir başka çöp kutusu ise parkın doğu kısmında bulunmaktadır. Çöp kovasının yüksekliği 40 cm'dir sigara için bulunan küllük kısmı ise 65 cm yüksekliktedir. Sadece metal malzemeden yapılmıştır ve deliklidir. Parkta bulunan bir başka çöp kutusu ise ayak basılarak açılmakta ve atıklar yerin altında

birilmektedir. Bütün çöp kutuları aydınlatma elemanlarının aksine beton zemin üzerinde bulunmaktadır, ancak parkta yürüyen kullanıcılara engel oluşturmamaktadır. Parkta yeterli sayıda çöp kutusu bulunmaktadır.

Meydan Parkı'nda bir tane çeşme bulunmaktadır. Parkın batı yönünden girişine yakın bir yerde konumlanmıştır. Parkın büyüklüğü düşünülünce bu çeşme oldukça yetersizdir. Çeşmelerde standartlara göre iki adet musluk bulunmalıdır. Parktaki çeşmede iki adet musluk vardır. İlk musluk 50 cm ikinci musluk ise 90 cm yüksekliktedir. Çeşmelerin bulunduğu zemin sert ve düzdür. Tekerlekli sandalye kullanan engellilerin çeşmelere yaklaşabilmesi için yeterli boşluk bulunmaktadır.

- Kullanım ve Aktivite Alanları

Meydan Parkında, iki alanda tuvalet bulunmaktadır. İlk tuvalet, parkın merkezinde, güney girişine yakın bir noktada, diğeri ise doğu tarafındadır. Tuvaletler, herkesin rahatça ulaşabileceği konumdadır. İlk tuvaletin girişi, düz alanda kafe alanına yakın bir noktada, ikincisi ise merdiven, yürüyen merdiven ve asansör ile ulaşılabilen mescit alanında bulunmaktadır. İlkinde bir adet kadın tuvaleti, bir adet erkek tuvaleti ve birer engelli tuvaleti bulunmaktadır. Tuvalet girişlerinde gerekli semboller bulunmaktadır. Ancak, park genelinde tuvaletlerin konumunu gösteren herhangi bir yönlendirme bulunmamaktadır. Tekerlekli sandalye kullananlar için ayrıca bir giriş bulunmaktadır. İkincisinde de bir adet kadın tuvaleti, bir adet erkek tuvaleti ve birer engelli tuvaleti bulunmaktadır. Ayrıca emzirme odası da bulunmaktadır.

Engelli tuvaletlerinin kapısı dışarıya doğru açılmaktadır. Engelli tuvaletlerinin ölçüleri standartlara uygundur. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının erişimini engelleyecek herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

Park alanlarında insanları dinlendirmek ve huzur vermek amacıyla su öğeleri yapılmaktadır. Meydan Parkı'nda da üç adet süs havuzu bulunmaktadır. Havuzun etrafının yüksek olması tehlikeyi azaltmaktadır. Atatürk heykelinin önünde zemine belli aralıklara yerleştirilmiş su öğeleri de bulunmaktadır. Bunlar, özellikle yazın açılmakta ve çocuklar için eğlence oluşturmaktadır.

Meydan Parkı'nda çocuk oyun alanı ve spor alanı bulunmamaktadır.

- Çevreleme Elemanları

Meydan Parkı yayaların yürüyüşünü olumsuz etkileyecek bitkilendirmeler yapılmamıştır. Parkın genelinde bitkiler yönlendirici etki yapmak amacıyla, yol kenarlarına

ve yeşil alanlara dikilmiştir. Aydınlatma elemanlarının direklerinde görüntüyü güzelleştirmek amacıyla çiçekler bulunmaktadır.

Parkın sınır elemanları bitkiler ve metal korkuluklardan oluşmaktadır. Araç yolları ise dubalar ile ayrılmıştır. Bunlar dışında parkta bordür taşları haricinde, bir sınır elemanı bulunmamaktadır.

3.1.1.3. Botanik Park

- Ulaşılabilirlik

Botanik Park'ın birden fazla girişi ve net bir ana girişi bulunmaktadır. Ana giriş, tarihi bir Trabzon evine benzemektedir. Toplu taşıma kullanacak engelli ve yaşlı bireyler için ana girişe yakın bir konumda otobüs durağı bulunmaktadır. Bu durum olumludur. Ana girişte bulunan kaldırımların yüksekliğinin 20 cm olması standartlara uygun olmadığından erişimi zorlaştırmaktadır.

Park girişinde sergi alanı vardır. Sergi alanından sonra otomatik kapı ile parka girilir. Ana girişten hem merdiven, hem de rampa ile parka erişim mümkündür. Ayrıca, burada, arazi eğiminden kaynaklı düz bir yol da vardır. Parkın bu girişinde güvenlik bulunmamaktadır.

Tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullanan vatandaşlar için hem düz yolun hem de rampanın olması parkın kullanılabilirliğini arttırmaktadır. Girişte bulunan rampa tekerlekli sandalye kullananlar ve bebek arabalıları için standartlara uygun değildir ve uzun süreli kullanımdan kaynaklı bazı hasarları bulunmaktadır. Rampa üzerinde bulunan süs kemerlerin yüksekliği 185 cm olduğundan uzun boylu insanlar için uygun değildir.

Parktaki merdivenlerde tırabzan bulunmaktadır ve standartlara uygundur. Bu durum, yürüme engelliler, yaşlılar ve çocuklar için erişilebilirliği arttırmaktadır. Merdivenlerde hissedilebilir yüzeylerin olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, görme engelliler için uygun değildir. Ayrıca, basamak sayısı fazla olduğundan merdiven sahanlıklarında dinlenmek için banklar bulunması gerekirken yoktur. Bu durum kullanım konforunu zayıflatmaktadır.

Batı yönünden parka giriş düzdür. Girişten itibaren görme engelliler için kılavuz izler bulunmaktadır ve yürüme yolu boyunca devam etmektedir. Ancak, genişlikleri 40-43 cm arasında olduğundan standartlara uygun değildir.

Parkın diğeri bir girişı gúneydedir. Eğimli araç yolundan sonra ulaşılan düz girişı oldukça geniştir. Burada ‘‘Trabzon Botanik’’ levhası vardır. Biraz ileride; girişinde parkın genel bir haritasının bulunduğu ve içinde çeşitli bitkilerin sergilendiğı bir yapı bulunmaktadır. Yapıya giriş otomatik kapılıdır ve güvenlik görevlisi bulunmaktadır. Parka ulaşım bu alandan geçilerek sağlanır. Sergilenen bitkiler geçişe engel oluşturmamaktadır. Ancak, kapıların giriş çıkışındaki yükseklikler kullanımı zorlaştırmaktadır.

Parkın 4. girişı otopark alanındandır. Otopark alanından giriş merdiven ve rampa ile sağlanmaktadır. Burada da bir güvenlik kulübesi bulunmaktadır. Rampaların eğimi tekerlekli sandalye kullanıcılarının tek başına parka ulaşımı için uygun değildir.

Botanik park oldukça geniş bir alana kurulmuştur. Eğimden dolayı parkın çoğu noktasına merdiven ve rampalarla ulaşılmaktadır. Standartlara uygun olmayan merdiven ve rampalar, hareket kısıtlılığı olan engelli, yaşlı, hamile gibi kullanıcıların parkı rahatça gezmesini zorlaştırmaktadır. Alanda bulunan yaya yolları sert ve kaymaz malzemeden yapılmıştır. Parka girişlerde bulunan kaldırım yüksekliğı 20 cm’dir ve standartlara uygun değildir.

Parkta bisiklet yolu mevcut değildir, yaya yolu hem yürüyüş hem de bisiklet yolu olarak kullanılmaktadır.

Botanik parkın merkezinde yuvarlak bir merkezi alan bulunmaktadır. Burası bitkiler ve su ögesi ile çevrelenmiştir. Havuzun üstünde ahşap malzemeden yapılmış köprü bulunmaktadır. Köprünün genişliğı 275 cm olup engelsiz geçiş için uygundur. Köprünün iki yanında tırazanlar bulunmaktadır ve tırazan yüksekliğı 90 cm’dir. Parkın çevresindeki yürüyüş yollarının bazılarında görme engelliler için kılavuz izler uygulanmıştır ama devamlılık göstermemektedir. Park içerisindeki yürüyüş yolları 200 cm ile 500 cm arasındadır ve genişlik bakımından engelli kullanımına uygundur.

Yaya yollarının eğimden dolayı toprak düşebilecek yerlerinde bordür taşı bulunmaktadır, diğeri taraflar yol ile aynı kotta olduğundan herhangi bir sorun teşkil etmemektedir. Bordürler 10 cm yüksekliğindedir ve standartlara uygundur. Park içindeki yaya yolları üzerinde insanların yürümesini engelleyecek materyaller bulunmamaktadır.

Botanik Park’ta araziden kaynaklı olarak hem girişlerde hem de parkın içerisinde rampalar kullanılmıştır. Parkın merkezinde güney yönüne doğru uzun bir rampa yer almaktadır. Bu rampanın ortasında su ögesi ve bitkilendirmeler bulunmaktadır. Rampanın eğimi tekerlekli sandalye kullanan bireyler için uygun değildir. Rampadan yan yollar ile parkın farklı noktalarına ulaşım sağlanabilmektedir. Ayrıca, rampada hem parkın farklı

yönlerine gitmek için, hem de seyir amaçlı köprüler bulunmaktadır. Ahşap malzemeden yapılan köprülerin genişliği 125 cm'dir. Köprü'nün iki yanında da tırabzanlar bulunmaktadır ve tırabzan yüksekliği 90 cm'dir. Bu köprüler arazinin yapısından kaynaklı olarak küçük rampalar içermektedir. Köprülerde bulunan rampaların eğimi standartlara uygun değildir. Ayrıca, kenarlarında boşluk olmasından kaynaklı tehlikelere yol açabilmektedir. Rampada görme engelli vatandaşlar için hissedilebilir yüzeyler uygulanmıştır. Ancak parkın diğer noktalarında bulunmamasından ve ızgaralar ile kesilmesinden dolayı devamlılık söz konusu değildir.

Parkta bulunan diğer rampaların eğimleri standartlara uygundur. Rampalar kaymayı önleyici malzemeden yapılmıştır ancak bazı yerlerde kullanımdan kaynaklı oluşan zemin bozulmaları, yürüyüşe engel olmaktadır. Rampaların çoğunda tırabzan bulunmaktadır. Tırabzan bulunmayan rampalarda ise çoğunlukla sınırlayıcılar bitkiler ile oluşturulmuştur.

Otopark girişinde bulunan rampa 112,5 cm genişliğindedir. 575 cm uzunluktan sonra sahanlık bulunmaktadır. Sahanlığın genişliği standartlara uygundur. Rampada bulunan korkuluk 90 cm'dir.

Botanik Park'a girişlerde ve park içerisinde merdivenlere ihtiyaç duyulmuştur. Ana girişte bulunan merdiven 35 basamaktan oluşmaktadır. Merdivenin rıht yüksekliği 15 cm iken basamak genişliği 500 cm'dir ve standartlara uygundur. Fazla basamaktan oluşmasına rağmen merdivenin sahanlıklarında dinlenmek amacıyla oturma bankları ve çöp kutuları bulunmamaktadır ama aydınlatma elemanları vardır. Parkın içindeki bazı merdivenlerin sahanlıklarında ağaçlar bulunmaktadır bu durum kullanım sırasında bazı olumsuzluklara sebep olabilmektedir. Kafe alanına ulaşım sağlamak için yapılan merdivenin rıht yüksekliği 30 cm ve genişlikleri oldukça fazladır. Standartlara uygun olmayan bu durum, merdivenin kullanımını zorlaştırmaktadır.

Merdivenlerin zemin döşemesinde dış etkilere dayanıklı ve kaymayı önleyici malzemeler kullanılmıştır. Parktaki hiçbir merdivende görme engellilere kolaylık sağlayacak hissedilebilir yüzeyler yoktur. Merdivenlerde kaymaz şeritler bulunmamaktadır. Engelliler, yaşlılar ve çocukların kullanımını kolaylaştırmak için tüm merdivenlerde tırabzan bulunmaktadır.

Botanik Parkta 100 adet araç yeri bulunan bir tane açık otopark bulunmaktadır. Park alanında yer çizgileri ile araç yerleri belirtilmiştir. Genişlikleri 210 cm'dir. Parkta, engelli otopark levhası ve engelli park işareti bulunmamaktadır. Semboller yardımı ile

yönlendirmeler mevcut değildir. Tekerlekli sandalye kullanan engellilerin otoparktan alana geçişi rampalar ile sağlanmaktadır.

- Kent Donatı Elemanları

Botanik Park'ta yürüyüş yolları üzerinde yeterli sıklıkta banklar kullanılmıştır. Bankların sırt yaslama ve kol dayama yeri bulunmaktadır. Parkta bulunan bütün banklar aynıdır, malzeme olarak paslanmaz çelik ve ahşap kullanılmıştır. Bankların yüksekliği 45 cm iken sırt yaslama yerinin yerden yüksekliği ise 75 cm'dir ve standart ölçülere uygundur. Banklar zeminden farklı bir renktedir. Bu durum dikkat çekici ve olumludur. Bankların hepsinin kenarları yuvarlatılmıştır. Böylece çocuk, yaşlı veya engelli bireylerin kullanımını kolaylaştırmaktadır. Tekerlekli sandalye kullanan bireylerin banklara yanaşabileceği yeterli alanlar bulunmaktadır.

Parkta bulunan kafelerin etrafında herkesin kolaylıkla kullanabileceği masalı oturma alanları bulunmaktadır. Bu oturma alanlarında bulunan masaların yükseklik ölçüleri standartlara uygundur. Ayrıca tekerlekli sandalye kullanan bireylerin yanaşabileceği kadar masa altlarında boşluklar mevcuttur.

Botanik Park işaret ve yönlendirme levhaları açısından oldukça eksiktir. Park içerisinde yemek yeme alanlarının ve tuvaletlerin nerede olduğunu gösteren yönlendirmeler bulunmamaktadır. Sadece güney girişinde bulunan haritada park kullanım alanlarının nerede olduğu yazmaktadır. Park girişinde parkın ismini içeren bir levha bulunmaktadır. Parkta, otopark alanının nerede olduğunu bildiren levha, bazı yapıların isimlerini içeren ve birkaç bitkinin isimlerinin yazılı olduğu tabelalar bulunmaktadır. Levhalarda kullanılan semboller, işaretler ve renkler standartlara uygundur ancak görme engelli bireyler için kabartmalı harfler bulunmamaktadır. Parkı ziyaret eden yabancı turistler için bazı tabelalarda dil seçeneği mevcuttur. Zamandan kaynaklı olarak bazı tabelalar oldukça eskimiş durumdadır.

Aydınlatma elemanları belli aralıklarla düzenli olarak yol kenarlarına yerleştirilmiştir. Alandaki aydınlatma elemanlarının hepsi aynı olup standartlara uygundur. Çelik malzemedan yapılan aydınlatma elemanları zeminden farklı bir renkte olduğundan ayırt edilebilmektedir.

Aydınlatma elemanlarının çoğu sert zemin yerine çim zemine yerleştirilmiştir. Böylece parkta yürüyen insanlara engel oluşturmamaktadır.

Botanik Park'ın her yerinde aynı çöp kutusu bulunmamaktadır. Parkta yaygın olarak bulunan çöp kutularının dışı ahşap malzemedan yapılmıştır, iç kısımlarında ise

paslanmaz sepetler mevcuttur. Parkta az sayıda geri dönüşüm için kullanılan çöp kutularından bulunmaktadır. Dışı ahşap malzemeden içi ise paslanmaz çelikten yapılmıştır. Bütün çöp kutuları zemin ile zıt renkte kullanıldığından yeterince dikkat çekmektedir. Parkta bulunan çöp kutuları çim zemin üzerine değil yaya yolu kenarına yerleştirilmiştir ancak yürüyen kullanıcılara engel oluşturmamaktadır. Parkta yeterli sayıda çöp kutusu bulunmaktadır ve banklara yakın konumlandırılmıştır.

Çöp kutularını herkesin rahatça kullanabilmesi için kapağının kolay açılabilir olması gerekmektedir. Parktaki çöp kutularının kapakları bulunmamaktadır. Bu durum kullanımı kolaylaştırır da kötü koku ve görüntüye sebep olmaktadır. Çöp kutuları standartlara göre en az 90 cm yükseklikte olmalıdır. Parkta bulunan çöp kutuları 75 cm yüksekliğe sahiptir bu yüzden standartlara uygun değildir.

Botanik Parkta gözlemlenen çeşmeler sadece üst güney girişine yakın bir yerde bulunmaktadır. Parkın büyüklüğü düşünülünce bu çeşmeler oldukça yetersizdir. Konum olarak oturma alanlarına, çocuk oyun alanlarına oldukça uzaktır. Bu durum parkın kullanım konforunu azaltmaktadır. Yan yana 7 tane musluk yer almaktadır ve sadece bir tanesi çalışmaktadır. Muslukların hepsi aynı yükseklikte ve 65 cm'dir. Parklardaki çeşmeler sert ve düz zemin üzerine yerleştirilmiştir. Tekerlekli sandalye kullanan engellilerin çeşmelere yaklaşabilmesi için yeterli boşluk vardır ancak musluklar yeterli mesafede değildir.

- Kullanım ve Aktivite Alanları

Botanik Park genelinde 4 farklı noktada tuvalet bulunmaktadır. Bir tane tuvalet için ayrılan bina kullanıma kapanmıştır bu yüzden aktif kullanılan 3 adet tuvalet bulunmaktadır. Parkın kuzey noktasında bulunan tuvalet binasında bir adet kadın ve bir adet erkek tuvaleti bulunmaktadır. Bu tuvaletler çocuk oyun alanına yakın bir konumdadır. Engelliler için tuvalet bulunmamaktadır. Eğimli yollardan dolayı ulaşımında zordur.

Parkın ana girişine yakın noktada da bir adet kadın tuvaleti ve bir adet erkek tuvaleti bulunmaktadır. Tuvaletler, kafe alanına yakın bir noktada bulunmaktadır. Engelli tuvaleti bulunmamaktadır. Tuvalet girişlerinde hem kot farkının olması hem de kapı genişliğinin dar olmasından dolayı tekerlekli sandalye kullanıcılarının kullanması mümkün değildir.

Parkın güneş girişinde bulunan bitki sergileme binasında da bir adet kadın ve bir adet erkek tuvaleti bulunmaktadır. Engelli tuvaleti bulunmamaktadır.

Tuvalet girişlerinde gerekli semboller bulunmaktadır ancak park genelinde tuvaletlerin konumunu gösteren herhangi bir yönlendirme bulunmamaktadır.

Botanik Parkın da bazı noktalarında su ögeleri bulunmaktadır. Parkın merkezinde havuz vardır. Havuzun çevresi bordürle ve bitkilendirme ile sınırlandırılmıştır. Korkuluk olmaması görme engelli bireyler ve çocuklar için tehlike oluşturabilecek durumdadır. Havuzun ortasından köprü geçmektedir ve korkulukları bulunmaktadır.

Parkta bulunan uzun eğimli yolun ortasında küçük havuzlar bulunmaktadır. Bu havuzlar her zaman dolu olmadığından görüntü olarak güzel görünmemektedir. Minik havuzların kenarları bitkilendirme ile sınırlandırılmıştır.

Botanik Park içerisinde telefon kulüpleri ve posta kutuları bulunmamaktadır.

Botanik Parkı'nda bir tane çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Çocuk oyun alanı parkın kuzey tarafına yerleştirilmiştir. Parkın başka bir bölgesinde oyun alanı veya kaykay parkı bulunmamaktadır. Park kum ve toprak zemin üzerine kurulmuştur. Yağmurlu ve karlı havalarda zeminin çamur olması ve su birikmesinden dolayı kullanılamaz hale gelmektedir. Çocuk oyun alanının etrafı bordürle sınırlandırılmıştır. Çocuk oyun alanlarının etrafında sık aralıklarla oturma bankları, çöp kutuları ve aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Çocuk parkını herkes rahatlıkla kullanamaz.

Botanik Parkta bulunan oyun alanlarında görme engelli çocuklar için herhangi bir uyarı levhası ve hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Bu yüzden tek başlarına bu alanları kullanamazlar.

Botanik parkında herhangi bir spor alanı bulunmamaktadır.

- Çevreleme Elemanları

Botanik Parkı genelinde yayaların yürüyüşünü olumsuz etkileyecek bitkilendirmeler yapılmamıştır. Parkta bulunan bitkiler genellikle yönlendirme yapmak amacıyla yaya yolları kenarlarına ve yeşil alanlara yerleştirilmiştir. Böylece bitkiler bordür etkisi yaratmıştır. Parkın her alanında farklı farklı çiçekler ve ağaçlar bulunmaktadır. Yol kenarlarında yürüyüşü engelleyecek dallar ve dikenli bitkiler yoktur. Parkta oldukça büyük ağaçlar olması yazın serin alanlar oluşturarak kullanıcılara konfor sağlamaktadır.

Parkın dış çevreleme sınır elemanları genellikle demir parmaklıklar, duvarlar ve bitkilerden oluşmaktadır. Park içinde sınırlayıcı öge olarak ahşap korkuluklardan yararlanılmıştır. Korkulukların yükseklikleri 90 cm'dir. Bunlar dışında parkta bordür taşları haricinde bir sınır elemanı bulunmamaktadır.

3.1.1.4. Eko Park

- Ulaşılabilirlik

Eko Park'ın net bir ana girişi bulunmaktadır. Parka giriş kuzey yönünden sağlanmaktadır. Girişin sahil yoluna ait otopark alanına yakın olması kullanımı bir miktar kolaylaştırır da ana yolun ters tarafında kalmasından kaynaklı algılanması oldukça zordur. Girişte parkın adı herkesin görebileceği şekilde yazmaktadır. Parkın girişinde güvenlik yoktur ve parkta yer alan kullanım alanlarını gösteren herhangi bir bilgilendirme tabelası bulunmamaktadır. Parkın girişlerinden itibaren görme engelli vatandaşların parkı rahatlıkla kullanabilmesini sağlayacak olan hissedilebilir yüzeylere sahip kılavuz yol bulunmamaktadır.

Parkın ana girişi sahil otopark alanına yakın olması olumlu bir durum olsa da girişin sahil yolu tarafında olması ve algılanmasının zor olması kullanışı zorlaştırmaktadır.

Girişten parka geçişte hafif eğimli bir rampa bulunmaktadır. Tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullanan vatandaşlar için giriş oldukça geniştir. Parka geçişler düz yollar ile sağlanmaktadır. Merdiven kullanımı oldukça azdır.

Parkın güney tarafından da iki tane düz giriş bulunmaktadır. Kaldırımdan parka girişler arasında yükseklik farkı olması ve yolun bozuk olması tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullanan bireylerin parka girişini imkansız hale getirmektedir.

Parka ait otopark bulunmamaktadır. Sahil yolunda bulunan otopark ana girişe yakın olduğundan otopark girişi ile ana giriş aynıdır. Parkın ana girişi sahil yolu tarafından olduğundan parka yakın otobüs durakları bulunmamaktadır.

Eko park düz bir alana kurulmuştur bu yüzden parkta yürüyüş yolları genel olarak düzdür. Parkın her noktasına zeminden yükseltilmiş ahşap yürüyüş yolları yapılmıştır. Hareket kısıtlılığı olan engelli, yaşlı, hamile gibi kullanıcıların parkın her yerini gezmesi ilk bakışta kolay gibi görünse de karşılaştıkları engeller oldukça fazladır. Parkın pek çok noktasında yürüyüş yollarının kesişiminde yaklaşık 25 cm'lik kot farklılıkları bulunmaktadır. Bu noktalarda iyi yapılamayan ya da olmayan rampalar yürüyüşü engellemektedir. Yürüyüş yolları sert ve kaymaz malzemeden yapılmıştır. Ancak bazı noktalarda çim plak taş kullanılması herkes için yürüyüşü zorlaştırmaktadır.

Eko parkta bulunan su öğelerinin üstünde ahşap malzemeden yapılmış köprü bulunmaktadır. Köprünün genişliği 180 cm olup engelsiz geçiş için uygundur. Köprünün iki yanında tırbazanlar bulunmaktadır ve tırbazan yüksekliği 90 cm'dir. Parkın

çevresindeki yürüyüş yollarında görme engelliler için döşeme farklılıkları uygulanmamıştır. Park içerisindeki yürüyüş yolları 150 cm ile 200 cm arasındadır ve genişlik bakımından engelli kullanımına uygundur.

Parkın hiçbir noktasında görme engelli bireyleri yönlendirmek için kullanılan hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Yaya yolları kenarlarının bazılarında bordür bulunmamaktadır bu durum parkı kullanan ziyaretçiler için sorun oluşturabilir.

Eko Park'ta bisiklet ve yürüyüş yolu şeklinde bir ayırım bulunmamaktadır. Park genelinde bulunan engeller bisiklet sürüşüne imkan vermemektedir.

Parkta uzay yolu adı verilen ve gezmek için kullanılan yüksek bir seyir alanı yolu bulunmaktadır. Bu yolun girişinde bir turnike ve yolun adının yazılı olduğu bir tabela bulunmaktadır. Yolun genişliği 50 cm'dir. Yol oldukça yüksek olduğundan yolun her iki yanına korkuluk yapılmıştır. Korkuluk çelik strüktür ile iplerden oluşmaktadır ve yüksekliği 100 cm'dir. Bu gezi yolunu herkesin kullanması mümkün değildir.

Eko Park'ın bazı noktalarında araziden kaynaklı olarak rampalar kullanılmıştır. Alan da kullanılan eğimler tekerlekli sandalye kullanan bireyler ya da yaşlı bireylerin yardım almadan parkta dolaşmasını zorlaştırmaktadır. Rampalar kaymayı önleyici malzemeden yapılmıştır ancak uzun süreli kullanımdan dolayı bazı kusurları bulunmaktadır.

Parkların bazı yaya yolları arasında geçişi köprüler sağlamaktadır. Rampa şeklinde olan bu köprüler oldukça dik olduğundan standartlara uygun değildir.

Eko Park genel olarak düz bir alan üzerine kurulduğundan parkta çok az merdiven bulunmamaktadır. Tuvalet kabinlerine girişlerde az basamaklı merdivenler bulunmaktadır. Bu durum kullanışlılığı azaltmaktadır. Yürüyüş yollarının bazı noktalarında kot farkları bulunmaktadır. Bu noktalarda ya rampa kullanılmıştır ya da herhangi bir şey kullanılmamıştır.

Tuvaletlere girişte iki basamaklı bir merdiven ve oturma alanlarına çıkmak için 5 basamaklı bir merdiven bulunmaktadır. Kullanımı kolaylaştırmak için merdivenlerde tırabzan bulunmaktadır. Ancak tekerlekli sandalye kullananların erişimi mümkün değildir. Merdivenler ahşap malzemeden yapılmıştır ve geçen zamandan dolayı bazı eskimelere sahiptir. Parkın hiçbir yerinde olmadığı gibi merdivenlerde de görme engellilere kolaylık sağlayacak hissedilebilir yüzeyler yoktur.

Eko Park'ın kendine ait park yeri bulunmamaktadır. Park, sahil yolu kenarında bulunduğundan yol kenarında bulunan cep otopark alanına park yapılmaktadır. Otoparktan

alana girişte kaldırım bulunmaktadır. Bu durum tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullananların parka girişini zorlaştırmaktadır. Park alanında yer çizgileri, semboller, tabelalar ve engelli otoparkı bulunmamaktadır.

- Kent Donatı Elemanları

Eko Parkta oldukça çeşitli oturma birimleri bulunmaktadır. Yürüyüş yolları üzerinde yeterli sıklıkta banklar kullanılmıştır. Bankların sırt yaslama yeri bulunmaktadır. Parkta bulunan bütün banklar aynıdır, malzeme olarak paslanmaz çelik ve ahşap kullanılmıştır. Bankların yüksekliği 45 cm iken sırt yaslama yerinin yüksekliği 80 cm'dir ve standart ölçülere uygundur. Banklar zeminden farklı bir renktedir ve bu yüzden herkes tarafından dikkat çekmektedir. Bankların kol yaslama yeri bulunmamaktadır. Bu durum çocuk, yaşlı veya engelli bireylerin kullanımını zorlaştırmaktadır. Tekerlekli sandalye kullanan bireylerin banklara yanaşabilmesi bordür taşlarından dolayı oldukça zordur.

Parktaki bir diğer oturma grupları beton duvar üstüne ahşap latalardan oluşan oturma alanlarıdır. Genel kullanımları oldukça kullanışsız olan bu oturma birimlerine de bordür taşları nedeniyle herkesin ulaşması mümkün değildir. Oturma alanlarının yerden yüksekliği 45 cm'dir ve sırt yaslama yeri bulunmaktadır.

Eko Park'ta, diğer parklardan farklı olarak masalı banklar da bulunmaktadır. Masalı banklar ahşap bir platform üzerine kurulmuştur. Bu yüzden masalı banklar engelli bireylerin kullanımı için uygun değildir. Masalı bankların çevresinde tekerlekli sandalyenin yanaşabileceği boş alanlar mevcuttur. Ancak, tekerlekli sandalye kullanıcılarının yardımsız bir şekilde masalara yaklaşması mümkün değildir. Hem masalar hem de oturma alanları ahşap malzemeden yapılmıştır.

Eko Park'ta ahşap kapalı oturma alanları da bulunmaktadır. Bu noktalara merdivenler ile çıkılmaktadır. Alternatif bir çıkış bulunmadığından herkes bu oturma alanlarını kullanamamaktadır.

Eko Park işaret ve yönlendirme levhaları bakımından oldukça eksiktir. Park girişinde parkın ismini ve durumunu içeren bir levha bulunmaktadır. Park içerisinde yemek yeme alanlarının ve tuvaletlerin nerede olduğunu gösteren yönlendirmeler bulunmamaktadır. Parkta bazı tehlikelere karşı uyarıcı bilgileri anlatan levhalar bulunmaktadır. Levhalarda yer alan semboller, işaretler ve renkler standartlara uygundur. Ancak, dil seçeneği ve görme engelli bireyler için kabartmalı harfler bulunmamaktadır. Ayrıca zamandan kaynaklı yıpranmalar ve solmalar mevcuttur.

Aydınlatma elemanları belli aralıklarla düzenli olarak yol kenarlarına yerleştirilmiştir. Alandaki aydınlatma elemanlarının hepsi aynı olup, standartlara uygundur.

Aydınlatma elemanların çoğu sert zemin yerine çim zemine yerleştirilmiştir. Böylece, parkta yürüyen insanlara engel oluşturmamaktadır.

Eko Park'ta iki çeşit çöp kutusu bulunmaktadır. Parkın her yerinde çöp kutuları mevcuttur. Çöp kutularının biri dışı ahşap malzemeden yapılmıştır, iç kısımlarında ise paslanmaz sepetler mevcuttur diğeri ise yeşil plastik kutudur. Çöp kutuları beton zemin üzerinde, ahşap yürüyüş yollarında ve oturma gruplarında yeterli sıklıkta bulunmaktadır. Parkta bulunan bütün çöp kutularının yüksekliği 88-90 cm'dir.

Eko Park'ta yan yana iki tane çeşme bulunmaktadır. Çeşmeler parkın orta kısmında herkesin kolayca erişim sağlayabileceği bir noktadadır. Parkta bulunan çeşmeler 50 cm yüksekliktedir ve standartlara uygun değildir. Çeşmelerin dibindeki metal kovada biriken su, hayvanların da içmesini sağlamaktadır.

- Kullanım ve Aktivite Alanları

Eko Park genelinde sadece bir alanda tuvalet bulunmaktadır. Parkta bir adet kadın, bir adet erkek ve bir adet engelli tuvaleti bulunmaktadır. Ayrıca parkta bir adet bebek bakım odası da bulunmaktadır. Parkın büyüklüğü düşünülünce tuvaletler yeterlidir. Tuvaletler, parkın merkezinde herkesin kolayca ulaşabileceği bir noktadadır. Tuvalet girişlerinde gerekli semboller bulunmaktadır, ancak park genelinde tuvaletlerin konumunu gösteren herhangi bir yönlendirme bulunmamaktadır.

Tuvalet girişlerinde ve kabin girişlerinde merdivenler bulunmaktadır. Bu durum Yaşlı, çocuk ve hareket kısıtlılığı bulunan insanlar için kullanımı zorlaştırmaktadır.

Engelli tuvaleti ve bebek bakım odası yaya yolu ile aynı kotta olmadığından rampa ile giriş sağlanmaktadır. Engelli tuvalet kapısı dışarıya doğru açılmaktadır ve 100 cm'dir. Engelli tuvaletinde bulunan ayna tekerlekli sandalye kullanan bireyler için uygun değildir.

Eko Parkta kullanımı güçlendirmek için su ögesi olarak havuz bulunmaktadır. Havuzun çevresi cam korkuluklar ile sınırlandırılmıştır ve yüksekliği 84 cm'dir. Korkuluk olması görme engelli bireyler ve çocuklar için tehlike oluşturmaması açısından oldukça önemlidir. Havuzun içinde balıklar bulunmaktadır. Havuzun ortasından 180 cm genişliğinde ahşap köprü geçmektedir ve korkulukları bulunmaktadır.

Eko Parkta 1 adet çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Çocuk oyun alanı güney yönüne parkın arazi koşulları da kullanılarak yerleştirilmiştir. Parkın başka bir bölgesinde

oyun alanı veya kaykay parkı bulunmamaktadır. Park kum ve toprak zemin üzerine kurulmuştur. Yağmur yağdığında zeminin çamur olmasından dolayı park kullanılamaz hale gelmektedir. Çocuk oyun alanının etrafında herhangi bir sınırlayıcı eleman bulunmamaktadır. Parkta kullanılan salıncaklar yaşı küçük ve büyük olan çocuklar dikkate alınarak yapılmıştır. Çocuk oyun alanlarının etrafında sık aralıklarla oturma bankları, çöp kutuları ve aydınlatma elemanları bulunmaktadır.

Eko Parkta bulunan oyun alanlarında, görme engelli çocuklar için herhangi bir uyarı levhası ve hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Bu yüzden tek başlarına bu alanları kullanmaları mümkün değildir.

Eko Parkta herhangi bir spor alanı bulunmamaktadır.

- Çevreleme Elemanları

Eko Park genelinde yayaların yürüyüşünü olumsuz etkileyecek bitkilendirmeler yapılmamıştır. Bitkiler genellikle yol kenarlarına dikilmiştir. Parkın her alanında farklı farklı çiçekler ve ağaçlar bulunmaktadır.

Parkın dış çevreleme sınır elemanları ahşap kalın korkuluklardan oluşmaktadır. Park içindeki sınırlayıcılar genellikle bitkilerden oluşmaktadır.

3.1.2. Parkların Evrensel Tasarım Analiz Bulguları

3.1.2.1. Avni Aker Millet Bahçesi Parkı

Millet Bahçesi Parkı'nın net bir ana girişi yoktur alana pek çok noktadan girilebilmektedir. Evrensel tasarımın, eşitlikçi kullanım ve algılanabilir bilgi ilkeleri kapsamında park girişleri kolaylıkla algılanır ve kullanıcıyı yönlendirir. Park girişlerinde hem merdiven hem rampa olması eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine uygun olsa da sayı olarak oldukça yetersizdir. Otopark alanından parka girişte kot farkının olması ve bordür taşı kullanılması tekerlekli sandalye ve çocuk arabası kullanan insanlara engel olmaktadır. Bu durum eşitlikçi kullanım ilkesine aykırıdır.

Park alanında bulunan yaya yolları ve kaldırımlar genişlik açısından herkesin kullanımı için uygundur. Ayrıca park içinde eğimden kaynaklı kot farklılığı olan yerlerde hem merdiven hem de rampa seçenekleri kullanılmıştır. Bu durumlar evrensel tasarımın eşitlikçi kullanım ile esnek kullanım ilkelerine uygun olmasından dolayı tasarımı güçlendirmektedir. Diğer yandan parkta bulunan merdiven ve rampaların çoğunda korkuluk bulunmaması evrensel tasarımın eşitlikçi kullanım ve hata toleransı ilkelerine uygun değildir. Bunun nedeni merdiven ve rampaların kullanımının zorlaşması, herkesin kolayca kullanamaması ve bazı noktalarda tehlike oluşturabilme ihtimalidir. Havuzun üstündeki köprüde bulunan korkulukların her iki tarafta da bulunması, sağ ve sol elini kullanan vatandaşlara seçenek sunduğundan esnek kullanım ilkesine uygundur. Korkulukların havuzun etrafında devam etmemesi tehlike oluşturacağından hata toleransı ilkesine aykırıdır. Kuzey girişinde bulunan merdivenin renklendirilmesi algılanabilir bilgi ilkesine uygundur. Sahanlıklarda bulunan oturma bankları düşük fiziksel güç ve basit sezgisel kullanım ilkelerine uygundur.

Parkta bulunan kaldırımlardaki altyapı kapakları, bazı engelliler, çocuklar, baston kullanan yaşlılar ve topuklu ayakkabı giyenler için tehlike oluşturabileceğinden hata payı ilkesine uygun değildir. Parkta bulunan çöp kutuları ve aydınlatma elemanları standartlara uygun olduğundan eşitlikçi kullanım ilkesine uygundur.

Kullanılan zemin malzemelerinde herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Ana yollar, ara yollar ve farklı işlevlere hizmet eden alanlara farklı renk zemin döşemeleri uygulanmıştır. Eşit kullanım, basit ve sezgisel kullanım ve algılanabilir bilgi ilkelerine uygun olarak herkes tarafından erişim ve kullanım kolaylıkla sağlanmaktadır. Ancak parkta bisiklet yolu olmayışı yürüyüş yapan ve bisiklet sürenlerin bir arada olması bazı

olumsuz durumlara sebep olabileceğinden hata toleransı ilkesine uygun değildir.

Parkın girişi ile yürüyüş alanları arasında veya yürüyüş yolları ile çocuk oyun alanlarını birleştiren ara yolların tekli beton kalıplardan oluşması bazı engelli bireyler için problem yaratabilir. Bu durum basit ve sezgisel kullanım ile düşük fiziksel güç ilkelerine uygun değildir.

Parkın girişinde, yaya yolu üzerinde ve merdivenlerde görme engellilerin parkı kolayca gezmesini ve kullanmasını sağlayacak hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Bu durum eşitlikçi kullanım, basit ve sezgisel kullanım, hata toleransı ilkelerine uygun değildir.

Yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ile hata toleransı ilkeleri gereğince yürüyüş yolları üzerinde bulunan peyzaj elemanları kullanıcılara engel oluşturmamalıdır. Parkta bulunan yürüyüş yollarının üzerinde herhangi bir engelleyici elemanın olmaması veya yola düşen dal bulunmaması tasarımı güvenli kılmaktadır.

Parkta bulunan oturma banklarının hepsi eşitlikçi kullanım ve düşük fiziksel güç kapsamında; engelliler, yaşlılar ve çocuklar gibi tüm kullanıcılar tarafından kolaylıkla kullanılır. Parkta banklar dışında; havuzun çevresinde, oyun alanları etrafında ve kafede farklı oturma elemanları da bulunmaktadır. Bu durum eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine uygundur.

Park girişlerinde herhangi bir yönlendirme haritası bulunmamaktadır. Bu durum basit ve sezgisel kullanım ilkesine uygun olmayarak, parkın kullanılabilirliğini azaltmaktadır. Parkın genelinde bulunan işaret ve bilgilendirme levhalarının boyutları yazıların okunabilirliği açısından uygun değildir. Hiçbir uyarıcı levhada kabartmalı harfler ve dil seçeneği mevcut değildir. Ayrıca, parkta bulunan levhalar yetersizdir. Bazı mevcut levhaların yüksekliği tekerlekli sandalye kullananlar için oldukça sıkıntılıdır. Bu yüzden park alanındaki işaret ve yönlendirme levhaları; eşitlikçi kullanım, algılanabilir bilgi, basit ve sezgisel kullanım ile düşük fiziksel güç ilkelerine uygunluk göstermemektedir.

Parklarda bulunan tuvaletlerin nerede olduğunu bildiren herhangi bir yönlendirme işareti yoktur. Çocuk oyun alanları parkın uzak bir noktasında bulunmaktadır. Bu yüzden parkta tuvaletler ve çocuk oyun alanları kolayca algılanamamaktadır. Basit ve sezgisel kullanım ile algılanabilir bilgi ilkelerine uygunluk göstermemektedir.

Parkta engelliler için ayrı tuvaletlerin olması eşitlik ilkesi için olumludur. Ancak, çocuk lavabosunun olmaması, bebek bakım odasının olması ve aile tuvaletinin olmaması eşitlik ilkesini ihmal etmektedir. Engelli tuvalet kapısının herhangi bir sıkıntı olması

durumunda kolayca müdahale edilebilmesi için dışarıya doğru açılması gerekmektedir. Parkta bulunan engelli tuvaletlerinin kapıları dışarıya doğru açılmaktadır bu tasarımda hata toleransı ilkesine uygundur. Esnek kullanım ilkesine uygun olarak tuvalet kabinlerini, engelli bireyler ve yaşlılar herhangi birinden yardım almadan rahatlıkla kullanabilirler.

Tuvalet lavabosunda kullanılan aynaların tam boy olması herkesin kullanımı açısından gerekli bir durumdur, ancak tuvaletlerde tam boy ayna yoktur. Bu durum yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesine uygun değildir. Kapı kolları ve muslukların çevirerek açılanları kullanıcılar için zorlayıcı olacağından tek elle ve hareketle açılabilen veya otomatik olan türler tercih edilmelidir. Millet Bahçesi Parkı'nda tuvaletlerin kapıları, lavaboların muslukları tek elle ve hareketle açılabilir olacak şekildedir. Bu durum düşük fiziksel güç ilkesine uygundur.

Parkta bulunan çeşmelerin tek yükseklikte musluğunun olması ve satış tezgâhının alçak noktasının olmaması esnek kullanım ve düşük fiziksel güç ilkelerine uygun değildir. Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için parkta alternatif yükseklikler kullanılmalıdır.

Parkta bulunan çocuk oyun alanları sadece 5-12 yaş arasında ki çocuklara uygun olduğundan daha küçük yaşta olan veya herhangi bir engeli bulunan çocuklar kullanamaz. Bu durum eşitlikçi kullanım ilkesine aykırıdır. Çocuk parklarında bulunan çeşitli büyüklük ve uzunluktaki kaydıraklar farklı yaş gruplarına hitap etmesinden dolayı hem esnek kullanım hem de düşük fiziksel güç ilkelerine uygundur. Çocuk oyun parklarında farklı malzeme, şekil ve renk kullanılması dikkat çekici özelliكتedir bu durum tasarımda algılanabilir bilgi ilkesini desteklemektedir.

Engelli park yerleri uzaktan kolaylıkla algılanabilecek şekilde vurgulanmıştır. Bu durum basit ve sezgisel kullanım ile algılanabilir bilgi ilkelerine uygundur. Engelli parkının genişliği tekerlekli sandalye kullananlar için en az 360 cm genişliğinde olmalıdır. Millet bahçesi parkının engelli park yerlerinin genişliği ise yaklaşık 240 cm'dir ve yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesiyle örtüşmemektedir. Park girişlerindeki turnikelerin otomatik sensörlü olması fiziksel gücü azaltacağından düşük fiziksel güç ilkesine uygundur.

Parkın kuzey tarafında bulunan çocuk oyun alanının bitiminde sınırlayıcı eleman olarak kullanılan bitkiler cılız kaldığından işlevsel değildir. Çocuklar için tehlike oluşturabileceğinden hata toleransı ilkesine aykırıdır.

Tarihi bir değeri olan ve Trabzonspor anısına bırakılan tribün ile su ögesi olarak kullanılan süs havuzu parkta odak noktası oluşturmaktadır. Böylece algılanabilir bilgi

ilkesi tasarımı etkin kılınarak kullanıcıların parktaki etkinlikleri arttırılmıştır.

3.1.2.2. Atatürk Alanı Meydan Parkı

Meydan Parkı'nın isminin de yazılı oluğu bir ana girişi vardır, ancak parka pek çok noktadan girilebilmektedir. Evrensel tasarımın, eşitlikçi kullanım ve algılanabilir bilgi ilkeleri kapsamında park girişleri kolaylıkla algılanır ve kullanıcıyı yönlendirir. Park girişlerinde hem merdiven hem rampa olması eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine uygundur.

Park alanında bulunan yaya yolları ve kaldırımlar genişlik açısından herkesin kullanımı için uygundur. Ayrıca park içinde eğimden kaynaklı kot farklılığı olan yerlerde hem merdiven hem de rampa seçenekleri kullanılmıştır. Bu durumlar evrensel tasarımın eşitlikçi kullanım ile esnek kullanım ilkelerine uygun olmasından dolayı tasarımı güçlendirmektedir. Diğer yandan parkta bulunan merdiven ve rampaların çoğunda korkuluk bulunmaktadır evrensel tasarımın eşitlikçi kullanım ve hata toleransı ilkelerine uygundur.

Parkın bazı noktalarında bulunan kaldırımlardaki altyapı kapakları, bazı kullanıcılar için tehlike oluşturabileceğinden hata payı ilkesine uygun değildir. Parkta bulunan çöp kutuları genellikle yükseklik açısından standartlara uygun değildir, ancak parkın her noktasında kolayca ulaşılabilen noktalarda yer almaktadır. Parkta farklı çeşitte çöp kutularının olması ve bir tanesinin ayak ile kolayca açılması basit ve sezgisel kullanım ilkesine uygunluk gösterir. Aydınlatma elemanları standartlara uygundur. Parkta yürüyüş yolları üzerinde pek çok aydınlatma elemanı bulunmaktadır. Bu görme engelliler için tehlike oluşturacağından aydınlatma elemanlarının etrafı hissedilebilir yüzeyler ile çevrelenmiştir. Bu durum hata toleransı ilkesine uygunluk göstermektedir.

Parkın bazı noktalarında zamandan kaynaklı bazı bozulmalar bulunmaktadır, ancak çok büyük tehlike oluşturacak durumlar söz konusu değildir. Farklı işlevlere hizmet eden alanlara farklı renk zemin döşemeleri uygulanmıştır. Eşit kullanım, basit ve sezgisel kullanım ve algılanabilir bilgi ilkelerine uygun olarak herkes tarafından erişim ve kullanım kolaylıkla sağlanmaktadır. Parkta bisiklet yolu olmayışı, yürüyüş yapan ve bisiklet sürenlerin bir arada olması bazı olumsuz durumlara sebep olabileceğinden hata toleransı ilkesine uygun değildir.

Parkın girişinde ve yaya yolu üzerinde görme engellilerin parkı kolayca gezmesini ve kullanmasını sağlayacak hissedilebilir yüzeyler bulunmaktadır. Bu durum eşitlikçi

kullanım, basit ve sezgisel kullanım, hata toleransı ilkelerine uygundur.

Yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ile hata toleransı ilkeleri gereğince yürüyüş yolları üzerinde bulunan peyzaj elemanları kullanıcılara engel oluşturmamalıdır. Parkta bulunan yürüyüş yollarının üzerinde herhangi bir engelleyici elemanın olmaması veya yola düşen dal bulunmaması tasarımı güvenli kılmaktadır.

Parkta bulunan oturma banklarının hepsi eşitlikçi kullanım kapsamında; engelliler, yaşlılar ve çocuklar gibi tüm kullanıcılar tarafından kolaylıkla kullanılır. Banklarda kol koyma yeri olmamasından dolayı düşük fiziksel güç ilkesine uygunluk göstermez. Parkta banklar dışında; havuzun çevresinde ve kafede farklı oturma elemanları da bulunmaktadır. Bu durum eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine uygundur.

Parkın genelinde tekerlekli sandalye kullanıcıları için şarj dolum noktası, wi-fi erişim noktaları, atık kutusu ve kart dolum noktası bulunmaktadır. Bu durum eşitlikçi kullanım ilkesi bağli olarak kullanıcıya kolaylıklar sağlar.

Park girişlerinde herhangi bir yönlendirme haritası bulunmamaktadır. Bu durum basit ve sezgisel kullanım ilkesine uygun olmayarak, parkın kullanılabilirliğini azaltmaktadır. Parkın genelinde bulunan az sayıdaki işaret ve bilgilendirme levhalarında kabartmalı harfler ve dil seçeneği mevcut değildir. Sadece bir tane levhada dil seçeneği mevcuttur. Bu yüzden genel olarak park alanındaki işaret ve yönlendirme levhaları; eşitlikçi kullanım, algılanabilir bilgi, basit ve sezgisel kullanım ilkelerine uygunluk göstermemektedir.

Parkta engelliler için ayrı tuvaletlerin olması ve emzirme odasının olması eşitlik ilkesi için olumludur. Parkta bulunan engelli tuvaletlerinin kapıları dışarıya doğru açılmaktadır bu tasarımda hata toleransı ilkesine uygundur. Esnek kullanım ilkesine uygun olarak tuvalet kabinlerini, engelli bireyler ve yaşlılar herhangi birinden yardım almadan rahatlıkla kullanabilirler.

Tuvaletlerde tam boy ayna yoktur. Bu durum yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesine uygun değildir. Meydan Parkı'nda tuvaletlerin kapıları, lavaboların muslukları tek elle ve hareketle açılacak şekildedir. Bu durum düşük fiziksel güç ilkesine uygundur.

Parkta bulunan çeşmenin iki musluğu vardır. Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için parkta alternatif yükseklikler kullanılması esnek kullanım ve düşük fiziksel güç ilkelerine uygundur.

Parkta bulunan büfenin girişi tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun değildir bu durum yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesine uygunluk göstermez.

Parkta çocuk oyun alanı ve spor alanları bulunmamaktadır. Bu durum esnek kullanım ilkesine uygunluk göstermez.

Parkta bulunan Atatürk heykeli, Trabzon yazısı ve Trabzonspor amblemi odak noktası oluşturmaktadır. Böylece algılanabilir bilgi ilkesi tasarımda etkin kılınarak kullanıcıların parktaki etkinlikleri arttırılmıştır.

3.1.2.3. Botanik Park

Botanik Parkı'nın net bir ana girişi bulunmaktadır. Evrensel tasarımın, eşitlikçi kullanım ve algılanabilir bilgi ilkeleri kapsamında park girişi kolaylıkla algılanır ve kullanıcıyı parka yönlendirir. Park girişlerinde hem merdiven hem rampa olması eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine uygundur. Otopark alanından parka girişte rampanın bulunması tekerlekli sandalye ve çocuk arabası kullanan insanlara kolaylık sağlamaktadır. Bu durum eşitlikçi kullanım ilkesine uygundur.

Park alanında bulunan yaya yolları ve kaldırımlar genişlik açısından herkesin kullanımı için uygundur. Ayrıca park içinde eğimden kaynaklı kot farklılığı olan yerlerde hem merdiven hem de rampa seçenekleri kullanılmıştır. Bu durum evrensel tasarımın eşitlikçi kullanım ile esnek kullanım ilkelerine uygun olmasından dolayı tasarımı güçlendirmektedir. Parkta bulunan merdiven ve rampalarda korkuluk bulunması evrensel tasarımın eşitlikçi kullanım ve hata toleransı ilkelerine uygundur. Bunun nedeni merdiven ve rampaların kullanımının kolaylaşması ve herhangi bir tehlikeli durumun oluşmaması. Parkta yer alan korkulukların her iki tarafta da bulunması, sağ ve sol elini kullanan vatandaşlara seçenek sunduğundan esnek kullanım ilkesine uygundur. Bazı merdivenlerin sahanlıklarında bulunan ağaçlar veya rampaların tahrip olması görme engelli vatandaşlara tehlike oluşturacağından hata toleransı ilkesine uygun değildir. Ayrıca hissedilebilir yüzeylerin ızgaralar ile bölünmesi de tehlike oluşturabileceğinden hata toleransı ilkesine uygun değildir.

Parkta bulunan kaldırımlardaki bozukluklar; engelliler, çocuklar, baston kullanan yaşlılar ve topuklu ayakkabı giyenler için tehlike oluşturabileceğinden hata payı ilkesine uygun değildir. Parkta bulunan çöp kutuları ve aydınlatma elemanları standartlara uygun olduğundan eşitlikçi kullanım ilkesine uygundur.

Kullanılan zemin malzemelerinde herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Ana yollar, ara yollar ve farklı işlevlere hizmet eden alanlara farklı renk zemin döşemeleri

uygulanmıştır. Eşit kullanım, basit ve sezgisel kullanım ve algılanabilir bilgi ilkelerine uygun olarak herkes tarafından erişim ve kullanım kolaylıkla sağlanmaktadır. Ancak parkta bisiklet yolu olmayışı yürüyüş yapan ve bisiklet sürenlerin bir arada olması bazı olumsuz durumlara sebep olabileceğinden hata toleransı ilkesine uygun değildir.

Parkın girişinde, yaya yolu üzerinde ve merdivenlerde görme engellilerin parkı kolayca gezmesini ve kullanmasını sağlayacak hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Bu durum eşitlikçi kullanım, basit ve sezgisel kullanım, hata toleransı ilkelerine uygun değildir. Sadece parkın merkezinde bulunan bir rampada hissedilebilir yüzeyler bulunmaktadır. Ancak, onu da ızgaralar bölerek bütünlüğü bozmaktadır.

Yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ile hata toleransı ilkeleri gereğince yürüyüş yolları üzerinde bulunan peyzaj elemanları kullanıcılara engel oluşturmamalıdır. Parkta bulunan yürüyüş yollarının üzerinde herhangi bir engelleyici elemanın olmaması veya yola düşen dal bulunmaması tasarımı güvenli kılmaktadır.

Parkta bulunan oturma banklarının hepsi eşitlikçi kullanım ve düşük fiziksel güç kapsamında; engelliler, yaşlılar ve çocuklar gibi tüm kullanıcılar tarafından kolaylıkla kullanılır.

Parkın üst girişinde yönlendirme haritası bulunmamaktadır. Bu durum basit ve sezgisel kullanım ilkesine uygun olmayarak parkın kullanılabilirliğini azaltmaktadır. Parkın genelinde bulunan işaret ve bilgilendirme levhalarının boyutları yazıların okunabilirliği açısından uygun değildir. Hiçbir uyarıcı levhada kabartmalı harfler bulunmamaktadır. Parkta bulunan levhalar oldukça yetersizdir. Bu yüzden park alanındaki işaret ve yönlendirme levhaları; eşitlikçi kullanım, algılanabilir bilgi, basit ve sezgisel kullanım ile düşük fiziksel güç ilkelerine uygunluk göstermemektedir. Sadece bazı levhalarda dil seçeneği mevcuttur bu durum algılanabilir bilgi ilkesine uygundur.

Parklarda bulunan tuvaletlerin nerede olduğunu bildiren herhangi bir yönlendirme işareti yoktur. Tuvaletler parkın yemek yeme alanlarına yakın bir noktadadır, ancak kolayca algılanamamaktadır. Basit ve sezgisel kullanım ile algılanabilir bilgi ilkelerine uygunluk göstermemektedir.

Parkta engelliler için ayrı tuvaletlerin olmaması eşitlik ilkesi için olumlu bir durum değildir. Ancak, çocuk lavabosunun olması eşitlik ilkesine uygundur. Esnek kullanım ilkesine uygun olarak, tuvalet kabinlerini, engelli bireyler ve yaşlılar herhangi birinden yardım almadan kullanamazlar.

Tuvalet lavabosunda kullanılan aynaların tam boy olması herkesin kullanımı

açısından gerekli bir durumdur. Ancak, tuvaletlerde tam boy ayna yoktur. Bu durum, yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesine uygun değildir. Kapı kolları ve muslukların çevirerek açılanları kullanıcılar için zorlayıcı olacağından tek elle ve hareketle açılabilen veya otomatik olan türler tercih edilmelidir. Botanik Park’ında tuvaletlerin kapıları, lavaboların muslukları tek elle ve hareketle açılacak şekildedir. Bu durum, düşük fiziksel güç ilkesine uygundur.

Parkta bulunan çeşmelerin tek yükseklikte muslukların olması ve muslukların hiçbirinin çalışmaması esnek kullanım ve düşük fiziksel güç ilkelerine uygun değildir. Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için parkta alternatif yükseklikler kullanılmalıdır.

Parkta bulunan çocuk oyun alanları her yaştan çocuğun kullanımına uygun değildir. Bu durum eşitlikçi kullanım ilkesine aykırıdır. Çocuk parklarında bulunan çeşitli büyüklük ve uzunluktaki kaydıraklar farklı yaş gruplarına hitap etmesinden dolayı hem esnek kullanım hem de düşük fiziksel güç ilkelerine uygundur. Çocuk oyun parklarında farklı malzeme, şekil ve renk kullanılması dikkat çekici özelliktedir ve algılanabilir bilgi ilkesini desteklemektedir.

Engelli park yerleri için yönlendirici, bilgilendirici işaretler ve ayrımlar bulunmamaktadır. Basit ve sezgisel kullanım ile algılanabilir bilgi ilkelerine uygun değildir.

Parkın her tarafı duvarlar ve demir parmaklıklar ile sınırlandırılmıştır. Bu durum hataya yer vermediğinden hata toleransı ilkesine uygundur.

Parkın ana girişinden sonra karşımıza çıkan ve yuvarlak biçimde yerleştirilen su öğeleri odak noktası oluşturmaktadır. Böylece algılanabilir bilgi ilkesi tasarımda etkin kılınarak kullanıcıların parktaki etkinlikleri arttırılmıştır.

3.1.2.4. Eko Park

Eko Park’ın net bir ana girişi bulunmakta ve ana girişte parkın ismi yazmaktadır ancak giriş parkın sahil yolu tarafında olmasından dolayı hareket kısıtlılığı olan kullanıcıyı zorlamaktadır. Evrensel tasarımın, eşitlikçi kullanım ve algılanabilir bilgi ilkeleri kapsamında parkın ana girişi kolaylıkla algılanmamaktadır. Güney girişlerinin bir tanesinde ve otopark alanından parka girişte kot farkının olması, tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullanan bireylerin parka girmesini engellemektedir. Bu durum, eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine aykırıdır.

Park alanında bulunan yaya yolları ve kaldırımlar genişlik açısından herkesin kullanımı için uygundur. Ancak, yürüyüş yollarının kesişim noktalarında kot farklılıklarının olması ve zeminde kullanılan malzemelerin çıkıntıları yürüyüşü engellemektedir. Bu durum, eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine uygun değildir. Yürüyüş güzergâhının bir noktasında yolun üzerinde ağaç bulunması tehlike oluşturabileceğinden dolayı hata toleransı ilkesine uygunluk göstermez. Parkta bulunan rampalar, köprüler ve yüksek yürüyüş yollarında korkuluk bulunması evrensel tasarımın eşitlikçi kullanım ve hata toleransı ilkelerine uygundur. Bunun nedeni kullanımın kolaylaşması ve herhangi bir tehlikeli durumun oluşmamasıdır. Parkta yer alan korkulukların her iki tarafta da bulunması, sağ ve sol elini kullanan vatandaşlara seçenek sunduğundan esnek kullanım ilkesine uygundur.

Parkta bulunan çöp kutuları ve aydınlatma elemanları standartlara uygun olduğundan eşitlikçi kullanım ilkesine uygundur.

Kullanılan zemin malzemeleri boşluklu yapıda olduğundan bazı engelliler, çocuklar, baston kullanan yaşlılar ve topuklu ayakkabı giyenler için tehlike oluşturabileceğinden hata payı ilkesine uygun değildir. Ana yollar, ara yollar ve farklı işlevlere hizmet eden alanlara farklı renk zemin döşemeleri uygulanmıştır. Eşit kullanım, basit ve sezgisel kullanım ve algılanabilir bilgi ilkelerine uygun olarak herkes tarafından erişim ve kullanım kolaylıkla sağlanmaktadır.

Parkın girişinde, yaya yolu üzerinde ve rampalarda görme engellilerin parkı kolayca gezmesini ve kullanmasını sağlayacak hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Bu durum, eşitlikçi kullanım, basit ve sezgisel kullanım, hata toleransı ilkelerine uygun değildir.

Yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ile hata toleransı ilkeleri gereğince yürüyüş yolları üzerinde bulunan peyzaj elemanları kullanıcılara engel oluşturmamalıdır. Parkta bulunan yürüyüş yollarının üzerinde herhangi bir engelleyici elemanın olmaması veya yola düşen dal bulunmaması tasarımı güvenli kılmaktadır.

Parkta bulunan oturma banklarının hepsi eşitlikçi kullanım ve düşük fiziksel güç kapsamında; engelliler, yaşlılar ve çocuklar gibi tüm kullanıcılar tarafından kolaylıkla kullanılamaz. Normal bankların kol koyma yerlerinin olmaması, bankalara girişlerde bordür taşlarının olması gibi sebepler bu duruma örnektir. Parkta banklar dışında; havuzun çevresinde, oyun alanları etrafında ve kafede farklı oturma elemanları da bulunmaktadır. Bu durum, eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine uygundur.

Park girişlerinde herhangi bir yönlendirme haritası bulunmamaktadır. Bu durum, basit ve sezgisel kullanım ilkesine uygun olmayarak parkın kullanılabilirliğini azaltmaktadır. Parkın genelinde bulunan işaret ve bilgilendirme levhalarının boyutları yazıların okunabilirliği açısından uygun değildir. Hiçbir uyarıcı levhada kabartmalı harfler bulunmamaktadır. Parkta bulunan levhalar oldukça yetersizdir. Bu yüzden park alanındaki işaret ve yönlendirme levhaları; eşitlikçi kullanım, algılanabilir bilgi, basit ve sezgisel kullanım ile düşük fiziksel güç ilkelerine uygunluk göstermemektedir.

Parklarda bulunan tuvaletlerin nerede olduğunu bildiren herhangi bir yönlendirme işareti yoktur. Basit ve sezgisel kullanım ile algılanabilir bilgi ilkelerine uygunluk göstermemektedir.

Eko parkta engelliler için ayrı tuvaletlerin olması ve bebek bakım odasının bulunması eşitlik ilkesi için olumlu bir durumdur. Esnek kullanım ilkesine uygun olmayarak tuvalet kabinlerini, engelli bireyler ve yaşlılar herhangi birinden yardım almadan kullanırlar.

Tuvalet lavabosunda kullanılan aynaların tam boy olmaması ve tuvalet girişlerinde merdivenlerin bulunması herkesin kullanımı açısından olumsuz bir durumdur. Bu durum, yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesine uygun değildir. Kapı kolları ve muslukların çevirerek açılanları kullanıcılar için zorlayıcı olacağından tek elle ve hareketle açılabilen veya otomatik olan türler tercih edilmelidir. Botanik Park'ında tuvaletlerin kapıları tek elle açılabilir durumdayken lavaboların muslukları tek elle ve hareketle açılacak durumda değildir. Bu durum düşük fiziksel güç ilkesine kısmen uygundur.

Parkta bulunan çeşmelerin musluk yüksekliği oldukça alçak olması düşük fiziksel güç ilkelerine uygun değildir. Satış tezgâhının alçak noktasının olmaması esnek kullanım ilkesine uygun değildir. Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için parkta alternatif yükseklikler kullanılmalıdır.

Parkta bulunan çocuk oyun alanlarının yüksek bir tümsek üzerine kurulmuş olmasından dolayı, küçük yaşta olan veya herhangi bir engeli bulunan çocuklar kullanamaz. Bu durum eşitlikçi kullanım ilkesine aykırıdır. Çocuk parklarında bulunan çeşitli büyüklükte olan salıncaklar, farklı yaş gruplarına hitap ettiği için, hem esnek kullanım hem de düşük fiziksel güç ilkelerine uygundur. Çocuk oyun parklarında farklı malzeme, şekil ve renk kullanılması dikkat çekici özelliktedir. Bu durum, tasarımda algılanabilir bilgi ilkesini desteklemektedir.

Parkta engelli park yerlerinin bulunmaması, evrensel tasarımın eşitlikçi kullanım

ilkesine uygun değildir.

Parkın sınırlayıcı elemanları olan ahşap korkuluklar, oldukça kalın ve iyi durumdadır. Bu yüzden hata toleransı ilkesince işlevseldir.

Su ögesi olarak kullanılan süs havuzu, parkta odak noktası oluşturmaktadır. Böylece algılanabilir bilgi ilkesi, tasarımda etkin kılınarak kullanıcıların parktaki etkinlikleri arttırılmıştır

3.2. Anket Çalışmasına Yönelik Bulgular

Anket çalışmalarında ilk olarak katılımcıların kişisel bilgileri olan cinsiyet, yaş, eğitim ve engel durumunu öğrenebilmek için 4 adet soru sorulmuştur.

Ankete katılan 120 kişinin 68'i kadın 52'si erkektir. Ankete katılan katılımcıların %56,6'lık kısmıyla kadınlar daha fazladır.

Ankete katılan kişilerin %6,6'sı 10-19 yaş arasında, %25,8'i 20-29 yaş arasında, %28,3'ü 30-39 yaş arasında, %26,6'sı 40-49 yaş arasında, %12,5 ise 50+ yaş arasında bulunmaktadır. Ankete katılan kullanıcılar %80,7 oranda 20-49 yaş arasında yoğunluk göstermiştir.

Anket katılımcılarının %10'u ilkokul, %6,6'sı ortaokul, %27,5 lise, %35'i üniversite ve %20,8'i özel eğitim alan bireylerden oluşmaktadır.

Anket çalışması; engeli olmayan, engeli olan ve hareket kısıtlılığı yaşayan farklı bireylerle yapılmıştır. Ankete katılanların %15'i engel durumu olmayan, %13,3'ü bedensel engelli, %10,8'i duyuşsal engelli, %7,5 zihinsel engelli, %14,1'i hamilelik, %11,6'sı yaşlılık, %12,5 hastalık, %10,8'i çocuk arabası kullanan ve %4,1'i ise başka engeli bulunan bireylerden oluşmaktadır.

Anket çalışmalarında katılımcıların en çok hangi erişilebilirlik ile ilgili problem yaşadığını öğrenebilmek için 3 adet soru sorulmuştur.

Bireylerin konutlarından yardım almadan kent parklarına gidip gidemediğini öğrenebilmek için "Konutunuzdan sokağa rahatlıkla çıkabiliyor musunuz?" sorusu yöneltildi. Anket katılımcılarının %58,3'ü evet, %25'i kısmen ve %16,6'sı hayır cevabını vermiştir. Özellikle, tekerlekli sandalye kullanan bireylerin yardımsız sokağa çıkamadığı, binalarda asansör olmaması veya dışarıda rampa olmaması gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır.

Kullanıcıların kent parklarını hangi sıklıkla kullandıklarını öğrenmek için "Kent parklarına gitme sıklığınız nedir?" sorusu yöneltildi. Ankete katılanların %6,6'sı her gün,

%30'u haftada 1-2 kez, %43,3'ü ayda 1-2 kez, %17,5 yılda 1-2 kez ziyaret ederken %2,5 hiçbir zaman parkları ziyaret etmemektedir.

Trabzon'da yaşayan katılımcıların en çok hangi kent parkını tercih ettiğini öğrenebilmek için "En çok hangi park alanlarını tercih ediyorsunuz?" sorusu yöneltildi. Kullanıcılardan birden fazla cevap verebilecekleri söylendi. Anket katılımcılarının 66'sı Meydan Parkı'nı, 32'si Eko Park'ı, 61'i Botanik Parkı, 72'si Millet Bahçesini ve 30'u diğer parkları tercih etmektedir. Merkeze yakın olması, kullanım aktivitelerinin fazla ve iyi olması tercih sebepleri arasında gösterilmektedir. Diğer parklar arasında Fatih Parkı, 100. Yıl Parkı ve Zağnos Parkı en çok tercih edilenler arasındadır.

Kent parklarını kullananların en çok hangi erişilebilirlik sorunu ile karşılaştığını öğrenebilmek için, "Kent parklarındaki genel kullanımlarda karşılaştığınız sorunlar nelerdir?" sorusu yöneltildi. Daha detaylı bilgilenebilmek için kullanıcılardan birden fazla cevap verebilecekleri söylendi. Anket katılımcılarının 18'i park girişlerinden, 30'u yollardan, 32'si merdiven ve rampalardan, 30'u oturma alanlarından, 48'i tuvaletlerden, 42'si otoparklardan ve 18'i diğer alanlardan şikayetçi oldu. Anket sonuçlarına göre; en büyük problemler arasında tuvaletler ve otoparklar yer almaktadır. Diğer sebeplerden bazıları ise; köpekler ve güvenlik sıkıntısı nedeniyle rahat gezilememesi ile paten pistini hem küçük çocukların hem de büyüklerin aynı anda kullanmasının tehlike oluşturmasıdır.

Evrensel tasarımın 7 ilkesini de içeren ve kullanıcıların parklardaki problemlerini daha iyi saptayabilmek amacıyla sorular da sorulmuştur.

İlk olarak eşit kullanım ilkesini içeren "Kent parklarında herkes giriş, çıkış ve sirkülasyonu rahatlıkla kullanabiliyor mu?" sorusu yöneltildi. Anket katılımcılarının %35,8'i evet, %47,5 kısmen ve %16,6'sı hayır cevabını verdi.

Evrensel tasarımın esnek kullanım ilkesi içeren "Yürüyüş yaparken veya bisiklet kullanırken herhangi bir zorluk ile karşılaşıyor musunuz?" sorusu yöneltildi. Anket katılımcılarının %19,1'i evet, %51,6'sı kısmen ve %29,1'i hayır cevabını verdi.

Evrensel tasarımın basit ve sezgisel kullanım ilkesini içeren "Kent parklarına kolay bir şekilde ulaşım sağlayabiliyor musunuz?" sorusu yöneltildi. Anket katılımcılarının %33,3'ü evet, %40'ı kısmen ve %26,6'sı hayır cevabını verdi. Ankete olumsuz cevap verenler, park erişiminde yolların ve kaldırımların uygun olmadığından, otobüs duraklarının park girişlerine yakın olmamasından kaynaklı olarak tek başlarına erişim sağlayamadıklarından bahsetmiştir.

Evrensel tasarımın algılanabilir bilgi ilkesini içeren ‘‘Kent parklarında yeterli bilgilendirme mevcut mu?’’ sorusu yöneltildi. Bu soru ile kullanıcıların herhangi birinden yardım almadan sadece bilgilendirme ve işaretler ile hareket edip edemedikleri tespit edilmek istendi. Anket katılımcılarının %25,8’i evet, %43,3’ü kısmen ve %30,8’i hayır cevabını verdi. Olumsuz cevap veren kullanıcılar sebep olarak yetersiz bilgilendirme, bulunan yönlendirme işaretlerinin algılanmasının zor olması ve görme engelliler için kabartmalı harflerin bulunmamasını göstermiştir.

Evrensel tasarımın hata toleransı ilkesini içeren ‘‘Kent parklarında tehlikeli alanlar mevcut mu?’’ sorusu yöneltildi. Anket katılımcılarının %42,5’i evet, %25’i kısmen ve %32,5’i hayır cevabını verdi. Kullanıcılar tehlikeli alanlar olarak merdivenler, bisiklet yolu, kaykay pistini gösterdi.

Evrensel tasarımın düşük fiziksel güç ilkesini içeren ‘‘Arazinin eğimi sizi rahatsız ediyor mu?’’ sorusu yöneltildi. Anket katılımcılarının %38,3’ü evet, %19,1’i kısmen ve %42,5’i hayır cevabını verdi.

Evrensel tasarımın yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesini içeren ‘‘Aktivitelerinizi gerçekleştirirken kullandığımız alanlar ve donatıların boyutları yeterli mi?’’ sorusu yöneltildi. Anket katılımcılarının %38,3’ü evet, %19,1’i kısmen ve %42,5’i hayır cevabını verdi. Olumsuz cevap veren katılımcılar parklarındaki kent donatılarının şekil ve yüksekliklerinin yetersiz olması ve erişim mesafelerinin uygun olmamasını örnek gösterdi.

Kent parklarını kullananların yeni yapılacak olan parklardan ve mevcut parklardan beklentilerini öğrenmek için ‘‘Kentte yapılmış ve yapılmakta olan yeşil alanlardan beklentilerinizin nelerdir?’’ sorusu yöneltildi. Kullanıcılardan birden fazla cevap verebilecekleri söylendi. Anket katılımcılarının 72’si engellilere özel mekanlar, 72’si oyun alanları, 80’i yeme-içme alanları isterken ve 30’u başka beklentilere sahiptir. Engeli olmayan kullanıcılar daha çok engellilere özel mekanlar isterken, engeli olan bireyler bu tarz mekanları çok tercih etmemektedir. Bunun sebebi toplumdan ayrıştırılmak istememeleridir. Diğer beklentiler arasında kaykay pisti, bisiklet yolu, masalı oturma alanları ve otopark en çok istenilenlerdir.

3.3. Karşılaştırmalı İrdelemeler

Erişilebilirlik:

Tez kapsamında seçilen kent parklarının erişilebilirlik açısından incelendiğinde;

Ulaşılabilirlik:

Genel olarak parklara ulaşımın kolay olduğu görülmektedir. Botanik Park hariç park girişlerinde kullanım alanlarını gösteren herhangi bir bilgilendirme tabelası bulunmamaktadır. Botanik Park'ın bir girişinde ve Millet Bahçesi Parkı'nın otopark girişinde güvenlik bulunmaktadır. Diğer parklarda güvenlik yoktur.

Yaya yolu ve kaldırımlar bütün parklarda engelli ve hareket kısıtlılığı olan bireyler için uygundur. Parkların bazı noktalarında rögar kapakları, ızgaralar, bozulmalar gibi sorunlar bulunmaktadır. Bunlar sonradan daha büyük sorunlar oluşmaması için zamanla çözülmesi gereken problemlerdir.

Bütün parklarda hissedilebilir yüzeyler konusunda sıkıntılar bulunmaktadır. Meydan Parkında ve Botanik Parkta yaya yollarında bulunmasına rağmen merdiven ve rampalarda bulunmamaktadır. Mevcut hissedilebilir yüzeylerin bazı noktalarında sıkıntılar bulunmaktadır. Millet Bahçesi Parkı ve Eko Parkta hiç bulunmamaktadır. Park içlerinde genellikle hissedilebilir yüzeylerin olmaması problem yaşatsa da bu durum çözülebilir. Parkların rampa ve merdivenleri genel olarak iyi durumdadır ancak zamandan kaynaklı bazı bozulmalar mevcuttur. Buna ek olarak merdivenlerin bazılarında korkuluk ve hiçbirinde kaymaz şeritler bulunmamaktadır. Eko Park diğer parklara göre bu konuda daha sıkıntılıdır.

Bütün parklarda kullanımı kolaylaştırmak amacıyla rampalar bulunmaktadır. Millet Bahçesi ve Meydan Parkında bulunan rampalar standartlara uygundur ancak Botanik ve Eko Park'ta bulunan rampaların çoğu standartlara uygun değildir.

Parklarda bulunan merdivenler genişlik ve yükseklik olarak standartlara uygundur. Botanik parkta çok geniş ve ortada ağaç bulunan merdivenler bulunmaktadır. Bu durum erişimi zorlaştırmaktadır.

Millet Bahçesi Parkı'nda ve Eko Park'ta otoparklardan parka girişlerde kaldırım bulunmaktadır. Bundan dolayı parka engelli erişimi oldukça zordur. Botanik Parkta ise otoparktan rampa ve merdiven ile giriş sağlanmaktadır ve standartlara uygundur.

Bütün parkların otopark açısından bazı sıkıntıları bulunmaktadır. Millet Bahçesi parkı otopark açısından en kapsamlı olan parktır. Meydan parkına ve eko parka özel

otopark olmaması kullanıcılar açısından oldukça sıkıntı yaratmaktadır. Sadece Millet Bahçesi Parkı'nda engelli kullanıcılar için engelli otoparkı bulunmaktadır.

Kent Donatı Elemanları:

Kent donatı elemanları altında yer alan oturma elemanlarından bankların yerden yükseklikleri ve sırt dayama kısımları standartlara uygundur ancak Meydan Parkı ve Eko Park'ta kol dayama yerlerinin olmaması kullanımı zorlaştırmaktadır. Oturma elemanları arasındaki mesafeler standartlara uygun olarak yerleştirilmiştir ayrıca tekerlekli sandalye kullanan engelliler için gerekli genişlikler bırakılmıştır. Sadece Eko Parkta zeminden kaynaklı tekerlekli sandalyelerin banklara yaklaşması zordur. Bankların dışında parklarda başka oturma grupları da bulunmaktadır. Eko Parkta bulunan masalı banklar standartlara uygundur, ancak tekerlekli sandalye kullanıcılarının erişimine uygun değildir. Bütün parklarda bulunan yeme-içme alanlarında masalar ise standartlara uygun olup tüm kullanıcıların rahatlıkla erişim sağlayabileceği durumdadır.

İşaret ve yönlendirme levhaları bütün parklarda oldukça yetersizdir. Parklarda tuvaletlere, yeme-içme alanlarına, otoparklara yönlendirecek levhalar bulunmamaktadır. Parklarda yer alan mevcut levhalar ise standartlara kısmen uygundur.

Parklarda yer alan aydınlatma elemanlarının hepsi standartlara uygundur. Aydınlatma elemanlarının çoğu sert zemin yerine çim zemine yerleştirilmiş böylece kullanıcıların yürütmesine engel oluşturmamıştır.

Parklarda bulunan çöp kutuları sayı, boyut ve malzeme olarak standartlara uygundur. Çöp kutularının yükseklikleri Eko Parkta standartlara uygundur. Millet Bahçesi Parkı, Botanik Parkta ve Meydan Parkı'nda yükseklikten dolayı standartlara uygun değildir. Çöp kutuları beton zemin üzerinde bulunmasına rağmen kullanıcılara engel oluşturmamaktadır.

Parklarda bulunan çeşmeler yeterli sayıda ve yükseklik olarak uygun standartta değildir. Hiçbir parkta tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun yükseklikte musluk yer almamaktadır. Botanik Parkta bulunan muslukların hiçbiri çalışmamaktadır.

Bütün parklarda halka açık telefonlar ve posta kutuları bulunmamaktadır.

Kullanım ve Aktivite Alanları:

Meydan Parkı, Botanik Park ve Eko Park'ta spor alanı bulunmamaktadır. Millet Bahçesi Parkı'nda bir adet fitness spor alanı ve çim futbol sahası bulunmaktadır.

Bütün parklarda tuvalet bulunmaktadır. Botanik Parkta ve Eko Parkta tuvalet girişleri herkesin rahat kullanımı için uygun değildir. Millet Bahçesi Parkı, Meydan Parkı

ve Eko Parkta bulunan engelli tuvaletleri standartlara uygundur. Botanik Parkta engelli tuvaleti bulunmamaktadır. Eko Parktaki engelli tuvaleti kadın ve erkek olarak ayrılmamıştır.

Meydan parkı hariç bütün parklarda çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Engelli çocukların tek başlarına bu alanları kullanması mümkün değildir. Millet Bahçesi Parkında bulunan çocuk oyun alanlarında zemin kauçuktur. Botanik Park ve Eko Parkta bulunan çocuk oyun alanlarının zemini ise kumdur. Kullanımdan kaynaklı zeminler bozulmuştur.

Çevreleme Elemanları:

Parklarda yayaların yürüyüşünü olumsuz etkileyecek bitkilendirmeler yapılmamıştır. Parkların geneline ve yönlendirici etki yapmak amacıyla yol kenarlarına dikilmiştir.

Parklarda sınır elemanları olarak duvarlar, teller, bitkiler ve ahşap korkuluklar kullanılmıştır. Sınırlayıcılar engelliler için sorun oluşturmamaktadır. Sadece Millet Bahçesi Parkında bulunan cılız bitkiler kullanıcılar için sorun oluşturabilecek durumdadır.

Evrensel Tasarım:

Tez Kapsamında kent parklar, evrensel tasarım ilkeleri bakımından incelendiğinde; Millet Bahçesi Parkı, Meydan Parkı ve Botanik Park'ın girişlerinin kolay algılanabilir durumda olduğu herkesin rahatça kullanabildiği gözlemlendi. Eşitlikçi kullanım ve algılanabilir bilgi ilkelerine uygun olduğu saptandı. Eko Park'ın ise girişlerinin kolay algılanmıyor oluşu eşitlikçi kullanım ve algılanabilir bilgi ilkelerine uygun değildir.

Parklara girişlerde hem rampa hem de merdiven seçeneğinin olması eşitlikçi kullanım ve esnek kullanım ilkelerine uygunluk göstermektedir. Millet Bahçesi ve Eko Parkta bulunan mevcut otoparklardan parka girişlerde bordür taşlarının olması engelli kullanıcılarının parka girişlerini zorlaştırdığı için eşitlikçi kullanım ilkesine aykırıdır.

Botanik Park hariç diğer parkların girişlerinde yönlendirme haritası bulunmamaktadır. Bu durum basit ve sezgisel kullanım ilkesine uygun olmayarak parkın kullanılabilirliğini azaltmaktadır.

Tüm parklarda yaya yolu ve kaldırımlarda bulunan bozukluklar, alt yapı kapakları gibi engeller yürüyüşü zorlaştırdığı için hata toleransı ilkesi kapsamında sıkıntılıdır. Aynı zamanda bütün parklarda bisiklet yolu ile yaya yolunun ayrılmamış olması da hata toleransı ilkesine uygunluk göstermez. Millet Bahçesi Parkı ve Eko Parkta hissedilebilir yüzeyler olmaması, Botanik Parkta hissedilebilir yüzeylerin ızgara ile bölünmesi, eşitlikçi kullanım, basit ve sezgisel kullanım ve hata toleransı ilkeleri ile zıtlık göstermektedir.

Yürüyüş yolları üzerinde bulunan bazı engeller yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ve hata toleransı ilkeleri kapsamında sorun yaratmaktadır.

Millet Bahçesi ile Meydan Parkı'nda bulunan bazı rampa ve merdivenlerde korkuluk olmaması eşitlikçi kullanım ve hata toleransı ilkelerine uygun değilken, Botanik Park ile Eko Parkta bulunan merdiven ve rampa gibi yerlerde korkuluk bulunması ilkelere uygundur. Korkulukların her iki tarafta bulunması esnek kullanım açısından olumlu bir durumdur.

Millet Bahçesi parkının kuzey yönünde bulunan merdivenin renklendirilmesi algılanabilir bilgi ilkesi kapsamında, merdivendeki sahanlıklarda bulunan banklar ise düşük fiziksel güç ile basit ve sezgisel kullanım ilkelerine uygunluk göstermektedir. Botanik Parkta bulunan bir merdivendeki ağaç ve rampalardaki bozukluklar hata toleransı ilkesi kapsamında sıkıntılıdır.

Millet Bahçesi Parkı'nda bulunan engelli park yerleri kolay algılanabilir durumdadır. Basit ve sezgisel kullanım ile algılanabilir bilgi ilkelerine uygundur. Engelli park genişliği standartlara uygun değildir bu durum yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesine aykırıdır. Botanik parkta engelliler için ayrılmış otopark yoktur bu durum basit ve sezgisel kullanım ile algılanabilir bilgi ilkelerine uygun değildir. Otoparkların girişinde bulunan otomatik turnikeler düşük fiziksel güç ilkesine uygundur. Meydan Parkı ve Eko Parkta engelli otopark olmaması eşitlikçi kullanım ilkelerine uygun değildir.

Millet Bahçesi ve Botanik Parkta banklar tüm kullanıcılar için uygundur. Bu durum eşitlikçi kullanım ve düşük fiziksel güç ilkelerine uygundur. Meydan Parkı ve Eko Parkta ki banklar tüm kullanıcıların kullanımına uygun değildir bu yüzden ilkelere aykırıdır. Tüm parklarda farklı oturma alanları mevcuttur bu durum eşitlikçi ve esnek kullanım ilkelerine uygundur.

Bütün parklarda işaret ve yönlendirme levhaları oldukça eksik ve kusurludur. Bu durum eşitlikçi kullanım, algılanabilir bilgi, basit ve sezgisel kullanım ile düşük fiziksel güç ilkelerine uygunluk göstermez.

Parklardaki bütün aydınlatma elemanları standartlara uygun olduğundan eşitlikçi kullanım ilkelerine uygundur. Millet Bahçesi Parkı, Meydan Parkı ve Botanik Parkta bulunan çöp kutuları yükseklik olarak olduğundan standartlara uygun olmadığından eşitlikçi kullanım ilkelerine uygun değildir. Eko parkta bulunan çöp kutuları standartlara ve ilkelere uygundur.

Meydan Parkı hariç, diğer parklarda tek yükseklikte musluğu olan çeşme

bulunmaktadır. Bu durum, eşitlikçi kullanım ve düşük fiziksel güç ilkelerine uygun değildir. Meydan parkında iki yükseklikte musluk bulunması esnek kullanım ve düşük fiziksel güç ilkelerine uygundur.

Millet Bahçesi Parkı, Meydan Parkı ve Eko Parkta engelliler için ayrı tuvalet bulunmaktadır. Bu durum, eşitlikçi kullanım ilkelerine uygundur. Eko Park ve Meydan Parkında bebek bakım odası olması eşitlikçi kullanım ilkesine uygundur. Parklarda bulunan tuvaletlerde tam boy aynanın olmaması yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesine uygunluk göstermez. Tuvalet kapıları ve muslukların tek elle açılması düşük fiziksel güç ilkesine uygunluk gösterir.

Parklarda bulunan oyun alanlarının her yaştan çocuğun kullanımına uygun olmaması eşitlikçi kullanım ilkesine aykırıdır. Farklı renk ve malzeme kullanılması ise algılanabilir bilgi ilkesine uygunluk göstermektedir.

Parklarda yer alan havuzlar, anıtlar ve heykeller odak noktası oluşturduğundan algılanabilir bilgi ilkesine uygunluk gösterir. Parklarda iyi ve sağlam olan sınırlayıcı öğeler hata toleransını önlerken Millet Bahçesinde bulunan ve cılız olan bitkiler hata toleransı ilkesine uygunluk göstermemektedir.

Anket Çalışması:

Araştırma kapsamında yapılan anket çalışmasında; ankete katılan 120 kişinin %58,3'ü sokağa rahatlıkla çıkabildiğinden %25'i kısmen rahat çıkabildiğini belirtmiştir. Evlerden parklara ise kullanıcıların %33,3'ü kolay ulaşım sağlayabilirken %40'ı kısmen sağlayabildiğini söylemektedir. Anket sonuçlarına göre parklara erişim sorunu yaşanmamaktadır. Analizlerde toplu taşıma duraklarının park girişlerine uzak olması, genellikle parklarda engelli otoparkının olmaması ve yollarda karşılaşılan sorunlar parka ulaşımın kısmen uygun olduğunu göstermektedir.

Ankette, ‘‘parklarda karşılaşılan sorunlar nedir?’’ sorusuna en çok ‘‘tuvalet’’ ve ‘‘otopark’’ cevabı verilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda parklarda engelli otoparkının olmaması, mevcut otoparkların yetersiz olması bu durumu destekler niteliktedir. Ancak, tuvaletler anket sonuçlarına uymamaktadır. Botanik park hariç bütün parklarda engelli tuvaletinin olması ve standartlara uygun olması nedeniyle olumludur. Park büyüklüklerine göre sayı olarak tuvaletler yetersiz kalmaktadır. Bu durum şikayetler arasında yer almaktadır.

Ankette, ‘‘yürüyüş yaparken veya bisiklet kullanırken herhangi bir zorlukla karşılaşıyor musunuz?’’ sorusuna %51,6'lık kısım kısmen, %29,1 ise hayır demiştir.

Aslında bu durum şaşırtıcıdır. Çünkü kent parklarının hiçbirinde yürüyüş ve bisiklet yolu ayrımı yoktur. Bu durum pek çok olumsuz duruma neden olmaktadır.

“Kent parklarında yeterli bilgilendirme mevcut mu?” sorusuna %25,8 evet, %43,3 ise kısmen cevabını vermiştir. Ancak, kent parklarında hem tuvaletler hem yemek yeme alanları hem de otoparklar için bilgilendirmeler yeterli değildir hatta oldukça eksiktir.

“Kent parklarının eğimi ile ilgili sorulan arazinin eğimi sizi rahatsız ediyor mu?” sorusuna %38,3 evet, %19,1 ise kısmen yanıtını vermiştir. Eğimden kaynaklı yapılan rampa ve merdivenlerin eksik unsurları nedeniyle kullanıcıları olumsuz etkilemektedir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kent parkları, insanların yoğunluktan ve stresten kaçarak kent içinde huzur bulduğu mekânlardır. Bu nedenle, herkesin parklara kolay ve rahat bir şekilde ulaşım sağlayıp park içerisinde de aynı konforu devam ettirebilmesi gerekmektedir.

İyi tasarlanmamış kent parkları sadece engelli bireyleri değil, herkesin kullanımını olumsuz etkilemektedir. Her yaştan ve durumdan tüm bireylerin kolayca kullanabilmesi için parkların tasarım aşaması iyi planlanmalı, erişim rahat standartlara uygun olmalıdır.

Araştırma ve anket sonuçlarına göre, kent parklarının iyi tasarlanmış olması hem engelli bireyler, hem de hareket kısıtlılığı olan bireylerin topluma kolayca karışmasını sağlamaktadır. Böylece, toplumdan aykırı hissetmemeleri kendileri ve çevresindekiler için çok daha olumlu bir durumdur.

Bu yüzden mevcut parklarda bulunan sorunlar çözülmeli, yeni yapılacak olan parklar ise standartlar ve ilkeler dikkate alınarak tasarlanmalıdır.

“ Erişilebilirlik ve Evrensel Tasarım Kapsamında Kent Parklarının İncelenmesi: Trabzon Ortahisar Bölgesi Örneği” adlı tez çalışmasında, Trabzon’un merkez ilçesi olan Ortahisar’da bulunan; büyüklük, yoğunluk ve konum özellikleri dikkate alınarak seçilen 4 park (Avni Aker Millet Bahçesi Parkı, Atatürk Alanı Meydan Parkı, Botanik Park, Eko Park) incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Kent parkları hem erişilebilirlik hem de evrensel tasarım açısından irdelenmiştir. Araştırma sonucunda, seçilen parklardan hiçbirinin evrensel tasarım ve erişilebilirlik açısından uygunluklarının tam olmadığı sonucuna varılmıştır. Kent parklarının mevcut aksaklıklarının giderilmesi ve herkese uygun hale getirilmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda:

- İlk olarak engelli veya hareket kısıtlılığı olan bireyler için evden çıkışlar rahat olmalıdır. Asansör/rampa gibi kullanımı kolaylaştırıcı öğeler gerekmektedir. Böylece, tek başlarına herhangi birinden yardım almadan istedikleri yere gidebilirler. Toplu taşıma duraklarının kent parkları girişine yakın olması gerekmektedir.
- Girişler fark edilebilir olmalı ve kullanıcıların kolayca geçişi sağlanmalıdır. Girişlerde hem merdiven hem de rampa olmalıdır. Yönlendirici levhalar mutlaka

bulunmalıdır. Araştırma kapsamında incelenen tüm parklar hissedilebilir yüzeyler açısından oldukça eksiktir. Parklara girişte ilk andan itibaren görme engelli kullanıcılar için hissedilebilir yüzeyler yer almalıdır. Ayrıca, park girişlerinde güvenlik bulunması gerekmektedir.

- Yaya yolu ve kaldırımlar, herkesin bir engel ile karşılaşmadan kolayca yürüyebileceği boşluk ve genişlikte olmalıdır. Ayrıca görme engelli bireyler için hissedilebilir yüzeyler tüm park boyunca devam etmeli ve ızgara gibi engellerle bölünmemelidir.
- Eğimden kaynaklı oluşan kot farklarından dolayı, incelenen parkların pek çok yerinde merdiven bulunmaktadır. Merdivenlerin yanında rampalar da yapılmalıdır. Kullanıcıların rahatça hareket edebilmesi için standartlara uygun olmalıdır. Mutlaka hem sağ hem de sol tarafa tırabzan yapılmalıdır. Böylece, her iki elini kullanan bireyler için uygunluk sağlanabilir. Ayrıca, görme engelli bireyler için mutlaka hissedilebilir yüzeyler olmalıdır. Merdiven basamaklarının ucunda kaymaz şerit olması tehlikeli durumların önüne geçmektedir. Tüm parklara eklenmelidir.
- Kent mobilyaları, yükseklik, kol koyma yeri, malzeme gibi özellikleri açısından standartlara uygun olmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanan kullanıcıların da yaklaşabileceği şekilde belli aralıklarla yerleştirilmelidir. Çöp kutuları ve aydınlatma elemanları yol ortasına geçişi engelleyecek şekilde yerleştirilmemeli ve yükseklik gibi özellikleri standartlara uygun olmalıdır. Ayrıca, kent parklarına halka açık telefon kulüpleri yerleştirilmeli ve akülü sandalyelerin şarj ihtiyacını gidermek amacıyla uygun alanlar yapılmalıdır. Çeşmeler, iki farklı yükseklikte yapılarak herkesin kolayca erişimi sağlanmalıdır. Böylece, tekerlekli sandalye kullananlar, çocuklar vb. tarafından sorunsuz kullanılabilirler.
- Park girişlerinden itibaren yönlendirme ve bilgilendirme levhaları parkın her alanında bulunmalıdır ve bütün kullanıcıların algılayabileceği şekilde olmalıdır. Ayrıca, dil seçeneği ve görme engelliler için Braille alfabesi eklenmelidir.
- Bütün parklarda engelli tuvaleti yer almalıdır ve standartlara uygun olmalıdır. Engelli tuvaletleri kadın/erkek olacak şekilde yapılmalıdır. Tuvaletlere yönlendirme sağlayacak levhalar parkın her noktasında bulunmalıdır. Bebek bakım odası her parkta bulunmalıdır. Musluklar kolay açılabilir olmalıdır.

- Çocuk oyun alanlarını ve spor alanlarını tüm kullanıcıların kolayca kullanabilmesi gerekmektedir. Bu yüzden mevcut parklar, engelliler göz önüne alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- Meydan Parkı'nda ve Eko Park'ta özel otoparkın olmaması kullanımı zorlaştırmaktadır. Parklarda otopark sıkıntısı olmamalıdır. Parkı kullanan insanların otoparktan çıktıktan sonra park alanına girişleri kolay olmalıdır. Bütün parklarda engelli otoparkı yer almalıdır ve standartlara uygun olmalıdır. Engelli otoparkında uluslararası standartlara uygun işaretler ve yönlendirmeler yapılmalıdır.
- Tüm sınırlayıcı elemanlar sağlam bir şekilde yapılmalıdır.

Yapılan çalışma sonucu örneklem alanını oluşturan 4 park, detaylı şekilde analiz edilmiş, anketlerle kent kullanıcılarının görüşleri alınmış, irdeleme ve değerlendirmelerle uygunluk ve eksiklikleri belirlenerek sunulmuştur. Evrensel tasarım ve erişilebilirlik yönünde, kent parklarını irdelemeyi amaçlayan bu çalışmanın sonuçlarının Trabzon'daki parklara yaydırılması, tespit edilen eksikliklerin tüm parklarda giderilmesi ve herkesin engelsiz olarak parkları kullanabilmesinin sağlanması, daha sağlıklı ve mutlu toplum için yerinde olacaktır. Çalışmanın mevcut standartlar göz önüne alınarak, uzun süren gözlem ve anket çalışmaları sonucunda, yaygın kullanıcı görüşleri alınarak gerçekleştirildiğinden, yeni yapılacak kent parkı tasarımları için veya ülke genelinde mevcut parklarda yapılacak iyileştirmeler için kullanılabilir olduğu öngörülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- ADA Standards for Accessible Design, 2010. Department of Justice, Civil Rights Division, USA.
- Aksoy, K. Ö., Yılmaz E. ve Ersoy B., 2022, Accessibility in Recreational Areas in Terms of Using The Disabled: The Case of Buca District of Izmir Province, ArtGRID, 4, 2, 292-308.
- Alkay, E. ve Ocakçı M., 2003. Kentsel Yeşil Alanların Ekonomik Değerlerinin Ölçülmesinde Kullanılabilecek Yöntemlerin İrdelenmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, 2,1, 60-68.
- Arı, E., 2019. Konya Karatay Şehir Parkının Evrensel Tasarım Kriterlerine Göre İncelenmesi ve Engelli Kullanıcı Tercihlerine Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aygün, B. K., 2005. Zeytinburnu İlçesindeki Parkların Uygulamadan Doğan Sorunlar Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bahadır, B., 2014. Parklarda Erişilebilirliğin Engelliler Açısından İrdelenmesi: İstanbul Göztepe 60.Yıl Parkı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- BM, 2004. Engellilerin Erişilebilirliğinde Engelsiz Çevreler Tasarlama Kılavuzu (Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment), United Nations Economic and Social Commission for Western Asia.
- DIN 18024-01, 1998. Straßen, Plätze, Wege, Öffentliche Verkehrs- und Grünanlagen sowie Spielplätze.
- Dil, M., 2004. İstanbul'un Yeşil Alan Sisteminin, Planlama Kriterleri Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Enginöz, E. B. ve Şavlı, H., 2016. Examination of accessibility for disabled people at metro stations.
- Ergenoğlu, A.S., 2013. Mimarlıkta Kapsayıcılık: "Herkes İçin Tasarım". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Eşkil Y. Ö., 2011. Engelliler İçin Dış Mekân Tasarım Özellikleri Bağlamında Ankara Kent Parklarının İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Etilan, S. G. Ve Asur, F., 2021. Evrensel Tasarım İlkeleri Doğrultusunda Çocuk Oyun Alanlarının Engelli Çocuklar Tarafından Kullanılabilirliğinin İncelenmesi: Van İli Örneği, ISPEC Tarım Bilimleri Dergisi, 5, 2, 333-343.
- Evcil, A. N., Herkes İçin Tasarım: Evrensel Tasarım, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2014.
- Hacıhasanoğlu, I., 2003. Evrensel Tasarım. Tasarım+Kuram Dergisi, 2, 3, 93-101.
- İmren, Ö.T., 2019. Kent Parklarının Kullanım Olanaklarının Engelliler Açısından İrdelenmesi: İstanbul İli Zeytinburnu İlçesi Çırpıcı Şehir Parkı Örneği, Yüksek

- Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Kavak, M., 2010. Evrensel Tasarım Yaklaşımı Bağlamında Kamusal Mekanlar: Harbiye Kongre Vadisi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Mace, R.L., 1998. "A Perspective on Universal Design", Designing for the 21st Century: An International Conference on Universal Design, FAIA.
- Nacar, A., 2021. Kent Parklarının Erişilebilirliğinin Engelliler Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Özdingiş, N., 2007. İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürlüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZİDA, 2008. Herkes İçin Ulaşılabilirliğin İyileştirilmesi Örnek Uygulama Rehberi, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Murat Öznane, Ankara, 155 s.
- ÖZİDA 2011, Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Genel Yayın No: 49, Ankara.
- Sayar, G. Ve Arat, Y., 2017. İmaj Yapı Tasarımında Evrensel Tasarım İlkelerinin Rolü; Konya Bilim Merkezi Örneği, Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi, 5, 145-155.
- Seçme, M., 2019. Denizli Recep Yazıcıoğlu (İncilipınar) Parkının Evrensel Tasarım Bağlamında Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Story, M.F., J.L. Mueller ve R.L. Mace, 1998. The Universal Design File: Designing for People of All Ages and Abilities, NC State University, The Center for Universal Design.
- Şahin, F., 2017. Kentsel Tasarımda Kent Parklarının Engelli Hareketliliği: Kastamonu Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.
- Tandoğan, O., 2017. Evrensel Tasarım Kavramı: Kentsel Peyzaj İle İlgili Örnekler. Artium, 5 (2) , 51-66.
- TSE, 1999. Şehir İçi Yollar-Özürlüler İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerinde Tasarım Kuralları, TSE Enstitüsü Yayınları, Ankara, 67 s.
- Uslu, A. ve Shakouri, N., 2012. Engelli Çocuklara Dost Oyun Alanı ve Dış Mekan Tasarımı, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi, 28, 5, 367-375.
- WDU, 2019. World Disability Union, Accreditation Center, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu
- WHO, 2011, Dünya Engelliler Raporu, Dünya Sağlık Örgütü, Cenevre, İsviçre
- Yıldız, B., 2003. Engelliler İçin Dış Mekan Tasarım Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yuen, B., 1996. Creating the Garden City, The singapore experience, Urban studies, 33,

955- 970.

- Zaloğlu, A., 2006. Ankara Kent Parklarında Suyun Gösteri Elemanı Olarak İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeyrek Çepehan, İ. ve Güller E., 2020. Evrensel Tasarım Kapsamında Herkes İçin Erişilebilir Tasarım, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Erişilebilirlik Özel Sayısı, 2, 389.
- URL-1, <https://www.aile.gov.tr/media/5677/nufus-ve-konut-arastirmasi-engellilik-arastirma-sonuclari.pdf> 19.02.2023
- URL-2, <https://www.asla.org/awards/2006/06winners/294.html> 19.02.2023
- URL-3, <https://www.paulsmiths.edu/johndillonpark/> 19.02.2023
- URL-4, https://www.newyorkupstate.com/adirondacks/2016/08/john_dillon_park_adirondacks_tupper_lake.html, 22.02.2023
- URL-5, <https://www.sabancivakfi.org/tr/sosyal-tesisler/istanbul/besiktas-belediyesi-dilek-sabanci-parki>, 22.02.2023
- URL-6, <https://www.bahcelievler.istanbul/bahcelievler-belediyesi-proje-goster/7/95/Sehit-Tamer-Dost-Engelsiz-Park/> 22.02.2023
- URL-7, <http://m.bahcelievler.bel.tr/icerik/172/1565/engelsiz-yasam-parkiaciliyor.aspx/> 19.02.2023
- URL-8, <https://universaldesignaustralia.net.au/architecture-and-disability-experience/> 13.01.2023
- URL-9, <https://www.arkitektuel.com/solomon-r-guggenheim-muzesi/> 13.01.2023
- URL-10, <https://www.freepark.co/rengarenk-otoparklar/> 13.01.2023
- URL-11, <https://www.airwaypost.com/istanbul-havalimaninda-tum-engeller-ortadan-kalkti/> 13.01.2023
- URL-12, <https://www.karamanhabercisi.com/gorme-engelliler-icin-trafik-isiklarina-sesli-uyari-cihaz-takildi-23294h.htm> 13.01.2023
- URL-13, <https://www.villegiardini.it/millennium-park-chicago/> 13.01.2023
- URL-14, <http://www.akmimari.com.tr/icerik/ayrilik-cesme-metro-istasyonu-top-down.html> 13.01.2023
- URL-15, <https://www.atlasbig.com/tr/trabzon-ortahisar-mahalleleri>, 19.02.2023
- URL-16, <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/turkiyenin-spor-temali-ilk-millet-bahcesi-trabzonun-en-hareketli-noktasi-oldu/2446113>, 19.02.2023
- URL-17, <https://www.61saat.com/trabzon-botanik-park-turkiyede-10sirada>, 19.02.2023
- URL-18, <https://www.trabzonortahisar.bel.tr/proje-detay.aspx?id=1>, 19.02.2023

6. EKLER

Ek-1 Anket

ANKET

1-Katılımcının yaşı:

2-Katılımcının cinsiyeti: a)Erkek b)Kadın

3-Katılımcının eğitim durumu: a)İlkokul b)Ortaokul c)Lise d)Üniversite e)Özel

4-Katılımcının engel durumu:

a)Engel Durumu Yok b)Bedensel Engelli c)Duyusal Engelli d)Zihinsel Engelli
e)Hamilelik f)Yaşlılık g)Hastalık h)Çocuk Arabası ı)Diğer

5-Konutunuzdan sokağa rahatlıkla çıkabiliyor musunuz? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

6-Kent parklarına gitme sıklığınız nedir? a)Her gün b)Haftada 1-2 kez c)Ayda 1-2 kez
d)Yılda 1-2 kez e)Hiçbir zaman

7-Kent parklarındaki genel kullanımlarda karşılaştığınız sorunlar nelerdir?(Birkaç seçenek işaretleyebilirsiniz)

a)Park Girişleri b)Yollar c)Merdivenler/Rampalar d)Oturma alanları e)Tuvaletler
f)Otoparklar g)Diğer (belirtiniz)

8- Kent parklarında herkes giriş, çıkış ve sirkülasyonu rahatlıkla kullanabiliyor mu?

a)Evet b)Kısmen c)Hayır

9-Yürüyüş yaparken veya bisiklet kullanırken herhangi bir zorluk ile karşılaşıyor musunuz? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

10-Kent parklarına kolay bir şekilde ulaşım sağlayabiliyor musunuz? a)Evet
b)Kısmen c)Hayır

11-Kent parklarında yeterli bilgilendirme mevcut mu? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

12-Kent parklarında tehlikeli alanlar mevcut mu? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

13-Arazinin eğimi sizi rahatsız ediyor mu? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

14-Aktivitelerinizi gerçekleştirirken kullandığımız alanlar ve donatıların boyutları yeterli mi? a)Evet b)Kısmen c)Hayır

15-Kentte yapılmış ve yapılmakta olan yeşil alanlardan beklentileriniz nelerdir? Belirtiniz (çoklu seçebilirsiniz veya açıklayıcı bilgi ekleyebilirsiniz)

a)Engellilere özel mekanlar b)Oyun alanları c)Yeme-içme alanları d)Diğer

16-En çok hangi park alanlarını tercih ediyorsunuz? a)Meydan Parkı b)Eko Park
c)Botanik Park d)Millet Bahçesi e)Diğer (belirtiniz)

ÖZGEÇMİŞ

İlkokulu ve ortaokulu tamamladıktan sonra lise öğrenimini 2014 yılında Kanuni Anadolu Lisesi'nde bitirdi. 2019 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı'na kayıt oldu. Bina Bilgisi alanında tezli yüksek lisans eğitimine başladı. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

